

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Vesna Jug

Opus Dei: destruktivna sekta ali običajna verska organizacija

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Vesna Jug

Mentor: izr. prof. dr. Aleš Črnič

Opus Dei: destruktivna sekta ali običajna verska organizacija

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

ZAHVALA

Diplomsko delo je rezultat mojega zanimanja za organizacijo Opus Dei in za njeno delovanje znotraj rimskokatoliške cerkve.

Zahvalila bi se svojemu mentorju, dr. Alešu Črnič, za potrpljenje in pomoč, svoji družini in prijateljem za razumevanje in vzpodbudo pri nastajanju diplomskega dela, profesorici Barbari Kragelj za pomoč pri prevajanju izvlečka diplomskega dela in Amri Halilović za pomoč pri lektoriranju.

OPUS DEI: DESTRUKTIVNA SEKTA ALI OBIČAJNA VERSKA ORGANIZACIJA

Opus Dei je 2. oktobra 1928 v Španiji ustanovil José María Escríva de Balaguer. Sporočilo organizacije je: *»Posvečuj delo, posvečuj sebe skozi delo in posveti druge skozi njihovo delo.«* Organizacija se je po ustanovitvi sčasoma začela širiti po celem svetu. Ukvarja se s številnimi dejavnostmi: širjenjem krščanskih vrednot, izobraževanjem, izdajanjem svojih publikacij in knjig ter izvajanjem duhovne pomoči. Leta 1982 je pridobila status osebne prelature in je edina organizacija znotraj rimskokatoliške cerkve s takšnim statusom. Opus Dei ima sedež v Rimu, kjer domuje tudi trenutni prelat Javier Echevarría. Leta 2002 je papež Janez Pavel II. razglasil Ustanovitelja za svetnika. Člani organizacije spoštujejo šest vzgojnih sredstev, njihovo članstvo pa je hierarhično urejeno. Razlike so tudi med moškimi in ženskimi člani. Organizacija je deležna številnih kritik, zato se jo težko označi kot običajno versko organizacijo. V svoji organiziranosti in delovanju vsebuje elemente, ki so značilni za kulte, sekte, versko fundamentalistične organizacije in nova religijska gibanja.

KLJUČNE BESEDE: Opus Dei, kult, sekta, verski fundamentalizem, nova religijska gibanja

OPUS DEI: A DESTRUCTIVE SECT OR JUST ANOTHER RELIGIOUS ORGANIZATION

Opus Dei was founded by Jose Maria Escriva de Balaguer on 2 October 1928 in Spain. The message of the organization is "Honor work, honor yourself through work and honor others through their work". Soon after its appearance, the organization started to spread all over the world. It has been dealing with several activities: expanding the Christian values, educating, publishing their publications and books and exercising spiritual help. In 1982 the organization was elected and confirmed a personal prelature and has remained a single representative with this status within the Roman Catholic Church. Its premises are in Rome, on the home of the current prelate. In 2002 Pope John Paul II declared the founder of the organization a Saint. The members of the organization follow six educational means while their membership is hierarchically organized. There are some differences also between male and members. The organization has been subject to severe criticism and is therefore hardly described as an ordinary religious organization, especially since it includes elements typical of cults, sects, religious fundamentalist organizations and new religious movements.

KEY WORDS: Opus Dei, a cult, a sect, religious fundamentalism, new religious movements

KAZALO

1 UVOD	6
2 OPUS DEI	7
2.1 USTANOVITELJ ORGANIZACIJE	7
2.2 USTANOVITEV ORGANIZACIJE	11
2.3 RAZVOJ ORGANIZACIJE	13
2.4 DEJAVNOSTI ORGANIZACIJE	21
2.5 ČLANSTVO	33
2.6 KRITIKE	44
3 RELIGIJSKE ORGANIZACIJE	53
3.1 CERKEV	53
3.2 PROSTOVOLJNE IN NEPROFITNE RELIGIJSKE ORGANIZACIJE	54
3.3 KULT	57
3.4 SEKTA	62
3.5 FUNDAMENTALISTIČNA GIBANJA	70
3.6 NOVA RELIGIJSKA GIBANJA	77
4 SKLEP	85
5 LITERATURA	87

1 UVOD

Verske organizacije so zelo pomemben del religijskega prostora, saj povezujejo posameznike z enakimi vrednotami, načeli in verovanji. Omogočajo jim, da se s skupnimi močmi borijo proti vsakdanjim problemom, iščejo uteho, kadar jim je težko, ter poglobljajo svojo vero. Udeležujejo se skupnih obredov in ritualov, ki so zelo pomembni pri delovanju vsake verske organizacije. Navadno si verniki prizadevajo, da bi si z življenjem na tem svetu prislužili najboljša izhodišča za posmrtno življenje v katerega večina veruje. Nekatere organizacije so v družbi dobro sprejete, medtem ko so nekatere deležne mnogih kritik. Med slednje spada tudi organizacija Opus Dei. Mislim, da je večji del javnosti zanjo izvedel iz romana Dana Browna *Da Vincijeva šifra*, saj je ta knjiga povzročila vrsto polemik in ugibanj glede vpliva in moči organizacije znotraj rimskokatoliške cerkve. K še večji prepoznavnosti so pripomogli predvsem mediji, ki so senzacionalistično poročali o organizaciji. Tudi sama sem za organizacijo izvedela iz omenjenega romana ter iz medijev. Živim v okolju, kjer je rimskokatoliška vera izjemno prisotna med ljudmi, vendar Opusa Dei niso nikoli omenjali. Spraševala sem se, kako lahko tako vplivna organizacija ostane skrita "navadnim vernikom". Čeprav sem bila do določenih "dejstev" v romanu zelo skeptična se mi je med prebiranjem zgodbe začelo zastavljati zelo veliko vprašanj in tako je bil izbran naslov diplomskega dela. Začela sem se spraševati, kdo je Ustanovitelj organizacije, kakšno življenje je imel ter s kakšnim namenom je ustanovil Opus Dei, s kakšnimi dejavnostmi se organizacija ukvarja, ali drži, da se člani za pokoro mučijo, na kakšen način se posamezniki lahko vanjo včlanijo, ali je organizacija prisotna tudi v Sloveniji ter koliko članov ima, predvsem pa me je zanimalo, ali so negativne in senzacionalistične kritike utemeljene. Med raziskovanjem sem odkrila, da imajo avtorji različna mnenja o tem, kakšen tip religijske organizacije je Opus Dei. Odločila sem se, da bom sama opravila primerjavo med značilnostmi organizacije in različnih religijskih organizacij ter tako določila tip religijske organizacije, ki ji pripada Opus Dei. Osredotočila sem se na značilnosti cerkve, neprofitnih in prostovoljnih organizacij, kulta, sekte, fundamentalističnih gibanj ter novih religijskih gibanj. Prvi del diplomskega dela je namenjen podrobnemu opisu organizacije Opus Dei, drugi del pa je sestavljen iz primerjave med lastnostmi posameznih religijskih organizacij in organizacije Opus Dei.

2 OPUS DEI

2.1 USTANOVITELJ ORGANIZACIJE

José María Escrivá de Balaguer y Albas je bil rojen 9. januarja 1902 ob 21.30 v Barbastru¹. Njegovi starši so se imenovali José in Dolores, imel pa je tudi pet bratov in sester. Ob krstu mu je duhovnik dodelil imena José, María, Julián in Mariano². V številčni družini je José María imel tri strice duhovnike ter dve sorodnici redovnici (Hutchison 1997, 22; Tornielli 2004, 11–12; Informacijski urad Opusa Dei na internetu 2008, Splošen opis in Ustanovitelj).

Leta 1904 je zbolel za visoko vročino, zato sta ga obiskala lokalni zdravnik in zeliščar, ki pa mu nista znala pomagati. Pripisala sta mu le še nekaj ur življenja, zato sta menila, da bi bilo koristneje, če bi starši poklicali duhovnika. Mati se ni vdala in je prosila Našo gospo iz Torreciudad, naj posreduje in pomaga njenemu otroku. Zaobljubila se je, da bo otroka posvetila v njeno službo, če bo njena prošnja uslišana. Njena molitev je bila uslišana, saj je mali José María že čez nekaj ur mirno spal (Hutchison 1997, 24–28; Tornielli 2004, 14–16).

Od leta 1905 do 1908 je obiskoval vrtec v Barbastru in bil kot otrok razposajen in vesel. Jeseni, leta 1908, je začel obiskovati Versko šolo, takrat mu je mati razložila tudi pomen zakramentov. Verjel je, da njegova družina uživa božjo naklonjenost kljub vsem nesrečam, ki so jih doletele. Družina je skupaj molila rožni venec, ob nedeljah pa so vsi prepevali v cerkvi. José María je bil zelo pobožen, vendar sam te pobožnosti ni obravnaval kot nekaj posebnega. Prvo sveto obhajilo je prejel 23. aprila 1912. Na njegovo odraščanje je vplivalo globoko katoliško okolje, križarsko gibanje, redovniška šola, v kateri je pridobil prva znanja, zavračanje očeta, identifikacija z materjo ter negotovost življenjske poti (Hutchison 1997, 24–28 in 43; Tornielli 2004, 14–16).

Leta 1915 so se morali preseliti v Logroño, kjer si je oče³ našel drugo delo. V tem kraju je Jožefmarija prvič začutil božjo poklicanost, ko je v snegu videl odtise golih nog nekega redovnika in začutil, da mu hoče Bog nekaj povedati. Menil je, da bo to najlažje ugotovil, če se bo šolal za duhovnika. Šolanje je začel v Logroñu, nato pa ga nadaljeval v Zaragozi. Po očetovem nasvetu je začel študirati tudi civilno pravo, zato se je vpisal na univerzo v Zaragozi. Zanj je bilo značilno, da je rad kuhal mulo, občasno je imel tudi izbruhe jeze,

¹ Stičišče Ria Vere in Cinca v pokrajini Huesca v Španiji.

² Krstni kamen se nahaja na sedežu prelature.

³ Trgovec s tkaninami.

vendar je bil fant s karakterjem in vedno urejen. Tako kot španski diktator Primo de Rivera je podpiral domovino, kralja in vero (Informacijski urad Opus Dei na internetu 2008, Ustanovitelj; Gondrand v Hutchison 1997, 43).

Spomladi, leta 1918, se je dokončno odločil, da postane duhovnik. Za preizkušanje svoje moškosti je na stegnih nosil cilico in uporabljal pleten bič, zato sta bili njegova pisarna in kopalnica po stenah pogosto krvavi. Med vodenjem organizacije je njegovo samokaznovanje postalo še bolj kruto, saj je na bič pritrdil dele britvic. Escrivájeve pretirane navade in pobožnost so vzbudile zanimanje pri njegovih sošolcih, zato so mu nadel vzdevek "Skrivnostna vrtnica", ker je vedno dajal vtis, da hoče prodreti v božjo skrivnost (Hutchison 1997, 43–46, 62 in 87; Gondrand in de Prada v Hutchison 1997, 46; Tornielli 2004, 21).

Pri dvajsetih letih so ga sprejeli v meniški red, kjer ga je nadškof predlagal za predstojnika mlajših učencev⁴. Kot predstojnik je moral zagotavljati disciplino, kar je postavilo odnos z drugimi semeniščniki na povsem nove temelje. Nov položaj mu je prinesel tudi privilegije⁵. V duhovnika je bil posvečen 28. marca 1925, tri dni pozneje pa je nastopil prvo službo v župniji z 870 ljudmi. Čez dve leti je diplomiral iz civilnega prava ter se začel pripravljati na doktorat. Od 30. septembra do 6. oktobra 1928 je opravljal duhovne vaje. Medtem ko je 2. oktobra 1928 bral svoje zapiske, ga je pred meditacijo ob enajstih obsijala duhovna luč. Izbran je bil za povsem novo poslanstvo, ki naj bi utrlo novo pot svetosti Cerkve. Zamislil si je katoliško ustanovo in jo poimenoval Opus Dei⁶ (Hutchison 1997, 46–47; Tornielli 2004, 39–40; Rot v Hutchison 1997, V).

Escrivá je zelo občudoval viteze templjarje in organizacijo ACNP⁷, katere člani so bili diplomati jezuitskih šol in pravniki, naklonjeni cerkvi, vendar niso bili zaobljubljeni obveznostim duhovnikov. Mnoge njihove navade in lastnosti je vgradil v pravila svoje organizacije⁸ (Hutchison 1997, 43–48 in 34–35 in 41).

Ob izbruhu španske državljanske vojne leta 1936 si je Escrivá slekel duhovniško obleko in duhovniško službo opravljal le na skrivaj. Pustil si je daljše lase ter si nadel materin poročni

⁴ Zaradi naziva so mu obrili glavo.

⁵ Vzporedni vpis na fakulteto za civilno pravo.

⁶ Božje delo.

⁷ Asociación católica nacional de propagandistas.

⁸ Navdihovala ga je zamisel o templjarjih kot krščanskih bojnikov, zapriseženih celibatu, poslušnosti in skrivnostnosti.

prstan. Učencem je govoril, da je pripravljen na mučeništvo, vendar mora zaradi božjega poslanstva ostati živ. Poiskal si je zatočišče v psihiatrični bolnišnici, kjer so ga poučili o vedenju duševnega bolnika. Norost je hlinil pet mesecev, nato pa so ga odslovili. Našel si je skrivališče v predstavnštvu republike Honduras, kjer je prebival pet mesecev. Tu si je sobo delil še s petimi pristaši, zato so jo poimenovali "honduraška kletka" (Hutchison 1997, 70–73).

Leta 1939 se je vrnil v Madrid ter v naslednjih letih širil duh organizacije po Španiji, kjer je vodil srečanja za laike, duhovnike in redovnike. Začetek II. svetovne vojne mu je preprečil širjenje v druge države. Konec septembra je napisal knjižico Pot, v kateri je 999 odstavkov duhovnih pravil za ravnanje in delovanje članov ter duhovna pomoč za tiste, ki si želijo odrešitve. Escrivájevi pristaši so knjižico opisovali kot "klasično duhovno literaturo", kritiki pa so delo označili za površno. Tega leta je tudi dokončal študij za doktorat iz prava (Informacijski urad Opus Dei na internetu 2008, Zgodovina in Ustanovitelj; Rot v Hutchison 1997, III; The Way, Scriptor v Hutchison 1997, 79; Hutchison 1997, 78-79; Answers.com 2008, Wikipedia: Opus Dei).

Leta 1941 je bil Escrivá ovaden, ker naj bi bil Opus Dei skrivališče "judovske veje prostozidarstva ali judovska ločina, ki je povezana s prostozidarji". Zaradi vzornega krščanskega vedenja Ustanovitelja se sojenje ni nadaljevalo in primer je bil ustavljen (Positio. Biographia Documentata v Tornielli 2004, 118).

Leta 1946 se je preselil v Rim in na Lateranski univerzi doktoriral iz teologije. Imenovali so ga za svetovalca dveh vatikanskih kongregacij, postal pa je tudi član Papeške teološke akademije in častni papeški prelat. Iz Rima je potoval po vsej Evropi ter postavljaj temelje za delo organizacije (Informacijski urad Opus Dei na internetu 2008, Zgodovina in Ustanovitelj).

Poleti 1951 se je Ustanovitelj zbal zarote, zato je moralo kuhinjsko osebje do njegove smrti v njegovi navzočnosti poskusiti hrano, ki mu je bila namenjena. Kasneje je zbolel za diabetesom⁹, zato ni več mogel stopiti na noge, vid se mu je poslabšal, na koži pa so se mu začele pojavljati infekcije ran (Hutchison 1997, 110).

⁹ Slabšal se je kljub dnevnim odmerkom insulina.

27. aprila 1954 je Ustanovitelj pri večerji izgubil zavest. Dali so mu odvezo in poklicali zdravnika, vendar se je osvestil, še preden je zdravnik prišel. Povrnili se mu je vid in diabetes je izginil. Začeli so ga klicati "čudežni duhovnik", ker naj bi se sam pozdravil bolezni (Hutchison 1997, 114).

Escrivá naj bi bil po pričevanju njegovih "učencev" zelo skromen, vendar se to ne kaže v zahtevi za povrnitev naziva markiz ter zbiranju družbenih priznanj. Skromnost naj bi dokazoval s tem, da svojih odlikovanj nikoli ni javno nosil. Naziv "markiz prelata" naj bi zahteval zato, ker je pričakoval, da bo po Francovem odhodu in pred kronanjem novega kralja sam imenovan za regenta. Naziv je razburkal njegovo domišljijo, saj si je domišljjal, da mu pripada najvišji položaj malteškega reda, ker redovna pravila določajo, da veliki mojster lahko postane vitez, če je zavezan celibatu in ima plemiški naslov. Njegov položaj državnega voditelja naj bi podkrepil tudi njegov status v cerkvi, saj je status enak kardinalskemu. Načrt je opustil, ko je izvedel, da mora veliki mojster izhajati iz posvetnih vrst (Hutchison 1997, 138–140; Cambio 16 v Hutchison 1997, 140).

Pozoren je bil tudi na priprave in srečanja II. vatikanskega koncila, ki je potekal od leta 1962 do leta 1965. Gojil je tesne stike z različnimi koncilskimi očetmi. Iz Rima je velikokrat potoval po svetu, kjer je spodbujal začetke in utrjeval dejavnosti organizacije ter spoznal veliko pomembnih, s cerkvijo povezanih ljudi. Na takšen način je utrjeval vezi med člani Opusa Dei, njenimi simpatizerji ter cerkvenimi dostojanstveniki¹⁰ (Informacijski urad Opus Dei na internetu 2008, Ustanovitelj; Tornielli 2004, 91–92).

Umrli je 26. junija 1975, star 73 let. Čeprav takrat ni bil niti škof, je imel večjo oblast kot večina kardinalov in je od svojih častilcev pričakoval, da ga bodo klicali "Oče". Dokumentacija za beatifikacijo in posledično kanonizacijo Escrivája je bila ogromna. Med njegovimi mnogimi domnevnimi čudeži so izločili enega; leta 1976 je zelo bolna nuna nenadoma, popolnoma in trajno ozdravela. Bila naj bi že na smrtni postelji zaradi bolečin, ki so jih povzročali maligni tumorji. Molitev k Escriváju s strani drugih nun naj bi jo čez noč popolnoma pozdravila. Pri potrditvi tega čudeža so se pojavili pomisleki, saj naj bi bila družina čudežno ozdravljene nune tesno povezana z organizacijo Opus Dei. Papež Janez Pavel II. mu je 17. maja 1992 podelil naziv blaženega na Trgu svetega Petra pred približno

¹⁰ O njih je vodil posebno kartoteko.

300.000 ljudmi¹¹, 6. oktobra 2002 pa ga je razglasil tudi za svetnika (Hutchison 1997, 9, 14–18; Tornielli 2004, 11; Informacijski urad Opus Dei na internetu 2008, Ustanovitelj).

2.2 USTANOVITEV ORGANIZACIJE

Izraz "opus dei" je prvi uporabil sveti Benedikt, ki je bil oče meniških redov¹². K božjemu delu spada vztrajnost pri poslušnosti, celibatu in revščini. O imenu organizacije obstajata dve različici:

- Prva različica: Zagovarja jo tudi Opus Dei trdi, da je Ustanovitelj ime zaznal v vprašanju njegovega spovednika očeta Sáncheza, ko ga je vprašal: »Kako bo to božje delo potekalo?« Spovednik je menil, da je ime preveč domišljavo in je Ustanovitelju predlagal, naj ga zamenja. Ustanovitelj je ime obdržal, zamenjal pa je spovednika.
- Druga različica: Ustanovitelj naj bi si ime sposodil pri očetu Pedru Povedu Castroverdu, ki je podobno organizacijo za laike ustanovil že leta 1912. Njegova organizacija se je ukvarjala z duhovnim in pastoralnim usposabljanjem učiteljev, imenovala pa se je Obra, ki v prevodu tudi pomeni "delo". Escrivá naj bi to ime prevzel, uporabil latinski prevod in dodal "Dei" (Scott v Hutchison 1997, 30; Hutchison 1997, 53).

Organizacija nosi preprosto sporočilo: »Posvečuj delo, posvečuj sebe skozi delo in posveti druge skozi njihovo delo.«¹³ (Hutchison 1997, 50; Rot v Hutchison 1997, IV).

Escrivá se je najprej hotel posvečati le preučevanju ustanov, ki so bile namenjene apostolatu, kasneje pa se je odločil, da bo ustanovil organizacijo Opus Dei, ki ne bi vsebovala ženske veje. Kmalu mu je drugo razsvetljenje oznanilo, da mora vzpostaviti tudi prostor za ženske. Escrivá je 14. februarja 1930 med obredom pri apostolskih ženah oznanil, da ima božje naročilo o ustanovitvi posebne organizacije in bo znotraj le-te ustanovil tudi žensko sekcijo (Tornielli 2004, 42–43; Hutchison 1997, 53).

Ustanovitelj je delo postavil v središče krščanskega življenja. Trdil je, da delovni človek lahko doseže krščansko popolnost le ob delovni popolnosti. S takšnim načinom razmišljanja je načel temelje cerkve, ki jih je postavil Tomaž Akvinski, z besedami, da je delo posledica človekovega izгона iz raja in je zato ovira na poti k svetosti. Trdil pa je tudi, da je delo nujno

¹¹ To so mnogi označili za "politično zadevo".

¹² Človek lahko doseže osebno svetost le z razširjanjem božjega dela.

¹³ Cerkev in duhovščina sta bili v tistem času preganjani, zato je skrivnostno delovanje razumljivo.

in ga je potrebno spoštovati, če so rezultati prodani po pravični ceni. José María je zanikal, da je Opus Dei njegova stvaritev. Vse zasluge je pripisal Bogu in trdil, da on samo skrbi za organizacijo in jo vzgaja. V to je moral verjeti vsak, ki se je od začetka hotel pridružiti organizaciji. Po njegovih besedah naj bi tistega dne, ko je dobil idejo za ustanovitev Božjega Dela, vse imelo božji pomen¹⁴. V svojih glavnih potezah pa je Opus Dei začel širiti na podlagi pridobivanja novih poklicev in vzgojnih dejavnosti, ki so bile podrejene posebni duhovnosti (Hutchison 1997, 50–52; Tornielli 2004, 56).

Ustanovitelj je vedno poudarjal, da organizacija ni verski red, saj člani delujejo v realnem svetu in niso umaknjeni v samostane. Boga so našli prek svojih dnevnih aktivnosti. Prav tako organizacija ni laična, saj so med njenimi člani tudi duhovniki. Takšne izjeme dajejo organizaciji enkraten karakter. Opus Dei je organizacija laikov in duhovnikov, moških in žensk, ki si delijo iste cilje, ampak pri doseganju teh ciljev igrajo različne vloge (Allen 2005, 15).

Vodilni simbol Opusa Dei je enostaven križ znotraj kroga, kar pomeni, da svetost ni le področje nekaterih duhovnih posameznikov, temveč je univerzalna usoda vsakega kristjana ter ni rezervirana le za duhovnike in redovnice. Duhovnost se ne doseže le z molitvami in duhovnimi praksami, temveč skozi malenkosti vsakodnevne dela. Član Opusa Dei pozdravi drugega člana s "Pax", drugi pa mu odgovori "In aeternum". Pogost simbol v centrih Opusa Dei je osel, ki simbolizira osla, ki je nosil Kristusa v Jeruzalem. Tudi Escrivá sam se je primerjal z oslom, ki nosi Kristusa k ljudem (Allen 2005, 16–17 in 141; Hutchison 1997, 174).

¹⁴ Praznovalo se je dan angelov, med razodetjem so se oglasili zvonovi, bil je prvi dan novega univerzitetnega semestra (univerzitetno poslanstvo), Primo de Rivera je imel sestanek s svojo vlado (politična vloga).

2.3 RAZVOJ ORGANIZACIJE

Escrivá svojega načrta z ustanovitvijo Opusa Dei ni zunanjemu svetu nikoli razkril v celoti, saj so bistvo poznali le posvečeni člani. Delovanje organizacije je bilo že od samega začetka dvoplastno; zunanja plast je bila namenjena množicam, notranja plast je bila zaprta in namenjena le višjim stopnjam v hierarhiji. Osnovni cilj in naloga Dela sta bila, da se cerkvi povrne osrednje mesto v družbi. Za uresničitev teh ciljev in nalog pa so bile potrebne predane, disciplinirane in vojaško organizirane enote na vseh ravneh in področjih, ki bodo svoje delo namenile posvečevanju in spreobračanju drugih ter bodo delu dajale božji pomen. Po mnenju Ustanovitelja je organizacija "neorganizirana organiziranost". K neorganiziranosti so pripomogli različni ljudje, ki so vstopali v Opus Dei in so se med seboj razlikovali po položaju, poklicu, značaju in osebnih dejavnostih. K organiziranosti pa spada posebna ureditev, ki je bila zaupana trem nadangelom in povezanost v duhu organizacije. Pri tem je poudarjena družbena endogamija¹⁵, kjer se ukvarjajo s skupinsko disciplino, nadzorom vedenja, manj pa z religijo in teologijo. Na tedenskih srečanjih je Escrivá prebiral in komentiral sveto pismo ter opozarjal na nujnost spoštovanja krščanskih pravil življenja¹⁶. Organizacijo so omenjali le pri pogovorih na štiri oči in ne na srečanjih (Hutchison 1997, 52 in 62; Rot v Hutchison 1997, VII; Postio. Biographia Documentata v Tornielli 2004, 58–59).

Prvo pastoralno pismo Singuli Dies z 22 poglavji¹⁷, v katerem je bil zapisan osnovni program organizacije, je Escrivá napisal 24. marca 1930. Napovedoval je ustanovitev enot krščanske vojske, ki bodo nekaj posebnega, čeprav bodo navzven in po delovanju nevpadljive in enake okolju. Besedilo daje vtis, da je organizacija omejena na eno državo in da Ustanovitelj ni razmišljal o globalnem fenomenu¹⁸. Nenavadno pri tem pa je, da organizacija še danes noče izročiti celotnega besedila pisma (Berglar v Hutchison 1997, 54; de Fuenmayor v Hutchison 1997, 54; Hutchison 1997, 54–55).

V 30-ih letih 20. stoletja je bil celibat predpogoj za članstvo v organizaciji Opus Dei. Supernumerariji so se začeli v organizacijo vključevati šele v 50-ih letih prejšnjega stoletja, po nastanku ženske sekcije. Decembra 1933 je José María pripravil prvo skupinsko delo Opusa Dei. Najel je stanovanje, ki so ga preuredili v zasebno ustanovo, kjer so organizirali

¹⁵ Utrjevanje članstva navznoter, navzven pa daje vtis geta.

¹⁶ Žrtvovanje v božjem imenu, redne molitve, spoved enkrat tedensko

¹⁷ Podobno je bilo papeški buli.

¹⁸ Kasneje je sicer trdil, da je bil Opus Dei že od samega začetka zastavljen kot univerzalna organizacija.

dodatno izobraževanje za univerzitetne študente, in jo poimenovali DYA¹⁹. Le redkim študentom, ki so bili hkrati tudi resni kandidati za članstvo, so povedali, da ta kratica DYA pomeni tudi "Dios y Audacia" (Bog in pogum). DYA leta 1934 postane študentski dom, kar pripomore k organizaciji krščanske izobrazbe ter širjenju sporočila Opusa Dei med mladimi. Pomemben del teh dejavnosti je bila tudi kateheza in pomoč ubogim ter bolnim na obrobju Madrida. V kraju Cuenca pa izide Ustanoviteljeva knjiga Consideraciones espirituales, ki je predhodnica Poti (Hutchison 1997, 60–61; Informacijski urad Opus Dei na internetu 2008, Zgodovina).

Leta 1939 je imela organizacija le peščico članov, bili so brez denarja, brez svojega sedeža in celo brez pravnega sistema. Escrivá je bil mojster strategije in načrtovanja, zato je napisal dokument Življenjski načrt, kjer je opisal svojo strategijo. Med delovanjem organizacije se je načrt večkrat spremenil, ohranil pa je štiri ključne sestavine:

- Osnovi politični cilj: postati branilci pred anarhizmom, liberalizmom in marksizmom
- Vrhovno poveljstvo
- Nacionalni sedež
- Strukturo

Za uresničevanje teh sestavin je potreboval svoje enote, nove podružnice in nadzor nad visokim šolstvom²⁰. Podobnega mnenja je bil tudi Franco, zato je za šolskega ministra postavil človeka iz vrst Opusa Dei Ibáñeza Martína. 24. novembra je ustanovil NSRC²¹, ki je postal gojišče kadrov za Opus Dei. Organizacija je imela velik državni proračun in visoke zasebne donacije. Ustanavljali so študijske centre in univerze, ki so bile namenjene predvsem katoliški eliti. Ustanovitelj je sestavil tudi glavni štab s sedmimi člani, od katerih je vsak imel pomembno vlogo za delovanje organizacije (Hutchison 1997, 84–86 in 88–90; Ynfante v Hutchison 1997, 86; Alkalaj 2000c, Opus Dei).

Konec leta 1930 in v začetku leta 1940 so bili Escrivá in nekaj njegovih privržencev obtoženi herezije, uničevanja religijskega življenja, sodelovanja v prostožidarskih in kabalističnih ritualih ter gradnje skrivnih tunelov pod svojimi centri. Takrat je začel propadati tudi odnos med člani Dela in jezuiti. Nekateri jezuiti so menili, da je organizacija skrivnostna, anti-katoliška in nevarna. Opus Dei je deloval neodvisno od škofijskih meja, kar je bilo za mnoge

¹⁹ Derecho y Arquitectura (pravo in arhitektura)

²⁰ Hotel je omejiti vpliv liberalcev v šolskem sistemu. Menil je, da mu bo to uspelo le, če bo šolstvo prepočil z vero.

²¹ Consejo Superior de Investigaciones Científicas (nacionalni svet za znanstveno raziskovanje).

problematično. Pojavljati so se začele govorice, da Ustanovitelj s svojimi učenci opravlja razne obrede, ki naj bi spominjali na sekto. Opravljena je bila preiskava, vendar niso našli ničesar, kar bi potrdilo sume. Escrivá organizacije ni hotel registrirati kot "versko združenje"²² saj naj bi bilo takšno pojmovanje preozko (Allen 2005, 164 in 270–271; Hutchison 1997, 88–92).

Vseeno je 14. februarja 1941 zaprosil za status verskega združenja, kjer se je prvič pisno pojavilo ime "Opus Dei", Ustanovitelj pa je prvič uporabil svoje novo ime, dr. José María Escrivá de Balaguer. Takrat je že bil obkrožen z dvanajstimi privrženci. Škof v Madridu Leopoldo Eijo y Garay pa je 19. marca organizaciji podelil prvo škofijsko odobritev (Hutchison 1997, 88–92; Informacijski urad Opus Dei 2008, Zgodovina).

Med mašo, 14. februarja 1943, naj bi Bog Jožefumariji pokazal pravno rešitev za posvečevanje duhovnikov. Tako je nastala podružnica Duhovniška družba Svetega Križa in posvečeni so bili prvi duhovniki. Ustanovitelj pa je že načrtoval širitev organizacije po vsem svetu. Vodstvo je razmišljalo tudi o prevzemu svetega vojaškega reda vitezov Hospitalerjev²³. Intelektualci Opusa Dei, ki so vodili NSRC, so marca izdali prvo številko kulturnega časopisa Arbor, ki je predstavljal politična izhodišča Opusa Dei. Kmalu je postala ena najbolj uglednih španskih publikacij (Informacijski urad Opus Dei 2008, Zgodovina; Hutchison 1997, 93, 103 in 140).

Sveti sedež je 24. februarja 1947 podelil organizaciji prvo papeško odobritev. Escrivá je dosegel, da so Opus Dei z dekretom *Primum Institutum Seculare* razglasili za prvi cerkveni sekularni inštitut. Takšen status je omogočal laičnim in neclibatnim katoličanom, da so lahko ob posredništvu posvetne ustanove dosegli stanje popolnosti²⁴, medtem ko so še vedno živeli vsakdanje življenje v posvetnem svetu. S tem pristopom se je nabor članov zelo povečal. Besedilo statuta so shranili v nedostopne tajne arhive kongregacije za redovnike. Takrat je Opus Dei svoj sedež preselil v Rim, glavni štab pa so poimenovali Villa Tevere. Ustanovitelj je kmalu postal notranji prelat, odgovoren papežu, z nazivom monsignor. Opus Dei je s svojimi bogatimi finančnimi viri igral pomembno vlogo v vatikanski proikomunistični

²² Združenje vernikov z dovoljenjem za versko in dobrodelno dejavnost, ki je lahko deležno duhovne milosti in zlasti odpustkov.

²³ Edina cerkvena ustanova, ki je takrat imela status neodvisne države.

²⁴ »Stanje popolnosti« je v preteklosti pomenilo življenje v redovnih skupnostih v skladu s tremi redovniškimi zapisegami; skromnost, neomadeževanost in pokornost.

strategiji²⁵ (Informacijski urad Opus Dei na internetu 2008, Zgodovina; Hutchison 1997, 96–99).

Rimski kolegij Svetega Križa, ki je vernikom podeljeval osebno in pastoralno izobrazbo, so ustanovili 29. junija 1948. Dovršili pa so tudi svoje študije na različnih papeških univerzah v Rimu (Informacijski urad Opus Dei 2008, Zgodovina).

V 50-ih in 60-ih letih prejšnjega stoletja je Franco predal vodstvo šibkega španskega gospodarstva nekaterim članom Opusa Dei, kar je pripomoglo k nastanku močnega lobija članov, prijateljev in privrženecv Dela, ki so se združili in ustvarili več podjetij. Takšno delovanje pa ni bilo najboljše, saj je akterjem primanjkovalo izkušenj. Nadomestili naj bi Falango, ki je bila najbolj pomembna konzervativna in religijska sila v Španiji. Njihov vpliv se je čutil tudi v začetku 70-ih let 20. stoletja (Rot v Hutchison 1997, VI; Answers. com 2008, Columbia Encyclopedia: Opus Dei).

Papež Pij XII. je 16. junija 1950 Opusu Dei podelil končno odobritev. V organizacijo je omogočala tudi sprejem poročenih ljudi ter pridruženje škofijskih duhovnikov v Duhovniško družbo Svetega Križa. Tega leta naj bi po mnenju članov organizacije Opus Dei Awareness Network (v nadaljevanju ODAN) nastal tudi Statut organizacije Opus Dei, ki naj bi bil bolj kompleksen, kot so Statuti iz leta 1982. Ta dokument naj bi vseboval veliko več informacij o notranjem delovanju organizacije, kot je prikazano v javnosti, zato naj bi ga tudi skrivali. Po njihovem mnenju naj bi bila organizacija s svojimi pravili bolj podobna religijskim redovom, čeprav člani Opusa Dei to zanikajo (Informacijski urad Opus Dei 2008, Zgodovina; ODAN Opus Dei Awareness Network 2005, 1950 Constitutions of Opus Dei-Latin and English).

Leta 1952 je Escrivá v Pamploni ustanovil Spošni študijski center v Navarri²⁶, ki je kasneje s Francovim podpisom konkordata postal papeška univerza. Rimski kolegij svete Marije, ki je bil namenjen duhovnemu, teološkemu in apostolskemu izobraževanju ženskih članic organizacije po vsem svetu, je bil ustanovljen 12. decembra 1953. Escrivá pa je 22. maja, leta 1960, prvič predlagal spremembo statusa organizacije v osebno prelato. Njegovo prošnjo je

²⁵ Strategija je temeljila na razvoju mreže posvetnih organizacij, ki naj bi javno mnenje opozarjale na marksistično nevarnost.

²⁶ Estudio General de Navarra.

zavrnili državni sekretariat (Informacijski urad Opus Dei 2008, Zgodovina; Hutchison 1997, 114; Allen 2005, 259).

Leta 1962 so bila nasprotja med Falango in Opusom Dei na vrhuncu. Kapital se je v organizaciji z leti začel kopičiti, zato je bilo potrebno poskrbeti tudi za upravitelje. Potrebovali so svoje banke in vzporedne finančne mreže, znotraj katerih bi kapital krožil brez splošno veljavnih omejitev. Etika Opusa Dei je bila »Ni pomembno od kod prihaja denar, ki je porabljen za božje delo«. To je poudarjal tudi sam Ustanovitelj in bil prepričan, da je takšno razmišljanje povsem moralno. V tem času so svoje glavno poslanstvo začeli preusmerjati v osnovne in srednje šole, mladinska združenja in družabne klube ter tako posegli na področja, ki so jih obvladovali jezuiti (Hutchison 1997, 106 in 151–153 in 175).

Spor med jezuiti in člani Opusa Dei se je nato nadaljeval po II. vatikanskem koncilu. Medtem ko je Delo ostajalo konzervativno in zavezano fundamentalističnemu razmišljanju, so se jezuiti med drugim ukvarjali tudi s teologijo osvoboditve²⁷, kateri je Opus Dei nasprotoval. Jezuiti naj bi bili proti Opusu Dei tudi zato, ker je le-ta prevzel nekatere njihove metode²⁸. Po besedah Escrivája je revnim dopustno življenje po načelu "moli in delaj", saj naj bi bila revščina kazen za grešnost ali izraz božje milosti, ki vodi v nebeško kraljestvo. Opus Dei pa teologije osvoboditve ni nikoli uradno porazil. Dandanes naj nesoglasja med jezuiti in člani Opusa Dei ne bi več obstajala (Allen 2005, 272–274; Alkalaj 2000b, Opus Dei).

Delovanje organizacije Opus Dei je primer mešanice kapitalistične etike in tradicionalne religioznosti, s katero so nasprotovali teologiji osvoboditve. Ta mešanica nosi ime teologija mošnje, saj Opus Dei poleg ljudi zanima tudi denar. Uspeh organizacije je bil odvisen tudi od njenega posebnega pravnega statusa. Danes organizacija deluje kot trdna, odločna, posvetna država s svojimi organi, politiko, financami, ozemljem in uradno vero (Hutchison 1997, 309–310).

Leta 1969 je Delo sklicalo generalni kongres v Rimu, da bi zopet preučili vprašanje statusa. Zaključek, ki je sledil, je bil v korist osebne prelature. Escrivá je nato delal na uspešni

²⁷ Oče teologije osvoboditve je Gustavo Gutierrez, ki je bil proti bogatenju cerkve na račun revnih množic v Peruju in Južni Ameriki. Leta 1968 je objavil tezo, ki naj bi vzpodbudila revne ljudi, naj razvijejo lastne organizacije, ki jim bodo pomagale utrditi njihove pravice ter iskati pot do pravičnosti. Ta pristop je nekako temeljil na marksizmu, zato je bil spor z Opusom Dei neizbežen, saj v organizaciji nasprotujejo le-temu.

²⁸ Na primer pri izobraževanju.

spremembi statusa vse do svoje smrti, ko je njegova prizadevanja prevzel njegov naslednik Alvaro del Portillo (Informacijski urad Opus Dei 2008, Zgodovina; Allen 2005, 259; Wikipedija 2008b, Opus Dei).

Ustanovitelj je leta 1970 opravil več srečanj z različnimi ljudmi, ki so bili navdušeni nad njegovim delom. Od poznih 70-ih let naprej pa je organizacija prejela veliko podporo Vatikana (Informacijski urad Opus Dei 2008, Zgodovina; Answers.com 2008, Columbia Encyclopedia: Opus Dei).

Vatikan se je okoli leta 1973 soočal z velikimi finančnimi težavami. Nekateri viri trdijo, da je organizacija Opus Dei pridobila status osebne prelature v zameno za ureditev vatikanskih financ. Dogovor med Opusom Dei in Svetim sedežem naj bi bil shranjen v vatikanskih tajnih arhivih (Hutchison 1997, 203–205).

Escrivá je celo sestavil indeks prepovedanih knjig, ki je temeljil na besedilih, ki jih je uporabljala rimskokatoliška Cerkev do leta 1948²⁹. Nasprotoval je encikliki *Humanae Vitae*³⁰, ker se mu ni zdela dovolj odločna. Edino realno oporo Cerkvi je videl v svoji organizaciji. V Opusu Dei je njegova beseda veljala kot zakon. Escrivá je regionalne vikarje zasipal z navodili in jih opozarjal na previdnost pri vdoru filozofije marksizma v cerkveno doktrino, vlado ali šolstvo. Ustanovitelju so predlagali ustanovitev rimskega središča za zbiranje duhovnikov CRIS³¹, ki bi služila povezovanju konzervativnih članov kardinalskega zbora v enotno fronto ter bi se tako bolj odprli cerkveni hierarhiji. Ustanovitelj je idejo podprl, kasneje pa se je izkazalo, da je ta center zelo dobro deloval in označeval začetek resnične moči Opusa Dei znotraj cerkvene hierarhije. Srečanj so se udeleževali kardinali za zaprtimi vrati, zato so se lahko sproščeno pogovarjali. Koncept CRIS-a je potekal dvosmerno: kardinali so sporočali svoja stališča, hkrati pa so slišali sporočila Opusa Dei. Nad idejami organizacije je bil zelo navdušen tudi Karol Wojtyła (Hutchison 1997, 132–133, 136; ODAN Opus Dei Awareness Network 2003, Index of Forbidden Books, 2006 Index of Forbidden Books-New).

²⁹ Po mnenju ODAN-a naj bi ta indeks sestavljalo približno 60.000 knjig. Nasprotovali naj bi avtorjem, kot so: Victor Hugo, Immanuel Kant, Honoré de Balzac, John Locke, Rousseau, Voltaire in Emile Zola.

³⁰ Obsodba umetne kontrole rojstev.

³¹ Centro Romano di Incontri Sacerdotali.

Po Ustanoviteljevi smrti postane Oče organizacije don Alvaro del Portillo, ki je Escriváju vedno stal ob strani in bil tudi njegov spovednik. Skupaj sta postavila organizacijo na noge, ubranila napade liberalnih katolikov in kurije, da bi organizacijo onemogočili. Njegova uradna potrditev je bila 15. septembra, 1975. (Informacijski urad Opus Dei 2008, Zgodovina; Hutchison 1997, 206–207).

Alvaro del Portillo se je rodil 11. marca 1914 v Madridu. V organizacijo je vstopil leta 1935, v duhovnika pa je bil posvečen 25. junija 1944. Od leta 1940 do 1947 in od leta 1956 do 1975 je bil generalni tajnik generalnega sveta. Po poklicu je bil diplomirani inženir gradbeništva, poleg tega je diplomiral tudi na filozofski fakulteti, na oddelku za zgodovino in kanonsko pravo. Bil je tudi svetovalec različnih ustanov znotraj Svetega sedeža in sodeloval je pri II. vatikanskem koncilu (Informacijski urad Opusa Dei na internetu 2008, Zgodovina in Splošen opis in Álvaro del Portillo).

Na pobudo papeža je junija, leta 1978, vložil uradno prošnjo za pridobitev statusa osebne prelature. Poročilo o tem, kakšno korist bi imela Cerkev ob zamenjavi statusa organizacije, je bilo dolgo 15 strani in zelo natančno razdelano (Hutchison 1997, 226).

Preobrazba Opusa Dei v osebno prelaturu ... bi dala Svetemu sedežu možnost bolj učinkovite uporabe laičnih in duhovniških (ter posebej izurjenih) corps mobile, ki bi lahko kjerkoli na svetu delovale kot duhovna in apostolska gonilna moč krščanske akcije, še zlasti na socialnem in profesionalnem področju, kjer je danes pogosto nemogoče odločno vplivati na način in s sredstvi, ki so trenutno na voljo Cerkvi (Preobrazba Opusa Dei v osebno prelaturu 1979 v Hutchison 1997, 237).

Dokument je opisoval tudi podrobnosti o dejavnostih organizacije. Med te naloge pa ni spadala naloga "poslanstvo prodiranja", ki so ga člani Opusa Dei izvajali prek izobraževanja, kulturnih izmenjav, mednarodnih kongresov, zborovanj, seminarjev in podobnih udeleževanj. To poslanstvo je bilo namenjeno državam s totalitarnimi režimi, ki so ateistične, protikrščanske ali nacionalistične. V teh državah je bilo zelo težko izvajati misijonarsko ali versko dejavnost (Preobrazba Opusa Dei v osebno prelaturu 1979 v Hutchison 1997, 237–238).

Papež Janez Pavel II. je 5. avgusta 1982 odobril povišanje organizacije Opus Dei v osebno prelaturu, 23. avgusta pa je bila odločitev posredovana javnosti. Papež je 28. novembra uradno potrdil spremenjeni status organizacije in za prelata imenoval Álvaro del Portilla (Hutchison 1997, 271–272; Informacijski urad Opus Dei 2008, Zgodovina).

Opus Dei je postal osebna prelatura na podlagi dveh dokumentov:

- Papeške bule »Z zelo velikim upanjem«
- Apostolske konstitucije »Ut sit«: ob uradni razglasitvi jo je izdal papež Janez Pavel II.

S tem je papež pokazal strinjanje, da je Opus Dei organizacija, ustanovljena z božjo voljo, ter da je bil Escrivá de Balaguer le izvajalec. Organizacija je postala samostojen del znotraj cerkve, don Alvaro del Portillo pa je postal "mali papež", ki je bil odgovoren le "velikemu papežu". Oba vladata do svoje smrti, lahko pa tudi odstopita. Prelat ima naziv škofa in je za svoje delo odgovoren samo papežu, kateremu uradno poroča vsakih pet let. Vatikan je postajal vedno bolj odvisen od Opusa Dei, ki se je postavil nad vse druge ustanove cerkve, ker naj bi bil navdihnjen od Boga, tako kot Cerkev sama. Uradna slovesnost ob spremenjenem statusu organizacije je potekala 19. marca 1983 (Allen 2005, 256; Alkalaj 2000b, Opus Dei; Hutchison 1997, 276–277 in 323).

Organizacijo določajo predpisi splošne zakonodaje cerkve, apostolska konstitucija Ut sit in lastni Statuti ali Zakoniki posebnega prava Opusa Dei, ki jih je napisal Ustanovitelj in so se sčasoma spreminjali. Predpise za pravno osebo prelature je predvidel Zakonik cerkvenega prava iz leta 1983. S tem so hoteli ustanoviti novo pravno osebo, ki bi prispevala k resničnemu širjenju krščanskega sporočila in življenja. Verniki, ki pripadajo osebni prelaturi, niso vezani na ozemlje in bivališča, temveč na poklice, obrede, izseljenske položaje, sporazume in druga merila. Osebne prelature so del hierarhije cerkve, njihovi verniki pa so poleg članstva v prelaturi tudi člani cerkva ali škofij, kjer prebivajo. Na podlagi teh lastnosti se prelature razlikujejo od redovnih ustanov, ustanov posvečenega življenja, gibanj in združenj vernikov (Informacijski urad Opus Dei 2008, Organizacija, Predpisi, Izvor, Struktura, Značilnosti, Odnosi s škofijami, Zgodovinski razvoj, Ekonomski vidiki, Prelatura Opus Dei, Prelat).

Ustanovitev osebne prelature je bila prva seznanitev z organizacijo za mnogo angleško govorečih katoličanov. Pred letom 1982 so organizacijo imenovali "pobožno združenje",

"duhovniška družba", "sekularni inštitut", vendar nobena od opredelitev ni ustrezala temu, kako so se videli člani Opusa Dei (Allen 2005, 256–258).

Don Alvaro je umrl 23. marca 1994 zaradi srčne kapi. Ob krsto se je prišel pokloniti tudi sam papež Janez Pavel II. S tem ni pokazal le spoštovanja do generalnega prelata, temveč tudi zvestobo organizaciji. Njegov naslednik je 20. aprila postal don Javier Echevarría, katerega je papež imenoval za prelata. Tako je potrdil njegovo izvolitev na Generalnem volilnem kongresu Opusa Dei v Rimu. Splošni kongresi organizacije se odvijajo na osem let, na njih sodelujejo člani organizacije iz različnih držav, kjer je navzoč Opus Dei. Na kongresih se pregleda apostolsko delovanje ter predlagajo smernice za naslednje pastoralne dejavnosti. Prelat na teh srečanjih prenovi sestavo svetov (Hutchison 1997, 355; Informacijski urad Opus Dei 2008, Zgodovina, Organizacija, Predpisi, Izvor, Struktura, Značilnosti, Odnosi s škofijami, Zgodovinski razvoj, Ekonomski vidiki, Prelatura Opus Dei, Prelat).

Konec 90-ih let 20. stoletja ni bilo španskega mesta ali južnoameriške prestolnice brez šole Opusa Dei, tako za fante kot za dekleta, saj skupna vzgoja ni bila sprejemljiva. Pedagoški sistem so razvijali predvsem samski člani. Vpliv Opusa Dei pa se je nadgrajeval z ljudmi, ki so bili na pomembnih položajih v šolstvu, financah in politiki. Na podlagi tega bi lahko organizacijo označili kot politično-versko združenje (Rot v Hutchison 1997, VII; Hutchison 1997, 102).

2.4 DEJAVNOSTI ORGANIZACIJE

Opus Dei si prizadeva pospeševati svetost z doslednim opravljanjem poklicnega dela in drugih nalog vsakdanjega življenja ter z darovanjem naporov Bogu. Biblijske korenine te katoliške doktrine se nahajajo v stavku »*Bog je ustvaril človeka za delo*« (Gen 2: 15) in v Jezusovem dolgem življenju tesarja v malem mestu (Rode v Tornielli 2004, 5; Answers.com 2008, Wikipedia: Opus Dei).

V svoji duhovnosti nikogar ne odrivajo z mesta v družbi, temveč zahtevajo, da vsak član najbolje izpolnjuje svoje naloge in dolžnosti glede na svoj položaj in poslanstvo, tako v cerkvi kot v civilni družbi. Značilnosti duhovnosti so:

- Božje otroštvo: Kristjan postane božji otrok s krstom, osebnotna vzgoja organizacije pa v vsakem članu prebuja zavest o božjih otrocih ter mu pomaga, da živi s to resnico.

- Vsakdanje življenje: Vsak kristjan lahko doseže svetost v svojem življenju in v dejavnostih, ki jih opravlja.
- Posvečevati delo, posvečevati se z delom in posvečevati druge s pomočjo dela: Po duhu Opusa Dei mora biti delo posvečeno, lahko pa postane tudi pot posvečenja.
- Ljubezen do svobode: Člani Opusa Dei imajo enake pravice in dolžnosti, kot ostali državljani, pri čemer ne vpletajo cerkve ali organizacije. Organizacija spoštuje svobodo in mnenja drugih ljudi.
- Življenje molitve in odrekanja: Organizacija poudarja molitev in pokoro, kar naj bi podpiralo prizadevanja za posvečevanje vsakodnevnih dejavnosti. Člani v svoja življenja vključujejo meditacijo, udeleževanje svete maše, spoved ter branje in premišljevanje evangelija. Pri posnemanju Jezusa se poslužujejo tudi posta in miloščine.
- Dobrota in apostolat: Prisotna sta tako v besedah, kot v dejanjih. Prispevajo k lažšanju materialnih potreb ter razrešujejo družbene probleme okolja, v katerem živijo (Informacijski urad Opus Dei na internetu 2008, Duhovnost, Božje otroštvo, Vsakdanje življenje, Delo, Svoboda, Življenje molitve in odrekanja in Dobrodelnost).

Prva pastoralna dejavnost Opusa Dei je bila obiskovanje bolnih v bolnišnicah, javno pa so se začeli predstavljati s pomočjo izobraževalnih in socialnih programov. Upravljajo z univerzami, visokošolskimi ustanovami, nadzorovali pa naj bi celo televizijske mreže in založniške hiše (Hutchison 1997, 4 in 58; Allen 2005, 34–35).

Vsakdo opravlja apostolat pričevanja o Jezusu v svojem okolju. Osebno prizadevanje je tudi najpomembnejši apostolat prelature, saj gre za pričevanja in pomoč znotraj poklicnega dela v navadnih okoliščinah življenja vsakega posameznika. Posebej pomembno je apostolsko delo z mladimi, ki vključuje predvsem izobraževanje. Podpirajo tudi vzgojne, zdravstvene, strokovne, dobrodelne in kulturne ustanove. Prelatura lahko z različnimi ustanovami podpiše sporazume, kjer je zadolžena za krščansko usmerjene dejavnosti, duhovno pomoč in predavanja. S tem pa ne spreminjajo narave posamezne ustanove. Apostolske ustanove skrbijo za delovanje, ki ga spodbujajo člani organizacije skupaj z drugimi ljudmi, in za katero moralno jamči prelatura (Informacijski urad Opus Dei na internetu 2008, Apostolat, Značilnosti, Apostolske ustanove).

Od sredine 80-ih let 20. stoletja si je organizacija s široko mrežo šol pridobila zanesljive in predane člane, ki so jih od otroštva dalje vzgajali v duhu prelature. Opus Dei velja za elitno organizacijo, zato v svoje osnovne in srednje šole vabi otroke staršev srednjega razreda, ki si lahko privoščijo visoko šolnino, za katero dobijo tudi privilegij, da bodo njihovi otroci tarča bodočega nabora. Duhovni razvoj učencev spremljajo in usmerjajo od vpisa do zaključnega izpita (Hutchison 1997, 2, 175–176).

Prelatura izobražuje ter pomaga svojim članom, da si pridobijo znanje, ki bi jim pomagalo živeti pobožno življenje. Udeležujejo se tedenskih predavanj (krožkov) o doktrinarnih in duhovnih temah, mesečno opravljajo duhovne vaje, tako da se nekaj ur posvetijo molitvi in premišljevanju o krščanskem življenju, enkrat letno pa se udeležijo duhovnih vaj, ki trajajo od tri do pet dni. Takšna izobraževanja ponujajo tudi sodelavcem in vsem, ki se jih želijo udeležiti. Izobraževanja potekajo v centrih Opusa Dei in na drugih ustreznih krajih (Informacijski urad Opus Dei na internetu 2008, Izobraževalne dejavnosti).

Opus Dei razpolaga z dokumenti, ki so iz različnih razlogov nedostopni javnosti. Prvi primer je njihov "Statut", ki je napisan v latinščini. ODAN ga je prevedel v angleščino in ga leta 1982 tudi objavil. Naslednji zaupni dokumenti so Katekizem, ki ima več izdaj in Vademecum ali Praxis, ki predstavlja refleksije direktorjev centrov Opusa Dei ter druge ugotovitve na podlagi njihovih izkušenj. Kopija tega dokumenta je v vsakem centru Opusa Dei, kjer ga hranijo v vezanih mapah ter ga ves čas dopolnjujejo, tako da se člani lahko učijo iz izkušenj drugih, saj vsebuje navodila za vsako dejavnost. Izhaja v sedmih, z različnimi barvami označenih, zvezkih:

- Rdeč zvezek: interne publikacije
- Sinje moder zvezek: namenjen je lokalnim svetom
- Oranžen zvezek: namenjen je apostolatu za javno mnenje
- Temno moder zvezek: namenjen je liturgiji
- Škrlaten zvezek: namenjen je duhovnikom
- Zelen zvezek: namenjen je upravljanju lokalnih sedežev
- Siv zvezek: namenjen je obredom

Na voljo je le v španščini in natančno opisuje vse, kar mora član vedeti o duhu, življenju in navadah organizacije. Posebej pomemben je za direktorje. Zaradi varnosti ga skupaj s primerki Crónice in drugimi občutljivimi gradivi hranijo pod ključem, dostop do njih pa je

možen le z dovoljenjem lokalnega direktorja. Zaupnost teh dokumentov in gradiv v organizaciji opravičujejo z razlago, da bi lahko ob pomanjkanju konteksta ljudje napačno razumeli besedila. Nekateri bi te tekste razumeli celo tako, da hoče Opus Dei uvesti svoj doktrinarni sistem, ki je ločen od katoliške cerkve. Člani tudi menijo, da bi bilo neprimerno, če bi te revije z izkušnjami in spomini članov posredovali v javnost, saj bi na takšen način s širšo javnostjo delili svoje najgloblje misli in verovanja. Organizacija izdaja tudi dve različni vrsti uradnih publikacij; za splošno javnost in za ozke skupine vodilnih. Njihovo mesečno revijo za najožje vodstvo Crónica hranijo pod ključem v vsakem njihovem predstavništvu. Začela je izhajati leta 1954, v njej pa so zbrani članki iz vsega sveta, ki opisujejo delo, dejavnosti, anekdote, spomine in podobno. Publikacija je dostopna le omejenemu krogu numerarijev. Crónica svete spise razlaga kot prerokbe, ki se nanašajo na usodo Opusa Dei. Novice učijo, da je organizacija popolno orodje v božjih rokah, ki je nezmožna greha in napake, člani pa so poklicani, da izvajajo božji načrt in da varujejo Cerkev. Namenjena je moškim članom, za ženske članice pa izdajajo revijo Noticias³². Sta nekakšen družinski album, ki vsebuje izkušnje in anekdote le posameznih članov. Člani se pod besedili podpisujejo le z imenom, z namenom da zavarujejo svojo zasebnost. S takšno povezanostjo se Opus Dei predstavlja kot svetovna družina, v kateri si vsi člani delijo svoje vzpone in padce. Revije obravnavajo različne teme:

- Naklonjenost našega Očeta: čudeži, ki so nastali v povezavi z Escrivó
- Novice različnih apostolatov Opusa Dei
- Novice iz Rima
- Duhovno branje
- Komentarji na aktualne dogodke

Knjiga obredov³³ je pesmarica, ki vsebuje interno himno in pesmi za razne priložnosti. Organizacija pa izdaja tudi publikacijo za širšo javnost z imenom Romana, ki je dostopna na internetu v treh jezikih: angleškem, italijanskem in španskem. Publikacija je uradni polletni list prelature, ki poroča o položaju organizacije po vsem svetu, o imenovanju v vodstvene organe, odpiranju novih centrov, apostolskih pobudah in podobnih stvareh.

Poleg zbornikov pa je organizacija izdala tudi nekaj knjig

(Hutchison 1997, 84, 175, 183–86 in 309–310; Allen 2005, 152–156; Informacijski urad Opus Dei na internetu 2008, Literatura, Knjige, Zbornik).

³² Tako Crónica kot Noticias se izdajata v španščini, ki je tudi uradni jezik organizacije.

³³ Vademecum de ceremonias litúrgicas.

Opus Dei je sčasoma postal spretnejši pri odgovarjanju na vprašanja javnosti o svojem delovanju. Letno izdajajo gradiva z informativnimi podatki, imajo svoje spletne strani, revije, CD-je, DVD-je in veliko literature. Mnogi člani tudi menijo, da bo odprtost javnosti pripomoglo k izginjanju pridiha skrivnostnosti, ki spremlja organizacijo že od njenega nastanka (Allen 2005, 159–160).

Organizacija nikoli ni bila politična stranka in to niti ni želela postati. Imeli pa so politične cilje, ki so se skladali z duhovnimi prepričanji in vlogo katoliškega preporoditelja. Navadno se pripadniki organizacije povezujejo s strankami in skupinami, ki imajo konzervativne programe. Zunanji opazovalci izpostavljajo, da je Delo "desno krilo" oziroma "konzervativna moč" v sekularni politiki. Opus Dei je konzervativna organizacija, ker nasprotuje splavu, homoseksualnosti, znanstveni razlagi stvarjenja sveta, imigracijam v Evropo ter podpira protiteroristične ukrepe, ostrejši nadzor nad svobodo izražanja, prepoved prikazovanja pretiranega nasilja in drugih neprimernih vsebin na državnih televizijah ter pritisk na zakonodajna telesa za podporo moralnim vrednotam. Duhovnikom naj bi bilo po njihovem mnenju prepovedano nošenje civilnih oblačil, papeževa prepoved duhovniške posvetitve žensk je, po njihovem mnenju, nezmotljiv del katoliške doktrine in ji ni mogoče nasprotovati ali jo spremeniti. Nekateri člani Opusa Dei trdijo, da bo v prihodnosti od celotne katoliške cerkve ostal le Opus Dei, saj naj bi le oni imeli pravi pogled, zato pa je tudi Bog izbral Ustanovitelja, da je ustvaril takšno organizacijo. Ustanovitelj je bil strogo proti temu, da bi se katoliki profesionalno ukvarjali s politiko. Njegovo nasprotovanje je temeljilo na dveh razlogih:

- Spoštovanje krščanske svobode in sekularnosti
- Preprečitev notranje delitve v organizaciji Opus Dei

(Allen 2005, 279–280 in 285–286; Hutchison 1997, 115 in 393–395).

Pri preučevanju fenomena Opusa Dei je potrebno ločevati med:

- Sporočilom in institucionalizacijo: sporočilo Opusa Dei je, da bo odrešitev sveta prišla prek dela, ki ga moški in ženske dnevno opravljajo. Duhovnost in molitev nista rezervirana le za Cerkev in nista ločena od ostalih dejavnosti ljudi.
- Sociologijo članov in filozofijo organizacije: Opus Dei si ne želi delovati kot interesna skupina z raznimi sestanki, temveč hočejo ustvariti motivirane laike, ki bodo ustvarjali lastne sklepe na področjih politike, prava, financ, umetnosti in na drugih področjih.

Kljub temu pa organizacijo označujejo kot konzervativno in tradicionalistično, predvsem zaradi spoštovanja doktrin katoliške cerkve (Allen 2005, 5–7).

Člani spoštujejo 6 "vzgojnih sredstev":

- Zaupnost: Poteka vsak teden, člani pa se na štiri oči soočijo z duhovnim vodjo, ki je praviloma numerarij. Razpravljata o vprašanjih, ki so za člana pomembna, o njegovem osebnem in profesionalnem ravnanju.
- Posvetovalni krog: Sestaja se enkrat na teden in je mehanizem, s katerim si organizacija zagotavlja najvišjo možno raven vplivanja na svoje člane. Pomeni skupinski dogodek, na katerem ni nikoli več kot 20 ljudi, vodi pa jih lokalni vodja.

Potek programa:

- o Priprošnja k Svetemu duhu in devici Mariji, ki poteka v latinščini.
- o Evangelijski nagovor vodje: tema je usklajena z naukom organizacije in Ustanovitelja.
- o Glasno in stoječe prebiranje Življenjskega načrta, ki jim določa posebno disciplino in razpored obveznosti, ki jih opravljajo:
 - Vsakodnevno: jutranja daritev, meditacijska molitev (pol ure zjutraj in zvečer), sveta maša, obhajilo, sveta zaobljuba, branje evangelijev (ali drugih svetih knjig), rožni venec, izpraševanje vesti, petje Avemarije (ali nebeške kraljice).
 - Tedensko: obredna spoved, skupinska pokora (za numerarije), ob sobotah prepevajo pesem Nebeška kraljica (ali Pozdravljena sveta kraljica), tedenska meditacija.
 - Mesečno: en dan za premislek
 - Letno: duhovna osamitev
- o Pogovor o posameznih točkah načrta, pravil in navad.
- o Izpraševanje vesti.
- o Prošnja za pomoč v božjem imenu.
- o Kesanje.
- o Vodja vsakemu posebej in po običajih dodeli pokoro.
- o Prebiranje in razprava o kakšni duhovni knjigi ali splošen pogovor.
- o Pogovor o nalogah organizacije.
- o Molitev.

Posvetovalni krog nudi vsakemu članu primeren duhovni obrok, saj članom povedo, da bo vsak, ki bo sledil predpisanim pravilom in nalogam, zrel za svetništvo.

- Izpraševanje vesti: Vsak numerarij si postavi 26 vprašanj v 10 ali 15 minutah o nalogah, prisotnosti Boga, iskrenosti do sebe, pomoči drugim, življenju v duhu svojega poslanstva in poiščejo šibke točke, o katerih bodo spregovorili na tedenskem zaupnem pogovoru ali pri spovedi. To je zasebna naloga, ki jo numerariji opravijo v kapeli bivališča zjutraj ali zvečer.
- Spoved.
- Bratska kritika: Pomenijo napake v navadah ali v osebnem vedenju, ki jih prizna član sam ali pa o njih poročajo drugi. Posledica napak je kesanje ali kazen, ki jo določi duhovni vodja. Člani se morajo svojemu duhovnemu vodji popolnoma zaupati.
- Tedenska meditacija: Je najmanj intenzivno vzgojno sredstvo. Obred poteka v kapeli, vodi pa ga kaplan posameznega sedeža Opusa Dei. Med obredom razloži nekatere dejavnosti organizacije ali pa nova pravila tako, da jih umesti v okvire duhovnega služenja Očetovi volji.

Ta sredstva ločijo organizacijo Opus Dei od drugih organizacij katoliške Cerkve. Njihov smisel je, da ohranijo ponižnost in občutek ničvrednosti in krivde. Delujejo kot varovalka pred samozadovoljstvom, saj je vsak, ki se čuti samozadovoljnega, nevaren (Hutchison 1997, 171–174; Felzmann v Hutchison 1997, 169).

Najvišja avtoriteta v organizaciji Opus Dei je vrhovni predsednik (prelat), ki mu znotraj organizacije pravijo Oče. Simbol njegove moči je košček "pravega križa", ki ga nosi okrog vratu. Njegova oblast je popolna, mandat pa neomejen. Pri uresničevanju božje volje mu pomaga generalni vikar. Prelat vodi poslanstvo, da širi poklicanost vseh k svetosti in spodbuja apostolat članov organizacije. Svoja razmišljanja in navodila izraža s pastirskimi (prelatovimi) pismi. Prelat in njegovi namestniki izvajajo pravno oblast organizacije. Vodenje temelji na kolegialnem slogu, na podlagi katerega izvajajo funkcije s sodelovanjem ustreznih svetov, ki so največkrat sestavljeni iz laikov. Prelat sodeluje s svetom za ženske (Centralnim svetom) in svetom za moške (Generalnim svetom), ki imata sedež v Rimu. Pri imenovanju novega prelata je sklican generalni volilni kongres. Prelata izvolijo izmed duhovnikov na podlagi predpisov. Kandidat mora ustrezati naslednjim pogojem:

- Starost
- Dolgotrajno članstvo v organizaciji
- Duhovniške izkušnje
- Druga merila

Izvolitev novega prelata mora potrditi papež. Oblast prelata se nanaša na posebno poslanstvo organizacije, pri čemer se usklajuje s krajevnim škofom. Laični člani pa so podrejeni oblasti prelata v vsem, kar predstavlja poslanstvo organizacije, predvsem v duhovnih, izobraževalnih in apostolskih nalogah, ki so jih prejeli ob vstopu v prelaturu. Te naloge niso podrejene oblasti krajevnega škofa, čeprav živijo v določeni škofiji. Še naprej pa so podrejeni oblasti škofa, ki je določen za škofijo, v kateri člani živijo. Diakoni in duhovniki so popolnoma podrejeni oblasti prelature, ohranjajo pa tesne stike s člani škofijskih duhovnikov. Upoštevati morajo disciplino klera, pripadata pa jim tudi pasivna in aktivna volilna pravica pri oblikovanju duhovniškega sveta škofije. Škofje krajevnih škofij zaupajo duhovnikom prelature naloge in funkcije, za katere odgovarjajo le škofu in jih opravljajo po njegovih navodilih. Statut določa, da morata biti oba, tako prelat, kot generalni vikar, duhovnika z vsaj petimi leti duhovniških izkušenj in ne smeta biti mlajša od 40 let. Njuno bivališče je v Vill Tevere, ki je tudi hkrati glavni sedež organizacije in pomeni tudi možganski center imperija, ki prek obveščevalne mreže sprejema informacije iz vsega sveta. Podatke obdeluje veliko analitikov, ki potem pripravijo poročila za člane stalnega odbora. V nekaterih primerih tudi za generalnega vikarja. Navodila prinašajo posebni kurirji, ker se javnih komunikacijskih sistemov zelo redko poslužujejo.

Oče vlada prek dveh administrativnih teles:

- Generalnega sveta moške sekcije: sestaja se za zaprtimi vrati, za okroglo mizo, pod portretom Device Marije. Sestavljajo ga:
 - o Generalni vikar
 - o Generalni prokurator: ureja odnose z rimsko kurijo in opravlja posle državnega sekretarja Opusa Dei.
 - o Trije namestniki: vsak je zadolžen za poslanstvo enega od treh nadangelov
 - o Prefekt za izobraževanje
 - o Glavni upravnik: deluje kot finančni minister, pomagajo mu posebej posvečeni numerarji
 - o Glavni duhovniški tajnik: ureja odnose z žensko sekcijo
 - o Glavni duhovni direktor: ureja skupno duhovno usmerjenost vseh članov
 - o Regionalni predstavniki: zastopajo regionalne vikariate z vsega sveta
- Centralnega svetovalnega telesa ženske sekcije: ima zgolj svetovalno vlogo, nimajo volilne pravice in imajo zelo malo vpliva na oblikovanje politike Opusa Dei. Svetovalnemu telesu predseduje Oče, pomagata mu generalni vikar in glavni duhovniški tajnik. Po sestavi je podoben generalnemu svetu.

Obe telesi delujeta po Očetovi volji in nimata vnaprej določenega načrta dela. Člani obeh organov imajo osemletni mandat in vsak organ ima svojo komisijo. Oblast nad regijami je zaupana Očetu, vendar ga znotraj posameznih regij zastopajo regionalni vikarji, ki so Očetu podrejeni in so ga dolžni obveščati o vsem, kar se dogaja znotraj njihove pristojnosti. Vsak regionalni vikar ima:

- Regionalni svet: Sestavljen je iz desetih članov:
 - o Tajnik: skrbi za koordinacijo dela regionalnega sveta.
 - o Duhovniški tajnik: je pomočnik regionalnega vikarja in ureja odnose med regionalnim svetom in regionalnim posvetovalnim telesom.
 - o Branilec: laik, ki skrbi za spoštovanje in uresničevanje statutarne določbe.
 - o Regionalni upravnik: deluje kot finančni minister.
 - o Glasnik svetega Rafaela: skrbi za pridobivanje in šolanje novih članov.
 - o Glasnik svetega Gabrijela: skrbi za duhovno življenje supernumerarijev.
 - o Glasnik svetega Mihaela: skrbi za duhovno, telesno in materialno življenje numerarijev.
 - o Delegat za izobraževanje: odgovoren je za teološke in filozofske programe.
 - o Regionalni delegat: član generalnega sveta v Rimu in je zveza med glavnim sedežem Opusa Dei in regijo. Deluje kot nekakšna protiutež regionalnemu vikarju, saj oba neposredno poročata Rimu.
 - o Regionalni duhovni direktor: duhovnik in član obeh regionalnih svetov, tako moškega kot ženskega, in je brez pravice glasovanja, vendar lahko kot zastopnik sedeža Opusa Dei nastopa ter po potrebi poroča Očetu ali generalnemu vikarju.
- Regionalno posvetovalno telo

Nekatere zelo velike in pomembne regije so razdeljene celo na delegacije oziroma na podregije. Vsaka delegacija ima delegatskega vikarja, kateremu pomagata obe telesi, tako kot regionalnemu vikarju. Opus Dei vsebuje tudi lokalne izvršne odbore, ki vodijo lokalne sedeže Opusa Dei. Sestavljajo jih:

- Direktor: laik
- Pomočnika direktorja: laika
- Tajnik
- Kaplan: je edini duhovnik in nima glasovalne pravice

Na krajevni ravni delujejo centri, ki organizirajo izobraževanja in pastoralne oskrbe članov organizacije v lastnem okolju. Centri so razdeljeni na moške in ženske sekcije, vodijo jih krajevni sveti, ki jih vodijo laični direktor ali direktorice, poleg njiju pa sta tudi dva člana prelature. Za duhovniško pomoč ordinarij organizacije določi enega izmed duhovnikov organizacije. Od laičnih članov se pričakuje, da bodo sledili priporočilom duhovnika. Regionalni vikariati in lokalni sedeži imajo zelo malo samostojnosti, ker morajo delovati po Praxisu, ki pojasnjuje politiko generalnega sveta iz Rima. Državno tajništvo organizacije je varuh njihovega strateškega načrta. Navadnim članom ni znan, vendar predstavlja osnovo za prodiranje in širjenje Opusa Dei po vsem svetu. Vodi jo majhna skupina duhovnikov (tehnokratov), ki jih izbere osebno generalni vikar zaradi njihove predanosti in poslušnosti. Delajo za zaprtimi vrati brez kakršnegakoli nadzora. Apostolske ustanove so podvržene tudi pravnemu in davčnemu redu, ki sta predvidena v vsaki državi. Pogosto imajo takšne ustanove izgubo, zato v organizaciji Opus Dei sprejemajo tudi subvencije, ki jih predvidejo javne oblasti za dejavnost družbenega pomena, prispevke zasebnih ustanov in podjetij (Informacijski urad Opus Dei 2008, Organizacija, Predpisi, Izvor, Struktura, Značilnosti, Odnosi s škofijami, Zgodovinski razvoj, Ekonomski vidiki, Prelatura Opus Dei, Prelat; Hutchison 1997, 183–186 in 188–189).

Aktivnosti Opusa Dei se delijo na 3 kategorije:

- "Centri": člani v centrih živijo, nudena jim je duhovna in doktrinarna formacija, v njih pa poteka tudi koordiniranje aktivnosti.
- "Korporacijsko delo": v to kategorijo spadajo šole, socialne dejavnosti, kjer organizacija prevzema odgovornost za duhovno življenje. Glavnina njihovega korporativnega dela je pomoč revnim in izključenim.
- "Aktivnosti članov": odražajo duh organizacije, vendar pri tem Delo nima formalne vloge

(Allen 2005, 19, 157 in 295).

"Telesno trpinčenje" je vsakodnevna dejavnost duhovnega programa celibatnih članov Opusa Dei, kar predstavlja 30 odstotkov vseh članov. Za to dejavnost pa člani uporabljajo različna sredstva:

- Cilica: Koničasta veriga, ki jo nosijo okoli stegna vsak dan po dve uri. Nošenja so oproščeni le ob cerkvenih praznikih, nedeljah in ob določenih dnevih v letu. Člani

ODAN-a to vidijo kot najbolj šokantno telesno trpinčenje, zato člani Opusa Dei zelo neradi priznajo, da se poslužujejo tega.

- "Disciplina": Bič, ki spominja na macramé. Uporabljajo ga na zadnjici ali na hrbtu enkrat tedensko med kratko molitvijo (Oče naš ali Zdrava Marija). Numerariji lahko prosijo tudi za večkratno uporabo.
- Spanje: Ženski numerariji navadno spijo na tankih deskah, ki so položene na njihove žimnice, in večkrat tedensko spijo brez vzglavnika. Moški numerariji pa spijo na tleh najmanj enkrat tedensko in tudi brez vzglavnika.
- Obroki: Numerariji se lahko vzdržujejo pri vsakem obroku; kava brez mleka in sladkorja, toast brez masla, opustitev sladice in tako dalje. Postijo se ob dnevnih postenja, lahko pa tudi po svoji želji. Hranjenja med obroki se ne poslužujejo.
- Tišina: Vsak večer, po izpraševanju vesti, morajo biti numerariji v tišini do maše, ki je naslednje jutro³⁴. V popoldnevih se skušajo izogibati pogovoru do večerje. Numerariji ob nedeljah ne poslušajo glasbe, še posebej ne v popoldnevih.
- "Junaška" minuta: Numerariji naj bi vsako jutro skočili iz postelje, poljubili tla in rekli "Serviam"³⁵.
- Prhanje: Nekateri numerariji so se v preteklosti prhali z mrzlo vodo, vendar so to navado leta 1980 odpravili, niso pa je prepovedali.
- Prepoved vstopa v bare: Ženske nimajo vstopa v bar, ne smejo niti kaditi, moški pa lahko kadijo in hodijo v bare z rekruti, da jih pripeljejo čimbližje organizaciji.

Vsa ta kaznovanja so povezana z Ustanoviteljem in njegovimi nauki, vendar člani ODAN-a opozarjajo, da prihaja tudi do zlorab. Po njihovem mnenju prihaja do takšnega nadzora v skupinah, kjer se poslužujejo tudi nadzora mišljenja. Tradicionalna katoliška teologija razume telesno trpinčenje kot obliko asketizma z namenom, da bi ljudje živeli krepotno in sveto življenje ter so pripravljeni sprejeti kazen za greh, z namenom da greha ne bodo več ponovili. Na bolj duhovni ravni pa naj bi ta praksa povezovala kristjane prek spominjanja trpljenja Kristusa, še posebej njegovega pasijona in križanja. Mnogo katoliških duhovnih voditeljev ne priporoča telesnega trpinčenja, saj le-to lahko vodi v skrajnosti. Takšne pokore pa ne opravljajo le člani Opusa Dei. Med drugimi sta cilico nosila tudi pater Pij in Mati Tereza iz Kalkute, ki je uporabljala tudi bič, in to prakso priporočala tudi svojim Sestram (Allen 2005, 165–167 in 169–171; ODAN Opus Dei Awareness Network 2002, Corporal Mortification in Opus Dei).

³⁴ Zjutraj nikomur ne zaželi "dobro jutro".

³⁵ Služil bom.

Hišna opravila v centrih Opusa Dei so primarna naloga ženskih članic. Večina žensk ima status supernumerarijev, kar pomeni, da so, poleg svojih poklicev, pogosto tudi v vlogi mater. Ženske, ki imajo status numerarijev so polnozaposlene zunaj centrov, nekatere pa so v službi prelature. Nekateri to vidijo kot promocijo tradicionalističnega pogleda na ženske, medtem ko ženske to vidijo kot utrditev in dopolnitev. Nekateri družine supernumerarijev se poslužujejo tudi šolanja na domu (Allen 2005, 181–182 in 198–199).

Veliko govoric o Opusu Dei se nanaša na njihovo finančno stanje. Nekateri trdijo, da v organizaciji upravljajo z velikimi količinami kapitala. Člani takšna namigovanja opredeljujejo kot lažna in trdijo, da si vsa korporativna dela³⁶ lastijo in upravljajo laiki, ki jih financirajo. Pablo Elton, generalni administrator Opusa Dei v Rimu, izpostavlja 3 principe razumevanja ekonomskih vprašanj znotraj organizacije Opus Dei:

- Sekularnost: Tisti, ki skrbijo za finance Opusa Dei pričakujejo najvišjo možno oceno svojega delovanja. Korporativno delo Opusa Dei je neodvisno od organizacije. Takšnega načina delovanja pa marsikdo ne sprejme, saj menijo, da za vsemi finančnimi zadevami stoji organizacija sama. Poudarjajo tudi, da tako numerariji kot supernumerariji del lastnega zaslužka namenijo organizaciji in nikoli ne sklepajo poslov, ne da bi se poprej o tem posvetovali z direktorjem, ki od njih zahteva popolno odkritost. Elton takšna namigovanja zanika, saj naj bi organizacija skrbela le za duhovno plat poslov, ki jih sklepajo njeni člani.
- Svoboda: Člani se svobodno odločijo, kam bodo investirali svoj kapital in koliko denarja bodo pri tem porabili. Edina meja, ki jo morajo upoštevati, je, da delujejo v korist Cerkve in organizacije.
- Vzdržnost: Nanaša se na to, da naj bi kristjani posnemali Kristusa pri vzdržnosti, zato naj bi se tako numerariji kot supernumerariji izogibali kopičenju materialnih dobrin.

Po teoriji, ki jo opisuje Elton, si Opus Dei ne lasti ničesar, saj je vse, kar zagotavlja šolam in socialnim aktivnostim, duhovna in doktrinarna formacija. Nekateri opazovalci pa temu nasprotujejo. Hutchison vpelje izraz "Octopus Dei", ki naj bi pomenil, da ima Opus Dei svoje lovke pri različnih finančnih podjetjih. Brez dvoma so nekateri člani organizacije na visokih položajih v komercialnem, finančnem in bančnem svetu, ampak Elton meni, da zaradi tega Opusa Dei ne bi smeli obtoževati (Allen 2005, 208–212 in 217 in 228–229).

³⁶ Šole, univerze, socialne aktivnosti, univerzitetna središča in tako naprej.

John L. Allen v svoji knjigi zatrjuje, da je moč Opusa Dei v Vatikanu omejena. Trije člani organizacije naj bi imeli visoke položaje, sedem članov opravlja delo duhovnikov. V službi za stike z javnostjo naj bi bila dva. Svojo službo v Vatikanu pa ima tudi osem članov Duhovniške službe Svetega križa. Po podatkih iz leta 2004 naj bi v Vatikanu službovalo dvajset članov Dela, kar pomeni le 0,7 odstotka vseh zaposlenih (Allen 2005, 244–247).

»Posvečevanje običajnega dela je osnova, na kateri sloni celotno duhovno življenje kristjana. Posvečevati delo pomeni, da ga opravljamo z največjo možno človeško popolnostjo (profesionalno usposobljenostjo) in s krščansko popolnostjo (iz ljubezni do božje volje in v služenju ljudem.« Prelatura za doseg tega cilja nudi članom duhovno izobraževanje in pastoralno skrb. Poslanstvo prelature je, da spomni vse kristjane, da sodelujejo pri iskanju rešitev za probleme družbe ter da stalno pričajo za svojo vero (Informacijski urad Opus Dei na internetu 2008, Poslanstvo in Duhovnost).

2.5 ČLANSTVO

Članstvo v organizaciji Opus Dei največkrat izhaja iz njihovih izobraževalnih ustanov, mladinskih centrov ali iz drugih ustanov, ki niso formalno financirane s strani Dela. Organizacija slovi tudi po elitizmu, saj naj bi svoje člane novačila le v profesionalnih in intelektualnih krogih. Takšen način pa ne pomeni, da so njihovi člani le pripadniki teh krogov (Allen 2005, 19 in 295).

Svojim nalogam in ciljem morajo biti popolnoma predani ter brez pomislekov slediti svojim nadrejenim. »Ubogati ..., varna pot. – Slep ubogati nadrejenega ..., pot svetosti. – Ubogati v svojem apostolatu ..., edina pot; kajti duh v božji ustanovi mora biti: ali ubogati ali izstopiti.« (941 odstavek Poti v Hutchison 1997, III).

Starost posameznikov pri vstopu v organizacijo ni pomembna, vendar je polnoletnost pogoj za formalen vstop v organizacijo. Perspektiven član mora pridobiti dovoljenje direktorja lokalnega centra Opus Dei, preden napiše pristopno pismo ter ga dopolniti z osebnim prepričanjem, da je prejel božji klic. Mladostnik, ki želi vstopiti v organizacijo lahko postane "prosilac" pri 14. letih in pol. Svoje starše mora seznaniti s svojimi načrti, saj je njihovo dovoljenje bistveno za pridobitev članstva. Kadar starši nasprotujejo članstvu, prosilcu

svetujejo, naj počaka do 18. leta starosti, včasih pa je to mogoče že pri 16. letih in pol (Informacijski urad Opus Dei 2008, Verniki Prelature; Allen 2005, 21–22 in 151).

Zaradi nenehnega osipa v organizaciji, ki je posledica smrti in izstopov, morajo člani nenehno novačiti nove člane. Opus Dei se lahko pohvali z velikim številom članov, vendar članstvo z leti narašča počasi, za kar obstaja več razlogov:

- Postati član Opusa Dei ni lahko opravilo, še posebej za numerarije.
- Poseben pristop do duhovnosti in doktrinarne formacije Dela ne ustreza vsakomur.
- Člani se hočejo prepričati, ali so kandidati za članstvo pravi ljudje, preden jih vzpodbudijo za naslednje korake.

Razvili so zelo učinkovit sistem nabora, kar pomeni, da morajo novi člani ustrezati določenim kriterijem. Uporabljajo tudi poseben besednjak: za novačenje uporabljajo "proselitizem" ali "spreobračanje", kar je tudi najpomembnejša naloga v življenju člana Opusa Dei, za privabljanje novih članov pa uporabljajo izraz "osvajanje poklicanih". Vsak član naj bi imel od deset do petnajst "prijateljev", med katerimi se mora v vsakem trenutku "ukvarjati" vsaj s petimi, da "zažvižgajo". Izraz "zažvižgati"³⁷ pomeni, da se je novinec odločil pristopiti k organizaciji. Ideja, ki iz tega sledi je, da v posamezniku želja po vstopu v organizacijo toliko časa vre, dokler se dokončno ne odloči za članstvo. O njih naj bi vodili dosjeje, nadrejenim pa naj bi tedensko poročali glede napredovanja o članstvu. Pri novačenju novih članov naj bi se posluževali tudi "pranja možganov", kar je v verskih krogih bolj znano kot "past božjega klica". Potencialnemu članu naj bi bil predstavljen dokaz o njegovi božji poklicanosti. Prizadevnost in uspeh pri spreobračanju sta povezana s svetništvom, kar je pogosto vir stiske pri tistih, ki niso dovolj uspešni. Spreobračanju so podrejene vse organizacije, ki pripadajo Opusu Dei. Na začetku je Ustanovitelj sam novačil nove člane in po njegovem mnenju naj bi delovanje in poslanstvo Opusa Dei temeljilo na pretakanju svetosti "od zgoraj navzdol" (Allen 2005, 361; Bradley 2007, 124; Gondrand v Hutchison 1997, 55; Hutchison 1997, 58–59, 62–63 in 118–119).

Priznanje člana se začne z obljubo prosilca, da bo živel v duhu organizacije Opus Dei, organizacija pa se zaveže, da bo zagotavljala sredstva za ureditev članstva. Ta korak navadno sledi šest mesecev po napisanem pismu. Leto po "zažvižganju" se prosilec in organizacija zavežeta k sodelovanju s pogodbo. Svojo zavezanost član obnavlja 19. marca vsako leto na

³⁷ Escrivá je prevzel to metaforo, ker se nanaša na glas čajnika, preden voda zavre.

praznik svetega Jožefa, ki je zaščitnik vseh delavcev in glavni svetnik organizacije Opus Dei. Posameznik je dolžan svojo zavezanost obnavljati, v nasprotnem primeru je izključen iz organizacije (Allen 2005, 22; Informacijski urad Opus Dei na internetu 2008, Vključitev v Opus Dei).

Začetnik mora odslužiti 5 let pripravništva, nato pa v navzočnosti regionalnega vikarja in dveh prič³⁸ podati zaprisego o zvestobi³⁹. V zaprisegi izjavi, da se namerava v duhu in po pravilih Opusa Dei z vsemi močmi posvetiti svetemu življenju in izvajanju poslanstva. Obljubi tudi, da bo do ponovne zaprisege ostal poslušen prelatu in drugim pooblaščenim predstavnikom prelature ter v vsem deloval skladno s posebnimi zahtevami prelature. Zaveže se, da bo izpolnjeval vse dolžnosti člana Opusa Dei in da bo spoštoval pravila prelature, prelata in drugih pooblaščenih oseb vodstva prelature. Regionalni vikar prelature v prisotnosti zapriseženca in dveh prič⁴⁰ izjavi, da je zapriseženec od tistega trenutka dalje član prelature in dokler mu ta status pripada, mu je Opus Dei dolžan zagotavljati vzgojo⁴¹, osebno pastoralno vodstvo ob pomoči duhovnikov prelature ter prevzeti odgovornost, ki je določena v statutu prelature. Prisega poteka v mračni kapeli Opusovega sedeža pred golim lesenim križem, brez Križanega. Prazen križ, po mnenju sociologa Alberta Moncada, pri posamezniku vzbuja občutek grešnosti in krivde. 178. pravilo Poti pa pravi, da prazen križ ponazarja križ vsakega posameznika, ki ga nosi skozi življenje. Zaprisežencu, ki se poteguje za članstvo numerarija, nataknejo tudi prstan, saj je od zaprisege naprej poročen z Opusom Dei. Na prstanu je vgraviran datum in beseda "Serviam". Sledi branje iz Opusovega Katekizma, ki opisuje njegovo odgovornost do organizacije in njenega vodstva. Obred nakazuje na elemente verske ločine, kar pa v organizaciji ostro zanikajo (Tornielli 2004, 66; Allen 2005, 30; Hutchison 1997, 168–169 in 171–173).

Novinci opravijo obred iniciacije, pri čemer se čuti močan vpliv križarstva, kar še bolj okrepi občutek skrivnostnosti in privlačnosti. Njihova poslanstva so razdeljena na tri dele pod okriljem treh nadangelov:

- Nadangel Rafael: bdi nad vključevanjem novih članov.
- Nadangel Mihael: je varuh božjega ljudstva in bdi nad polnopravnimi člani.
- Nadangel Gabrijel: skrbi za duhovno blagostanje poročenih članov in sodelavcev

³⁸ Od katerih je ena duhovni vodja, drugi pa kandidatov neposredni nadrejeni.

³⁹ Zaprisego je Ustanovitelj najprej poimenoval "prisega suženjstva", a je ime kmalu spremenil.

⁴⁰ Od katerih je vsaj en numerarij

⁴¹ Doktrinarno, duhovno, asketsko in apostolsko

Vsak nadangel v glavnem štabu in v regionalnih podružnicah dobi posrednika oziroma glasnika (Hutchison 1997, 103).

Pravidom se mora podrediti vsak član, ne glede na položaj. Prilagajanje se začne že ob vstopu v organizacijo, saj je vsak novinec pod nadzorom lokalnega vodje, ki opazuje in preverja njegove odzive na duhovna navodila. Določijo jim tudi duhovnika iz vrst organizacije, pri katerem vsaj enkrat tedensko dobijo zakrament pokore. Po zaobljubi se morajo člani popolnoma vključiti v življenje lokalnega sedeža, v katerega so vpisani. Strogo se držijo ločevanja spolov, kar pomeni, da zakonca ne moreta biti vpisana na istem sedežu in ne pripadata istemu zaupnemu krogu (Hutchison 1997, 169–170).

Esther Fernández Mostaza opisuje Opus Dei kot pohlepno organizacijo, saj svoje člane obvezuje, da sodelujejo na različnih področjih pod zelo strogimi pravili vodstva. Posameznik, ki pristopi k takšni organizaciji, kot je Opus Dei, mora odstopiti svojo svobodo za nevprašljivo delovanje, ki je skladno z zapisanimi pravili institucije. V zameno za njegovo podporo dobi varno življenje v koherentnem svetu, kjer je vse jasno definirano (Coser v Fernández Mostaza 2001, 141; Fernández Mostaza 2001, 141).

Pot do polnopravnega članstva je zelo dolga in naporna. Posameznik je, ko sklene predanost k organizaciji, star najmanj triindvajset let. Nekateri posamezniki se organizaciji pridružijo zaradi možnosti doseganja blaženosti prek študija ali dela, drugi pa zaradi okolja, kjer lahko čutijo podporo s strani drugih članov. Vez s prelato preneha, ko mine dogovorjeno obdobje, lahko pa tudi prej, če to želi prosilec, vendar mora njegovo odločitev sprejeti tudi prelatura (Allen 2005, 19–20 in 23; Informacijski urad Opus Dei na internetu 2008, Vključitev v Opus Dei).

Opus Dei sestavljajo prelat, duhovniki ter laiki. Članstvo v organizaciji ne predstavlja nobene spremembe osebnega položaja, pravic in dolžnosti, ki jih imajo pripadniki do Cerkve in družbe. Vsak član ima popolno svobodo in osebno odgovornost, saj si organizacija članov ne lasti. Statuti organizacije določajo polno svobodo pri poklicnih dejavnostih, družbenih, političnih in drugih nazorih v mejah katoliškega nauka o veri in o navadah. Vodstvo prelature mora biti tudi zelo previdno pri različnih svetovanjih. Duhovniki prelature so neodvisni od prelata, ki jim daje pastoralne naloge, da jih izvršujejo s škofijsko pastoralo. Prelatura jih le ekonomsko vzdržuje. Laiki so od prelata odvisni v vsem, kar se šteje kot posebno poslanstvo

prelature (Informacijski urad Opus Dei 2008, Verniki Prelature, Vključitev v Opus Dei, Struktura).

Sestava članov:

- Numerariji: So laični člani, za katere je obvezen celibat in popolno podrejanje potrebam prelature ter življenje v centrih organizacije, če jim to dovoljuje delo. Nekaj moških numerarijev je posvečenih v duhovnike, ki so podrejeni prelaturi. Njihov položaj se je časovno zelo spreminjal⁴². Opravljajo božje delo v upravnih pisarnah, bančnih dvoranh in ministrskih kabinetih, pri čemer jim pomagajo bogati sodelavci. Po profesiji se med sabo zelo razlikujejo, vendar morajo imeti visoko izobrazbo, ali pa jo biti sposobni doseči. Vsako leto obnovijo zavezo neomadeževanosti, revščine in poslušnosti. Vsako lokalno predstavništvo ima določeno število numerarijev, ki skrbijo za stik med celibatnimi in necelibatnimi člani. Predstavljajo drugi krog elite, takoj za duhovniki. Vsak numerarij ima svoj dan zapolnjen z duhovnimi in drugimi obveznostmi, ki ne dopuščajo brezdelnosti in jim nudijo le malo prostega časa. Potek numerarijevega dneva:

- o Vstanejo v tišini in pokleknejo.
- o Za umivanje in oblačenje imajo na voljo pol ure časa.
- o Pol ure molijo v tišini ter se nato udeležijo maše v kapeli.
- o Sledi zajtrk ter posamezne obveznosti⁴³.
- o Po dnevnih obveznostih se vrnejo v bivališče, dokončajo dnevno branje ter še pol ure molijo v tišini.
- o Opravijo apostolsko zadolžitev, katere dolžnosti so razdeljene na tri kroge⁴⁴
- o Sestanejo se z lokalnim vodjo.
- o Dan se konča v kapeli z izpraševanjem vesti, nato pa z drugimi člani prebirajo evangelij⁴⁵.
- o Po branju se začne velika tišina.

Vsak numerarij živi tako kot vsak drug laik, svobodno si izbira poklic in zaposlitev.

Od njega se zahteva le dogovor, po katerem mu duhovniki nudijo potrebno duhovno

⁴² V prvi dobi so bili zgledni strokovnjaki liberalnega poklica, v drugi dobi so bili podjetniki, v tretji dobi pa se klerikalizirajo.

⁴³ Prebiranje evangelija (ali drugih duhovnih knjig), molitev rožnega venca, točno opoldne molijo Avemarijo.

⁴⁴ Krog svetega Rafaela: za tiste, ki so v postopku sprejemanja v članstvo. Krog svetega Mihaela: za numerarije. Krog svetega Gabrijela: za supernumerarije.

⁴⁵ Za branje in razlago je vsak večer zadolžen eden od numerarijev. Razlago mu pregleda vodja in preveri, ali je duhovna usmeritev prava.

pomoč, doktrinarno šolanje in vodenje pri uresničevanju poslanstva. Svoj prosti čas namenja skupnemu poslanstvu Opusa Dei. V primeru neprilagoditve poslanstvu organizacije lahko kadarkoli prostovoljno odide. Numerarij ohrani nadzor nad osebnim imetjem in zapuščino, iz svojih dohodkov pa prispeva toliko, kolikor se mu zdi primerno. Predstavljajo približno dvajset odstotkov vsega članstva. Le numerariji pa lahko postanejo direktorji centrov Opusa Dei, ker so deležni zahtevnejšega teološkega in duhovnega izobraževanja. Njihova dolžnost je tudi nudenje duhovne in doktrinarne podpore ostalim članom. Numerariji so ključ do geografskega širjenja organizacije, saj se ob odprtju novega centra Opus Dei v kraju naselita najmanj dva numerarija, ki se zaposlita, finančno podpirata center, če je potrebno se naučita jezika in sprožita različne operacije. Zahteve numerarijev so izjemno visoke, zato so njim namenjeni največji izzivi. Največ kritik glede Opusa Dei pa prihaja ravno iz vrst nekdanjih numerarijev. Iz te skupine članov izhajajo *inscripti*⁴⁶ in *electi*⁴⁷.

- Pomočnice (asistentke) numerarijev: Predstavljajo jih večinoma celibatne služabnice, ki v centrih skrbijo za vzdrževanje, čiščenje in prehrano. Sprejemljivo je tudi, da opravljajo delo "matere", saj naj bi se člani v centrih Opusa Dei počutili kot doma. Njihova opravila so obravnavana kot profesionalno delo, za katerega so plačane. V navadi je tudi, da ženske med opravljanjem svojega dela nosijo uniforme. Kritiki izpostavljajo, da organizacija podpira tradicionalno podobo ženskosti, člani pa se zagovarjajo, da niso diskriminatorni ter naj bi bile ženske sposobnejše pri hišnih opravilih, kakor moški. Poudarjajo tudi, da je imel Ustanovitelj pri delitvi vlog takšno videnje in tega ni mogoče spreminjati.
- Pridruženi člani (agregati): So tako moški kot ženske, ki se zavežejo celibatu, vendar ne živijo v centrih organizacije. Moški lahko postanejo duhovniki prelature. Navadno predstavljajo člane, ki nimajo univerzitetne izobrazbe ali ostanejo s svojimi družinami iz osebnih razlogov.
- Supernumerariji: So laiki obeh spolov, lahko so samski ali poročeni in opravljajo poslanstvo znotraj svoje družine. V blagajno organizacije prispevajo deset odstotkov letnih dohodkov v mesečnih obrokih. Živijo pobožno in disciplinirano življenje. Predstavljajo večino članstva v organizaciji⁴⁸. Mož in žena oziroma partnerja sta lahko oba supernumerarija, vendar ni nujno. Duhovne usmeritve pridobivajo s strani

⁴⁶ Posvečeni duhovniki organizacije.

⁴⁷ Prelati in kandidati za najvišje položaje.

⁴⁸ 70 %.

numerarijev, ki so najpogostejše direktorji najbližjih centrov organizacije, spoved pa opravljajo pri duhovniku Opusa Dei. Veliko supernumerarijev je kljub članstvu v Opusu Dei ostalo zvestih in aktivnih v svojih župnijah.

- Duhovniki: Opus Dei razpolaga s 1850 duhovniki, ki so pod neposredno avtoriteto prelata v Rimu. Njihova primarna naloga je pastoralna skrb za člane, nekateri pa imajo tudi druge zadolžitve⁴⁹. Prihajajo iz vrst moških numerarijev in pridruženih članov. Prelat jim podeli zakrament svetega reda, pri čemer je pogoj večletna vključenost v prelato ter opravljen študij pred duhovniškim posvečenjem. Predstavljajo visoke položaje v hierarhiji organizacije in v Vatikanu.
- Duhovniška družba Svetega Križa: So duhovniki prelature in tudi drugi duhovniki, ki so podrejeni svojim škofijam. Sem spadajo tudi pridruženi duhovniki ali duhovniki supernumerariji, ki se podredijo vzgojnim metodam Opusa Dei in sodelujejo pri poslanstvu organizacije. Njihova naloga je širitev duha organizacije med redovnike, ki niso povezani s prelato. Število duhovnikov, ki pripada tej družbi, se giblje okoli 2000 in so neločljivo povezani z Opusom Dei. Poleg duhovnikov v njej sodelujejo tudi škofijski duhovniki in diakoni, prelat pa je predsednik družbe. Škofijski duhovniki prejemajo pomoč, da bi svojo službo opravljali v duhovnosti Opusa Dei. Njihov sprejem v družbo pa ni nujno tudi vključitev v duhovništvo prelature. Vsak od njih je še naprej vključen v lastno škofijo in je odvisen ter odgovoren le svojemu škofu. Vsak duhovnik, ki se hoče pridružiti družbi, mora prejeti božji klic ter izpolnjevati nekatere pogoje⁵⁰. Duhovna pomoč Družbe skuša spodbuditi zvestobo pri opravljanju duhovniških dolžnosti in hranjenje edinosti z lastnim škofom ter bratstvo med duhovniki. Izobraževalne dejavnosti so zelo podobne tistim za laike. Poleg tega pa mora vsak duhovnik v skladu s cerkvenim pravom in nasveti škofa tudi sam iskati priložnosti za izobraževanje.
- Združenje sodelavcev: So osebe, ki niso člani organizacije, vendar ji pomagajo z molitvami, prispevki, darili in drugimi oblikami pomoči. Lahko so katerekoli vere, kar je velik preobrat za katoliško organizacijo. Opus Dei je bila prva organizacija, ki je v svoje vrste sprejemala tudi nekatoliške člane. Število sodelavcev naj bi bilo približno 164.000, med katerimi naj bi bilo 57 odstotkov žensk in 500 religijskih skupnosti, v svetu pa obstaja tudi mreža 900.000 ljudi, ki se udeležujejo raznih srečanj Opusa Dei,

⁴⁹ Vodenje župnij, učenje na univerzah in seminarjih ter vodenje različnih aktivnosti organizacije.

⁵⁰ Ljubezen do škofije in edinstvo s člani škofijskega zbora duhovnikov, pokorščino in spoštovanje do lastne škofije, pobožno življenje, študij svetih znanosti, gorečnost za duše in duh odrekanja, spodbujanje za duhovniške poklice, gorečnost za opravljanje svoje službe.

med katerimi so tudi potencialni sodelavci organizacije. Sodelavci pomagajo pri različnih vzgojnih, človekoljubnih, kulturnih in družbenih dejavnostih, prejemajo pa tudi nekatere duhovne dobrine, ki jih Cerkev podeljuje tistim, ki sodelujejo z Opusom Dei⁵¹, duhovno pomoč molitve ter možnost sodelovanja pri izobraževalnih dejavnostih⁵². Pogoj za naziv sodelavca ni posebna poklicanost. Največkrat so to sodelavci, sorodniki, prijatelji, sosedje in kolegi članov organizacije, ljudje, ki so še posebej naklonjeni Ustanovitelju in ljudje, ki se strinjajo s cilji človeškega in družbenega napredka. Prelatov namestnik v vsaki državi nekoga imenuje za sodelavca na predlog enega od članov.

V organizaciji zanikajo, da bi obstajale kategorije članov, saj naj bi vse posameznike vodila ena poklicanost. Po njihovem mnenju obstajajo le različni načini, kako posamezniki živijo krščansko poklicanost glede na osebne okoliščine (Hutchison 1997, 105–106, 169–170, 174 in 179; Rot v Hutchison 1997, VII; Allen 2005, 16 in 23–27; Alkalaj 2000a, Opus Dei; Informacijski urad Opus Dei 2008, Duhovniki in laiki, Duhovniška družba Svetega Križa in Sodelavci; ODAN Opus Dei Awareness Network 2006, What is Opus Dei?).

Veliko članov Opusa Dei je zelo aktivnih v svojih župnijah, saj so glede tega po eni strani zelo resno motivirani, po drugi strani pa jim doktrinarna formacija, ki jo prejmejo v Delu, daje intelektualna sredstva, da branijo položaje, ki bi jih lahko v nasprotnem primeru zanemarili. Navadno so bolj konzervativni kot povprečni katoličani, zato je za nekatere župljane prihod članov Opusa Dei povezujoča izkušnja, za druge pa svež veter. Člani naj bi bili motivirani, pripravljeni na delo, vedri ter vedno pripravljeni pomagati. Poskrbeti morajo za svoje osebne in družinske potrebe z rednim poklicnim delom. Poleg svojih stroškov poskrbijo tudi za stroške pastoralnega življenja prelature⁵³, pomagajo cerkvam, župnijam in škofijam. Člani Opusa Dei vzpodbujajo dobrodelne, vzgojne in podobne neprofitne dejavnosti v civilni družbi, za katere prevzame duhovno in doktrinarno usmeritev Opus Dei (Allen 2005, 268; Informacijski urad Opus Dei 2008, Organizacija, Predpisi, Izvor, Struktura, Značilnosti, Odnosi s škofijami, Zgodovinski razvoj, Ekonomski vidiki, Prelatura Opus Dei, Prelat; Hutchison 1997, 183–186 in 188–189).

⁵¹ Na primer odpustki.

⁵² Na primer duhovne vaje, krožki.

⁵³ Stroški se nanašajo na vzdrževanje in izobraževanje duhovnikov organizacije, na stroške sedeža organizacije, krajevnih sedežev, delegacij, na miloščino ter ekonomsko pomoč sorodnikom numerarijev in pridruženih.

Laični člani in duhovščina naj bi bili med sabo enakopravni. Ženske naj bi prejemale enako doktrinarno in duhovno oskrbo kot moški. Takšna sprememba pa je pomenila določen umik od tradicionalnega klerikalističnega razmišljanja, zato je bil Ustanovitelj ponekod označen za antiklerikalista in celo heretika. Med moškimi in ženskimi člani obstaja stroga razmejitev v vsakem vidiku življenja znotraj organizacije. Živijo v svojih, ločenih centrih, kadar pa živijo v istem centru, so njihova nadstropja ločena in ima vsak svoj vhod. Po spolu so ločene tudi šole⁵⁴. Kadar imajo ženske kakšno vprašanje za moške, ga napišejo, nikoli pa jih ne sprašujejo po telefonu ali osebno. Obstajajo pa tudi izjeme, saj v nekaterih pisarnah organizacije moški in ženski numerarji delajo skupaj. Člani imajo za razdelitev spolov 4 razloge:

- Ukaz Escrivé: Ustanovitelju naj bi razdelitev med spoloma ukazal Bog.
- Doktrinarna in duševna formacija: Ločitev spolov pomaga, da se tako ženske kot moški bolj razgovorijo o določenih temah.
- Celibat: Ločitev med ženskami in moškimi pomaga, da se le-ti lažje izognejo skušnjavam.
- Zgodovinska logika: Cerkvene avtoritete dvomijo, da bi lahko moški in ženske imeli enako vlogo v katoliški Cerkvi. Obstaja pa tradicionalni strah, da bi z mešanjem moških in žensk v isti skupnosti promovirali promiskuiteto (Allen 2005, 18 in 189–191).

Med poročenimi člani pa se pojavlja problem socializacije druge generacije članov oziroma izobraževanja otrok članov Opusa Dei. Ti otroci so se socializirali znotraj organizacije od svojega rojstva. Za organizacijo pa je prednost to, da ji ni bilo treba več skrbeti za novačenje svojih članov, saj so otroci poročenih parov avtomatsko postali člani Opusa Dei. Pojavila se je potreba po izobraževanju in socializaciji novih članov znotraj organizacije. Pri socializaciji imajo pomembno vlogo tudi množični mediji. Za člane Opusa Dei so dovoljeni tisti mediji, ki ustrezajo krščanskim družinskim vrednotam, katere podpira organizacija. Negativne vrednote pa so tiste, ki ne ustrezajo krščanskemu družinskemu modelu⁵⁵. Člani Opusa Dei se zelo trudijo, da bi ohranjali hierarhični družbeni model, tradicionalno družino in krščanske vrednote. Vzpostaviti hočejo družinsko vzdušje, ki je navzoče v vseh dejavnostih organizacije (Fernández Mostaza 2001, 143 in 149; Rot v Hutchison 1997, VII; Informacijski urad Opus Dei na internetu 2008, Duhovniki in laiki.).

⁵⁴ Ženske učijo le v dekliških, moški pa le v deških šolah.

⁵⁵ Na primer enostarševske družine, ločeni pari, ponovne poroke, nezvestoba.

Člani Dela so verni, tako kot drugi verniki, zato zavračajo vse očitke o skrivnostnosti organizacije. Sami se odločajo, ali bodo javnosti priznali svoje članstvo, nimajo pa pravice predstavljati organizacijo v svojih profesionalnih krogih ali delovati v njihovo korist. Seznam članov je tajen, ker naj bi se ljudje organizaciji pridružili zaradi svoje vere in ne zaradi javnega izkazovanja. Organizacija obstoj seznama zanika, v arhivih Ville Tevere hranijo le pisma s prošnjami o članstvu za numerarije, pri regionalnemu vikarju pa za supernumerarije. Za članstvo posameznikov naj bi vedela le družina in prijatelji. Svojega statusa ob vstopu v organizacijo ne spreminjajo, Opus Dei pa upošteva zasebnost ter pravico, da svoje članstvo zaupajo komurkoli. (Allen 2005, 21, 139–140 in 144).

Starši lahko pogosto zavirajo življenjsko pot svojih otrok, zato naj bi si člani sami izbrali primeren čas za priznanje članstva. Mnogi starši so pisali pisma različnim cerkvenim dostojanstvenikom o zaskrbljenosti nad svojimi otroki, ki so se včlanili v Opus Dei, saj naj ne bi vedeli, kaj se z njimi dogaja. Ravno tako velikokrat niso prepričani, ali njihovi otroci vedo, s čim imajo opravka (Allen 2005, 326–327 in 151).

Ljudje se večinoma pridružujejo organizaciji zaradi ljubezni do Boga, zapuščajo pa jo navadno zaradi istega razloga. Mnogi ugotovijo, da morajo znotraj organizacije gojiti večjo ljubezen do Očeta kot pa do Boga. Načeloma naj to ne bi bil problem, saj je bil Oče božji sin, niso pa bili pripravljeni služiti Bogu prek posrednika. Nekateri nekdanji člani so bili prepričani, da posamezniki v organizaciji po določenem času postanejo intelektualno ohromljeni, čustveno odvisni in popolnoma zavezani organizaciji. Začne se z zaprisego, utrjuje pa z "vzgojnimi ukrepi", ki se jim je treba prisilno podrejati. Nekateri bivši člani menijo, da obstaja med duhovnim vodjo⁵⁶ in spovednikom⁵⁷ dogovor o izmenjavi informacij. V organizaciji seveda takšne dogovore zanikajo, očitno pa je, da v Delu obstaja manipulacija s prepričanji in čustvi posameznikov. V Opusu Dei zatrjujejo, da je njihovo delo končano, ko član dobi potrebno duhovno pomoč, saj 59. pravilo Poti pravi, da le-to potrebuje vsak. Bistvo osebnega poslanstva vsakega člana pa je poklicna kariera. Veliko nekdanjih članov poroča o slabih izkušnjah, ki so jih imeli kot člani organizacije. Deležni naj bi bili tako fizičnega kot čustvenega nasilja, stiki z zunanjim svetom so bili omejeni in popolnoma so morali biti podrejeni avtoritetam organizacije. Nekateri poročajo celo o neupoštevanju osnovnih človekovih pravic s strani vodilnih v organizaciji. ODAN zastopa nekdanje člane Opusa Dei,

⁵⁶ Laik in ne zavezuje ga spovedna molčečnost.

⁵⁷ Duhovnik Opusa Dei.

jim poskuša pomagati pri nadaljnjem življenju ter nasprotuje Opusu Dei na podlagi negativnih izkušenj. To organizacijo je ustanovila Tammy Di Nicola skupaj s svojo mamo. Tammy je bila numerarij Opusa Dei dve leti in pol, nato jo je leta 1990 zapustila ter leta 1991 ustanovila ODAN. Njihovi člani se počutijo izolirane, same in celo zapuščene od Boga, zato jim organizacija nudi podporo, razumevanje in sočustvovanje ter jim posreduje informacije, ki jih potrebujejo za nadaljnje odločitve. Je neprofitna organizacija, ki je za nadaljevanje ciljev o izobraževanju in pomoči odvisna od donacij. Kader organizacije temelji zgolj na prostovoljnih članih. Nekateri nekdanji člani organizacije Opus Dei pa poročajo le o pozitivnih izkušnjah, ki so jih bili deležni še kot aktivni člani (Hutchison 1997, 167 in 170–173; Allen 2005, 304).

Po podatkih uradnega Vatikanskega letopisa iz leta 2004 je v Opus Dei včlanjenih 1850 duhovnikov in 83.491 laikov, kar predstavlja 0,008 odstotka celotne katoliške populacije. Ženske predstavljajo 55 odstotkov članov te organizacije. Po podatkih njihovega informacijskega centra na internetu je članov že več kot 84.000, duhovnikov pa je približno 1800. Največ članov je v Evropi, sledi Amerika, Azija in Oceanija ter Afrika. Po podatkih Wikipedie pa je članov približno 87.000 v 90 različnih državah, kjer 70 odstotkov članov živi doma tradicionalno katoliško življenje s sekularnimi karierami, 30 odstotkov članov pa živi v celibatu, od katerih jih večina živi v centrih organizacije. V svetu je dvajset škofov, ki prihajajo iz vrst Opusa Dei ter štirinajst škofov, ki pripadajo duhovniški družbi Svetega križa. Skupaj s simpatizerji Opusa Dei je število škofov, ki so povezani z Delom, 41. Številka predstavlja 0,9 odstotka vseh rimskokatoliških škofov v letu 2004. Največ škofov je Latinoameričanov; en je v Afriki, štirje so v Združenih državah Amerike, šest v Evropi, nobenega pa ni v Aziji. Španija je država, v kateri je Opus Dei številčno zelo izrazit. Članov je 35.000, kar predstavlja 40 odstotkov vsega članstva. Ostale države, ki imajo veliko članov, so še Mehika, Argentina, Italija, Združene države Amerike, Filipini in Kolumbija. Feliu Torra je vikar v slovenski podružnici Opus Dei. Po njegovih besedah naj bi slovenska podružnica štela približno 30 članov. Polovico predstavljajo numerariji⁵⁸, sledijo supernumerariji, nekaj deset ljudi pa je sodelavcev. Ženske predstavljajo približno polovico vseh članov (Informacijski urad Opus Dei na internetu 2008, Nekaj podatkov; Answers.com 2008, Wikipedia: Opus Dei; Allen 2005, 2, 27–28 in 253–255; Ranka v Informacijski urad Opus Dei na internetu 2008, Živeti sveto sredi sveta).

⁵⁸ Duhovniki ali laiki.

2.6 KRITIKE

Člani Opusa Dei označujejo kritike iz zunanjega sveta kot senzacionalistične in manjvredne. Kritike iz same organizacije pa so nemogoče, ker verniki nimajo možnosti izražanja svojega mnenja. Najmočnejša kritika, ki se očita Opusu Dei, je zlo oziroma "pilleria"⁵⁹. Člani Dela naj bi vodili imperij z ljudmi, ki so vključeni tudi v vladne ravni. Njihovi predstavniki vse to zanikajo ter poudarjajo, da je njihova naloga »opominjati, da so vsi poklicani k svetosti, še posebej z delom in skromnim življenjem.« Nekateri kritiki opozarjajo, da si je Opus Dei pridobil izjemno moč znotraj rimske kurije, obtožujejo pa jih tudi lobiranja. Člani Dela, ki so v službi Vatikana, takšne obtožbe zanikajo, saj se jim zdijo nesmiselne ter brezpredmetne. Ne zanikajo pa dejstva, da imajo kljub vsemu določeno stopnjo vpliva na dogajanje v Vatikanu. Člani Opusa Dei so tudi ostro zanikali vpletenost v razne finančne škandale⁶⁰ (Rot v Hutchison 1997, IX; Hutchison 1997, 3; Allen 2005, 231 in 248–251).

Javier Sainz Moreno⁶¹ je bil oster kritik organizacije Opus Dei. Po njegovem mnenju naj bi se moč Opusa Dei skrivala v vplivu in v finančnih sredstvih, s pomočjo katerih naj bi izvajali svoje poslanstvo. Za svoje potrebe naj bi najemali ljudi, ki jih ne spoštujejo, oni pa naj bi zanje opravljali najbolj umazane posle. Na takšen način naj bi uresničevali cilje, ne da bi se sami vpletali v posle. Pri tem naj bi upoštevali vodilo, da cilj opravičuje sredstvo. Po opravljeni nalogi naj bi jim plačali in jih zavrgli. Med te ljudi naj bi spadali odvetniki, arhitekti, lahke ženske in podobni. Za svoje najbolj umazane posle pa naj bi najemali ljudi iz družbenega dna (Hutchison 1997, 239–240).

Centri Opusa Dei so navadno locirani v boljših četrtih in so opremljeni ter urejeni po njihovih predpisih. Kapele so impresivne in delujejo razkošno. Ravno zaradi tega so organizacijo označili kot elitistično, kritiki pa se sprašujejo, če njeni člani lahko živijo v revščini, ki jo tako zelo poudarjajo. Člani na te očitke odgovarjajo s tremi odgovori:

- Vsi centri se ne nahajajo v boljših četrtih. Pri odpiranju novega centra iščejo hišo, ki ima od šest do deset spalnic, veliko sobo za srečanja in sobo za kapelico. Takšne hiše pa se največkrat nahajajo ravno v bogatejših delih mest.
- Člani usmerjajo pozornost na lep videz domovanja, saj ne bi bilo v duhu Dela, če bi bili njihovi centri zanemarjeni.

⁵⁹ Spregledovanje zakonov, goljufanje in slepljenje.

⁶⁰ Finančna podpora gibanju Solidarnost na Poljskem ter vpletenost v IOR, ki je neformalno bolj znana kot vatikanska banka

⁶¹ Profesor prava na madridski univerzi.

- Sobe članov so majhne, s posteljo in pisalno mizo. Velikokrat si člani delijo tuš in nimajo svojih avtomobilov ali televizij. Zunanja podoba centrov Opusa Dei deluje razkošno, vendar člani živijo povprečno življenje (Allen 2005, 212–213).

Nekateri novačenje novih članov označujejo kot kontraverzno, saj naj bi bili pri tem neusmiljeni in manipulativni, kar naj bi spominjalo na načine, s katerimi nove člane novačijo kulti. Novačenje naj bi potekalo v tajnosti, pri čemer pa naj bi jim vsiljevali posebno disciplino, omejevali naj bi jim prijateljstva in jih odmikali od družine. Ravno v takšnem načinu delovanja pa mnogi vidijo nevarnost te organizacije, saj od svojih članov zahteva lojalnost, popolno privrženost, ubogljivost, ne dopušča demokratičnosti, mladostniki so pod pritiskom, saj izstop skoraj ni mogoč. Uradno stališče organizacije je, da gre za popolnoma normalne laike, ki imajo normalne družinske in profesionalne odnose. Po mnenju ODAN-a ima Opus Dei visoko strukturiran apostolat ter natančno izdelane strategije za novačenje novih članov, s katerimi se zelo približajo posameznikom. Močno poudarjajo "prijateljstvo" med člani in bodočimi člani, saj je na tak način uspeh verjetnejši. Svojim članom pa ukazujejo, da morajo prijateljstva prekiniti, če do včlanitve ne bi prišlo. Kritiki ta prijateljstva ocenjujejo kot umetna in manipulativna. V zagovor člani Dela odgovarjajo, da so njihova prijateljstva iskrena ter da v osnovi preživijo ne glede na to, kako se njihovi prijatelji odločijo glede včlanitve v organizacijo. Rekruti ob vstopu v organizacijo ne vedo podrobnosti delovanja organizacije. Kritika o novačenju novih članov pa je tudi najmočnejša kritika o Opusu Dei. Pripadniki organizacije se zagovarjajo, da je včlanitev v Opus Dei posledica božjega klica, hkrati pa se branijo, da v novačenju ne vidijo nič spornega, saj niso edina organizacija, ki svoje člane pridobiva na takšen način. Poudarjajo prostovoljno članstvo, ki poteka v duhu Dela ter vsakršno "pritiskanje" ali "siljenje" v organizacijo opredeljujejo kot neetično. Člani Dela se branijo, da doba med "zažvižganjem" in "prevzemanjem odgovornosti" traja leto in pol. Tisti trenutek, ko sklenejo pogodbo z Opusom Dei, imajo možnost spoznati organizacijo od znotraj. Nihče pa ne sklene trajne predanosti z organizacijo, preden ne preteče obdobje petih let, tako da kandidat lahko spozna vse zahteve Dela (Rot v Hutchison 1997, VIII; Allen 2005, 21, 251, 346–348 in 361–362; ODAN Opus Dei Awareness Network 2003, Opus Dei's Questionable Practices; Alkalaj 2000a, Opus Dei).

Po besedah Vladimirja Felzmanna⁶² je imel Escrivá zelo pozitiven odnos do Hitlerja, preziral je spremembe II. vatikanskega koncila, razmišljal je celo o prestopu v pravoslavno Cerkev in imel samosvoj pogled na resnico. Starši so bili glede izobrazbe njihovih otrok zavajani, "pillerie" pa je opravičeval z besedami: »Naše življenje je en sam boj za ljubezen, za Opus Dei pa je v ljubezni in vojni dovoljeno vse.« Dr. John Roche⁶³ je zapisal, da je Escrivá svojim najožjim sodelavcem govoril, da ne verjame več v papeža in škofe, temveč le še v Jezusa Kristusa in da se je hudič naselil zelo visoko v Cerkev. Resno grožnjo Cerkvi je videl tako v komunizmu kot v islamu (Hutchison 1997, 12, 18–20).

Organizacije in ustanove, v katerih Delo opravlja svoje poslanstvo, v svojih imenih nimajo besede "Opus Dei". Nekateri kritiki poudarjajo, da se zaradi tega ljudje lahko udeležujejo aktivnosti organizacije, ker ne vedo pripadnosti ustanove ali organizacije. Člani takšna namigovanja zanikajo, saj naj bi vsak, ki vstopi v prostore ustanov in organizacij Dela, opazil slike Escrivé ter literaturo Opusa Dei (Allen 2005, 158).

Opus Dei nekateri opredeljujejo kot sekto in kult, saj naj bi njihovo delovanje vsebovalo elemente le-teh religijskih skupin: sumljivo novačenje članov, telesno, duševno in čustveno trpinčenje ter "pranje možganov". Člani vse te obtožbe ostro zanikajo. Tako v psihološkem kot v sociološkem smislu naj bi organizacija imela vse značilnosti verskega kulta. Med sekte pa jo uvršča sklep belgijskega parlamenta iz leta 1997. David Clark je skozi svoje opazovanje Opusa Dei ugotovil, da ima organizacija več kultne kot cerkvene dinamike in jo označil kot sofisticirano skupino. Člani so iskreni in dobro sprejemajo to, kar Opus Dei predstavlja. So resnični verniki in dokaj podredljivi. Družine jih popolnoma podpirajo, ker naj bi s tem podpirali katoliško Cerkev. O nepravilnostih začnejo razmišljati šele, ko njihovi družinski člani ne morejo kadarkoli priti domov, imajo omejene telefonske klice in svoj denar namenjajo Delu. Poudarja, da se kult navadno obrača stran od tradicije, kar pa za Delo ne velja, saj je organizacija zelo zavezana tradiciji. Poudarja tudi, da člani velikokrat o organizaciji največ izvejo, ko iz nje izstopijo. Max Morris pa je Opus Dei označil kot skrivno organizacijo, ki je med drugim tudi rimskokatoliška sekta s strogimi političnimi pogledi⁶⁴. Govorice o skrivni organizaciji se nanašajo predvsem na:

- Kapele Opusa Dei, ki naj bi vsebovale prostozidarske in kabalistične simbole.

⁶² Nekdanji duhovnik.

⁶³ Predavatelj zgodovine znanosti in nekdanji član Opusa Dei.

⁶⁴ Podpora generalu Francu in njegovemu režimu v španski državljanski vojni.

- Posebne rituale, ki naj bi vključevali tudi telesno trpinčenje.
- Posebne metode Ustanovitelja, ki naj bi svoje privrženke hipnotiziral med nagovorom.

Mnoge preiskovalne komisije so te govorice preverjale ter raziskovale resničnost in verodostojnost pričevanj. Odkrili so določene elemente, ki naj bi spominjali na skrivno organizacijo, nad rezultati pa je bil zbehan celo sam Vatikan. Podporniki organizacije so zanikali kakršnokoli povezavo med Opusom Dei in skrivno organizacijo (Allen 2005, 21, 134–137, 173–176, 301 in 361–362; Morris 2005, 17).

Člani Opusa Dei zanikajo obtožbe, da so ženske članice v podrejenem in neenakopravnem položaju glede na moške člane. Poudarjajo, da vsi člani pridobijo enako teološko in psihološko podporo. Ne zanikajo pa dejstva, da imajo ženske predvsem administrativno vlogo, ki jih včasih postavi nad moške člane. ODAN obtožuje organizacijo, da ženske novačijo iz družbenega dna z namenom, da v organizacijah skrbijo za hišna opravila in skrbijo za moške člane. Govorijo jim, da je takšno delo božji dar, pri katerem se morajo odpovedati poroki in otrokom, da lahko služijo potrebam organizacije. Njihovo delo je zelo naporno in dolgotrajno. Člani te obtožbe zavračajo kot lažne in poudarjajo, da ženske skrbijo za družino in ne za moške ter da opravljajo tudi delo v administraciji in menedžmentu (Allen 2005, 180–182).

Pozornost kritikov je usmerjena tudi v posthumno obravnavanje Ustanovitelja Opusa Dei. Beatifikacija Escrivé je bila glede na zgodovinske standarde zelo hitra⁶⁵. Proces je bil izjemen finančni zalogaj. Nekatere kritike so bile med procesom izključene zaradi domnevne "javne sovražnosti" do Ustanovitelja, opozicija pa se je nahajala tudi v samem Vatikanu. Člani Dela so se branili, da so imeli glede procesa beatifikacije in svetništva izjemno srečo s časom, izpostavili pa so tudi primere, pri katerih je bil ta proces še krajši⁶⁶. Glede finančnega zalogaja pa se branijo z dejstvom, da priprave na beatifikacijo in kanonizacijo stanejo veliko denarja. Na kritike o zatrtih kritičnih glasovih pa odgovarjajo, da je kritike zatrl tribunal in ne Opus Dei. Brez dvoma pa je na oba procesa vplivala naklonjenost papeža Janeza Pavla II. do organizacije. To pa naj bi bil edini argument proti hipotezi, da so člani Dela "kupili" oziroma "zmanipulirali" beatifikacijo in kanonizacijo Escrivé, saj naj ne bi imeli potrebe po takšnem skrivnem delovanju (Allen 2005, 262–265).

⁶⁵ Od njegove smrti do beatifikacije je minilo sedemnajst let, do njegove posvetitve v svetnika pa še deset let.

⁶⁶ Na primer proces patra Pija je trajal le 19 let, proces mati Terese pa le 6 let.

Kritiki izpostavljajo več načinov nadzora organizacije nad svojimi člani:

- Člani naj bi se spovedovali le duhovnikom organizacije, čemur člani nasprotujejo, saj takšna zahteva ni zapisana ne v statutu ne v kakršnemkoli drugem dokumentu in bi bila v nasprotju s kanonskim pravom⁶⁷. V organizaciji pa pričakujejo izbiro spovednika znotraj organizacije, ker le-ti poznajo posebne duhovne zaobljube članov, zato jim lahko postavijo globlja vprašanja in jim zagotovijo globlji duhovni nasvet.
- Člani morajo sprejeti duhovna navodila numerarijev: Duhovna navodila dajejo direktorji centrov ali drugi člani, katere imenujejo direktorji. Nekateri kritiki menijo, da direktorji informacije članov širijo naprej, ker niso zavezani k molčečnosti tako kot duhovniki. Opus Dei te očitke zanika in nanje odgovarja v treh točkah:
 - o Direktorji imajo s svojimi člani osebne pogovore, ki zavzemajo različna področja njegovega življenja.
 - o Nihče ni prisiljen v pogovor, o čemer noče govoriti.
 - o Direktorji se ne pogovarjajo z nikomer o duhovnih stvareh svojih članov, razen če pri kakšnem pogovoru potrebujejo nasvet.

Izogibajo se temam, ki so obtožene "slabega duha". Nekateri napadajo tudi prakso duhovnega svetovanja, saj naj bi laikom, ki delijo nasvete, zaradi mladosti primanjkovalo znanja ali življenjskih izkušenj. V Opusu Dei na te očitke odgovarjajo tako, da pravijo, da so numerariji v duhovnem smislu izučeni kot duhovniki, ker so vsi člani deležni enake duhovne formacije. Strinjajo pa se z očitkom glede mladosti direktorjev, saj je bila v zgodnji dobi organizacije navada, da so bili nekateri direktorji stari le nekaj čez dvajset let. Priznavajo, da je mladost včasih pomanjkljivost pri reševanju kompleksnejših situacij. Danes pa direktorji centrov niso več tako mladi in lahko si poiščejo pomoč, če menijo, da določeni situaciji niso kos.

- Člani morajo svoje napake priznati pred skupino: Tedensko vzpostavijo "krog", ki pomeni 45-minutni pogovor o duhovnem življenju, komentarjih o odlomkih evangelijev ter osebni pregled vesti. Krog se konča z molitvijo, ki je specifična za Opus Dei. Ideja takšnega srečevanja je, da član prizna spodrsrljaje v življenju duha Dela⁶⁸, ki pa niso takšni grehi, da bi zahtevali resnejšo razpravo pri spovedi. Član poklekne ter izreče: »V prisotnosti Boga, našega Očeta, se obtožujem ...« Ti sestanki so prostovoljni in niso strogo tedensko obvezujoči. Član se najprej z direktorjem posvetuje, če je njegov prispevek primeren za krog. Namen tega sestajanja je

⁶⁷ V 991. členu je zapisano, da ima vsak kristjan pravico do lastne izbire spovednika.

⁶⁸ Zanemarjanje molitev ali kaznovanja ter pozabljanje na možnost evangelizacije.

opogumljanje duha v potrpežljivosti ter pokazati, da se vsi ukvarjajo z istimi problemi. Vzpodbujajo jih k razmišljanju, da je Cerkev eno telo, kjer napake posameznikov vplivajo na druge člane. Član ima možnost, da se za te napake opraviči. Na sestankih pa so prisotni tako laiki kot duhovniki.

- Pošta numerarijev je pregledana s strani direktorjev centrov, da bi jih odvrnili od vsega, kar bi lahko izzvalo ali oslabilo njihovo pripadnost. V Delu ne zanikajo, da so v preteklosti pošto res pregledovali, saj naj bi bila to praksa v vseh religijskih redovih, samostanih, šolah in drugih institucijah katoliške Cerkve. Namen pa ni bil nadzor nad člani, temveč previdnost, če je bilo v kakšni kuverti karkoli problematičnega, s spoštovanjem do njihove duhovne pripadnosti. Danes naj bi to prakso opustili.
- Dostop numerarijev do knjig in televizije je kontroliran: Numerariji naj bi si pridobili dovoljenje, preden preberejo kakšno knjigo ali si ogledajo televizijski program. V Delu odgovarjajo, da nikomur ni prepovedano branje določenih knjig. Kadar pa so v dvomih o verodostojnosti kakšne knjige, se o tem pogovorijo z direktorjem centra ali z nekom, ki je s knjigo že seznanjen. "Indeks prepovedanih knjig" naj ne bi obstajal, obstaja pa "neobvezujoča baza" o knjigah s komentarji strokovnjakov. Člane, ki izdajajo knjige o veri in morali vzpodbujajo, da pridobijo strokovno mnenje teologa ali strokovnjaka za etiko znotraj Opusa Dei ter se s tem prepričajo, da knjiga ni v nasprotju s cerkvenim naukom. Kritiki to vidijo kot element kontrole, kar pa člani Dela zanikajo. Numerarijem ni prepovedano gledanje televizije, saj ima vsak center tudi svojo televizijsko sobo. Navada znotraj Opusa Dei je, da numerariji ne hodijo na javne zabavne dogodke, razen če imajo dober in logičen vzrok. Včasih imajo v centrih Dela tudi filmske večere, filme pa izbere direktor centra.
- Numerariji morajo darovati veliko denarja organizaciji in niso finančno neodvisni: Od numerarijev se pričakuje, da večino denarja, ki ga zaslužijo v svojih službah, darujejo centru Opusa Dei, v katerem živijo in s tem jamčijo za različna dela organizacije. Opus Dei na te očitke odgovarja tako, da navaja podoben oziroma enak sistem, ki deluje tudi v družini, kjer člani prispevajo svoje resurse v družinski proračun. Numerariji lahko ohranijo kontrolo večjega dela svojega zaslužka za plačevanje svojih osebnih stroškov, davkov in drugih dajatev. Supernumerarije pa vzpodbujajo, da so toliko radodarni, kolikor so le lahko.
- "Bratska graja" omogoča družbeno kontrolo: Po mnenju članov Dela takšen način vzpodbuja življenje v duhu Dela. Glavni kriteriji so:

- o zaznavanje upadanja duha organizacije pri drugih članih
- o posameznika opozorijo, da svojih napak ne bi ponavljal
- o direktorji neverodostojnih opozoril ne sprejmejo
- o "bratska graja" je motivacija za odpravo napak
- o oseba, ki prejme opozorilo, se mora zavedati, da graja ne temelji na prepričanjih člana, temveč na duhu Dela

Kritiki trdijo, da je takšen način opozarjanja na napake le ena izmed orodij za nadzor članov, člani Dela pa trdijo, da temelji na primeru Jezusa, ki je svojim učencem dejal: »Če opazite, da vaši bratje grešijo, pojdite in jim to tudi povejte na samem. Če oseba grajo sprejme, ste uspeli.« Član Dela, ki opazi napako, najprej zanjo in za grešnika moli, potem pa jo zaupa direktorju. Če se direktor strinja, mora biti napaka odpravljena. Nato "grešniku" napako sporočijo, on jo mora odpraviti, se za grajo zahvaliti in jo z veseljem sprejeti. Po odpravi napake mora oseba moliti za druge.

- Člani, ki hočejo izstopiti iz organizacije, so preganjani ter deležni groženj: Približno 20 do 30 odstotkov članov, ki je "zažvižgalo", ni ostalo v organizaciji. Ta številka še bolj upada po formalni vključitvi v organizacijo ter po trajni vključitvi šest let in pol po "zažvižganju". Nekateri nekdanji člani poročajo o raznih nadlegovanjih po izstopu iz organizacije⁶⁹. Člani poudarjajo, da je izstop iz organizacije zelo enostaven. Pred popolno izključitvijo mora član, ki želi organizacijo zapustiti, le napisati pismo, kjer izrazi svojo odločitev, lahko pa le pobere svoje stvari in organizacijo zapusti. Nekateri nekdanji člani poročajo le o pozitivnih vtisih o organizaciji. Postavlja se vprašanje, zakaj prihaja do tako različnih mnenj. Razlag je več:
 - o Nekateri ljudje imajo večjo toleranco do določenih struktur kot drugi.
 - o Znanih je zelo malo dejstev o delovanju organizacije, saj je velik del informacij odvisen od osebnosti direktorjev in duhovnikov.
 - o Skozi čas so se dogajale tudi spremembe in Opus Dei se je iz izkušenj naučil, da so bolj pazljivi pri grožnjah in prisilah.
 - o Nekaj nekdanjih članov, ki so se pritoževali nad kontrolo numerarijev, je bilo mladih in so zapustili Delo v kratkem času, kar pomeni, da so občutili ravno najintenzivnejši čas urjenja in formacije. Vsak numerarij preživi dve leti v študijskih centrih Opusa Dei, ki spominjajo na kamp urjenja v vojski, zato je to za njih zelo težka izkušnja.

⁶⁹ Telefonski klici, osebni obiski na domu in v službi ter pisanje pisem s strani organizacije.

- o Stopnja osebne svobode se večja s časom, ki ga posameznik preživi v organizaciji. Situacije se z leti spreminjajo, saj določene stvari, ki so bile aktualne pred leti, danes niso več.
- o Numerariji ne zanikajo, da imajo zelo zanimivo življenje⁷⁰, zato jim ostane zelo malo časa za zasebno življenje (Allen 2005, 306–317 in 321–325).

Wright je opredelil pet faktorjev, ki pripomorejo k izstopu članov iz religijskih skupin:

1. Zlom v osamitvi posameznih članov s strani zunanjega sveta.
2. Napaka skupine pri zagotavljanju rešitve za člane.
3. Pomanjkanje uspeha pri sprejemanju spreminjajočega se sveta.
4. Napaka pri uresničevanju potreb.
5. Nekonsistentnost med dejanji voditeljev in idejami, ki jih simbolično predstavljajo (Hunt 2003, 106).

Vsi navedeni faktorji veljajo tudi za izstop članov iz organizacije Opus Dei. Ravno nezadovoljstvo, ki ga posamezniki doživijo kot člani, povzroči negativne odzive nekaterih nekdanjih članov. Ob vstopu v organizacijo so imeli različne želje, ki pa se najverjetneje iz takšnih ali drugačnih razlogov niso uresničile. Te negativne lastnosti pa poudarja predvsem organizacija ODAN in drugi kritiki.

Alberto Moncada⁷¹ opozarja, da stres in pritisk pri numerarijih povzročata veliko psiholoških težav. Težave zdravijo z zdravili, nato pa so zopet poslani na svoja delovna mesta. V organizaciji odgovarjajo, da je takšnih primerov zelo malo in niso povezani z življenjem v organizaciji Opus Dei (Allen 2005, 331–332).

Kritike se nanašajo tudi na omejeno komunikacijo med organizacijo in družinami članov, saj naj starši ne bi prejeli verodostojnih informacij o spremembah v obnašanju in vedenju svojih otrok. ODAN pri tem opozarja, da numerarijem ni dovoljeno domov niti ob praznikih ali ob pomembnih družinskih dogodkih, saj naj bi Opus Dei nadomestil njihovo družino. V svojih sobah naj ne bi smeli imeti slik svojih družin, temveč le slike Ustanovitelja in slike njegove družine. Posledica tega je, da numerariji občutke do svojih družin zanemarijo zaradi občutkov do družine Opus Dei. Takšna namigovanja pa po pripovedovanju aktualnih članov sploh ne držijo (Allen 2005, 327–328).

⁷⁰ Opravljajo svoje profesionalne službe, vodijo različne apostolske aktivnosti in posvečajo veliko časa družbenemu okolju z drugimi numerariji, ki živijo v centrih.

⁷¹ Nekdanji numerarij, ki je napisal veliko kritik o Opusu Dei.

John L. Allen v svoji knjigi predlaga tudi konkretne rešitve, ki bi pripomogle k boljšemu družbenemu sprejetju organizacije Opus Dei:

- Letno izdajanje finančnih poročil⁷² v lokalnem in angleškem jeziku.
- Natančna opredelitev dejavnosti in ustanov, ki so povezane z organizacijo, in poimenovanje po Opusu Dei.
- Razvoj gradiv o namenu in dejavnostih organizacije ter o življenju članov.
- Podrobnejša in dostopnejša gradiva za kandidate numerarije, z opisom pričakovanj in dolžnosti, telesnega kaznovanja, finančnih dajatev in drugih aspektov življenja znotraj centrov Opusa Dei.
- Javni seznam članov.
- Na različne načine organizacijo bolj približati ljudem. Še posebej na podlagi izkušenj članov.
- Sodelovanje z nekdanjimi člani ter odprava slabih izkušenj (Allen 2005, 377–380).

Opus Dei je znan tudi kot organizacija, v kateri se člani telesno trpinčijo, da bi se z zadajanjem fizičnih bolečin spominjali trpljenja Kristusa. Ta vidik je še posebej izpostavljen v knjigi Dana Browna *Da Vincijeva šifra*, kjer član Opusa Dei, z imenom Silas, za pokoro nosi cilico. Med mučenjem izgovarja mantro Očeta Josemaríe Escrivé, ki je Učitelj nad Učitelji. Poleg cilice uporablja tudi bič, dokler ne začne močno krvaveti. V organizaciji poudarjajo, da je prizor v knjigi močno pretiran ter prikazuje veliko napak. Cilico nosijo le člani, ki so zavezani celibatu, Ustanovitelja imenujejo "Oče" in ne "Učitelj", Opus Dei poimenujejo tudi "Delo" in ne "Pot", kot je omenjeno v knjigi. Pri bičanju ne uporabljajo težkih vozlatih vrvi, temveč "disciplino". Kratke molitve ne izgovarjajo pred kaznovanjem, temveč med pokoro. (Allen 2005, 162–163).

Opus Dei mnogi obravnavajo kot kontraverzno silo znotraj katoliške Cerkve. Veliko novinarjev, ki so delovali neodvisno od organizacije, pa je zavrnilo kritike kot mite, ki so jih ustvarili njihovi nasprotniki (Answers.com 2008, Wikipedia: Opus Dei).

⁷² Dohodki, stroški, premoženjsko stanje in dolgovi za svoje aktivnosti.

3 RELIGIJSKE ORGANIZACIJE

3.1 CERKEV

Cerkev je "organizirana" religija, ki jo nekateri imenujejo tudi verska skupnost ali verska institucija. Roy Wallis je Cerkev opredelil kot ugledno⁷³ in edinstveno legitimno⁷⁴ religijsko organizacijo, ki ima ekskluzivne pravice in je dokaj nestabilna. Po mnenju Rodney Starka in William Bainbridgea je Cerkev nekonvencionalna religijska organizacija. Katoliška Cerkev svojim vernikom posreduje sporočilo o človekovi odrešenosti ter o prihodu božjega kraljestva. Cerkev predstavlja tudi prostor, kjer verniki zadovoljujejo svoje religiozne potrebe s pomočjo predstav, pripovedi, obredov in simbolov. Navadni verniki pa niso nujno le v vlogi podanikov. Mimo cerkvene hierarhije so se nekateri združevali v razna gibanja, ki so poleg klera posedovali tudi sredstva moči. Ljudje, ki so bili višje družbenim vrhovom, so se velikokrat združevali s pripadniki klera proti preostalim vernikom. Na takšen način so nastali različni redovi, bratovščine in združenja. Primer organiziranosti laikov pod vodstvom klera je organizacija Opus Dei. Nekateri kritiki pa vidijo v organizaciji primer "kleromafije", kar bi se lahko ovrglo, saj so religiozne dejavnosti legalne in legitimne (Wallis v Črnič 2003, 121; Črnič 2003, 122; Hunt 2003, 18–19; Stark in Bainbridge v Črnič 2003, 122; Kerševan 1996, 45–47 in 53).

Ernest Troeltsch je izraz "cerkev" uporabljal za velike religiozne organizacije. Posameznikom, ki so rojeni znotraj nje, ni potrebno razodeti svoje vere, da postanejo del nje. V nekaterih Cerkvah so otroci že s krstom sprejeti v organizacijo, čeprav pomena vere sploh ne razumejo. Cerkev poskuša biti univerzalna, vendar velikokrat obstajajo manjšine, ki ji ne pripadajo. Njeni pripadniki so ljudje iz vseh razredov družbe. Včasih so cerkve tudi tesno povezane z državo. Glede na ideološko orientacijo spadajo med konzervativne organizacije ter zagovarjajo status quo. Priznava in zagovarja življenje na tem svetu, saj njeni pripadniki igrajo polno vlogo v družbenem življenju in se od njih ne pričakuje, da bi se umaknili iz vsakdanjega življenja. Cerkev varuje monopol nad svojo versko resnico ter ne prenaša nasprotovanj, organizirana je hierarhično, kjer mesta zasedajo plačani uslužbenci (Haralambos in Holborn 2001, 472–473).

Opus Dei glede na število članov spada med velike religijske organizacije. Otroci, ki se rodijo poročenim članom, so vzgajani v duhu organizacije, hodijo v šole, ki so vodene s strani organizacije, zato so tudi najprimernejši bodoči člani. Ureditev organizacije omogoča

⁷³ Dojemanje širše družbe.

⁷⁴ Religijska skupina s strani same sebe kot edina nosilka religijske resnice.

univerzalnost, saj deluje po celem svetu. Člani izhajajo predvsem iz srednjih in višjih družbenih razredov in velikokrat pomagajo tistim z nižjim družbenim statusom. Organizacija se med drugim financira tudi iz denarnih prispevkov članov, zato novači predvsem predstavnike z višjimi dohodki. Ponekod se povezuje tudi z državami, v katerih ima sedež⁷⁵. Ideološka orientacija Opusa Dei je konzervativna, saj ločujejo posamezna dela po spolu, nasprotujejo abortusu, omejujejo branje literature in tako naprej. Priznavajo in zagovarjajo življenje na tem svetu, še posebej na področju dela. Njihovi člani se ne umikajo iz vsakdanjega življenja, izjema so le numerariji in pomočnice numerarijev, ki živijo v centrih organizacije. Organizacija varuje svoj monopol, saj je edina organizacija znotraj rimskokatoliške Cerkve s statusom osebne prelature. Člani po mnenju kritikov vsako nasprotovanje zatrejo na razne načine. Opus Dei je urejen zelo hierarhično, tako med vodstvom in člani kot med regionalnimi centri.

3.2 PROSTOVOLJNE IN NEPROFITNE RELIGIJSKE ORGANIZACIJE

Religijske organizacije se delijo na tri tipe:

- Religijske kongregacije (skupnosti): so majhne, lokalne skupnosti in organizacije, v katerih ljudje rutinsko sodelujejo pri religijskih aktivnostih⁷⁶.
- Religijske denominacijske organizacije: so religijske organizacije, ki producirajo religijo s služenjem, podporo ali imajo avtoriteto nad lokalnimi kongregacijami⁷⁷.
- Religijske neprofitne organizacije: so religijske organizacije, ki delujejo predvsem na funkcionalnih področjih in ne toliko znotraj religije. Zavzemajo zelo veliko področje sekularnih neprofitnih organizacij⁷⁸ (Chaves 2002, 1523–1524).

Religijske skupine se navadno razvijejo pod pravili določene religije ter tvorijo neprofitne organizacije. Imele naj bi celosten in enak dostop do možnosti financiranja in ne bi smele biti diskriminirane na podlagi njihovih svetih verovanj ali praks. Veliko prostovoljnih religijskih organizacij predstavlja nova utelešenja prejšnjih uveljavljenih religijskih organizacij. Nekatere skupine imajo veliko težav pri administrativnih zadevah in financiranju, nekatere pa so v prednosti, saj so njihove kvalitete zanimive donatorjem. Financiranje je ključnega pomena, saj predstavlja karakter in delovanje organizacije. Največkrat so organizacije financirane s strani zasebnih donacij članov, ki so predstavljene v različnih oblikah; kot

⁷⁵ Na primer Vatikan.

⁷⁶ Cerkve, sinagoge, mošeje, templji.

⁷⁷ Katoliške škofije, misijonske agencije, regionalne in nacionalne denominacijske pisarne.

⁷⁸ Šole, bolnišnice, otroški varstveni centri, programi za odvajane od drog, korporacije za razvoj v skupnosti.

donacije, takse, članarine in tako dalje. Prekomerna odvisnost od državnega financiranja ima lahko za organizacijo negativne posledice, tako v smislu ugleda kot v smislu delovanja (Farnsley II 2001, 100–101 in 106; Berger 2003, 19–20 in 28–29).

Opus Dei ima značilnosti religijske denominacijske in religijske neprofitne organizacije. Ustanovitelj Opusa Dei je pri ustanavljanju organizacije upošteval elemente rimskokatoliške Cerkve, jezuitov, križarjev in drugih gibanj. Kljub temu da se skušajo prikazati kot siromašna organizacija, temu ni tako, saj člani donirajo precejšnje prispevke v skupno blagajno.

Religijske prostovoljne organizacije delujejo znotraj legalnega in političnega okvira sekularne civilne družbe. Njihova naloga in delovanje je usmerjeno s konceptom božanskega in narave svetega v človekovem življenju. Širijo se od lokalnih do mednacionalnih skupin ter predstavljajo kongregacije, denominacije, duhovna ali politična delovanja ter celo celotno članstvo posamezne religije. Prostovoljne religijske organizacije predstavljajo širok razpon organizacijskih struktur, ki so podrejeni tako organizacijski kot religijski filozofiji, pri katerih so pomembni tudi finančni viri. Nekateri sociologi menijo, da so razlike v obliki organizacije posledica infrastruktur religijske skupine kot take. S strani religijskih razlik pa je izbira organizacijske strukture lahko odvisna tudi le iz čisto praktičnega vidika. Ena izmed karakteristik prostovoljnih religijskih organizacij je ta, da motivacija njihovih članov temelji na veri. Glavna značilnost teh organizacij je prepoznavanje duhovne narave posameznika ter božanskega vodenja, ki zagotavlja okvirni načrt razvoja posameznika in družbe. Stopnja, s katero organizacije poudarjajo religijsko ali duhovno fundacijo za svoje akterje, občutno variira. Organizacije uporabljajo tudi različne procese z namenom doseganja svojih ciljev. Veliko prostovoljnih religijskih organizacij vidi ustvarjanje socialnega kapitala kot sredstvo ali zaključek svojega delovanja. Za realizacijo svojih nalog iščejo rešitve tudi skozi pospešene dialoge. Zanašajo se na priporočila in lobijske metode, da bi oblikovali diskurz in sprejemali določene odločitve. Veliko njihovih aktivnosti se nanaša na duhovno vodenje. Implicitno ali eksplicitno povzdigujejo religijske in duhovne vrednote, saj se jim zdijo zelo pomembni za realizacijo svojih ciljev.

Izobrazbena struktura članov Opusa Dei je visoka, kar vpliva tudi na višino denarnega prispevka. Članstvo v organizaciji je prostovoljno in otroci, ki se rodijo poročenim članom, postanejo najverjetneje kasneje tudi člani te organizacije, saj jih skozi socializacijo spremlja njihov nauk in vrednote. Vse pomožne organizacije sledijo organizacijski in doktrinarni filozofiji ter prispevajo in porabljajo denar iz skupne blagajne. Njihova glavna naloga je širjenje poslanstva Opusa Dei med ljudmi. V ta namen imajo organizirano posebno

hierarhično strukturo⁷⁹, kljub temu pa še vedno delujejo znotraj rimskokatoliške Cerkve. Motivacija članov temelji na veri ter na poslanstvu organizacije. Sporno je le dejstvo, da seznam članov ni javen, kar daje organizaciji pridih skrivnostnosti. Za doseganje svojih ciljev uporabljajo različna sredstva, med katerimi je po mnenju kritikov tudi zelo veliko spornih in nezakonitih. Vrednote organizacije so članom v zelo veliko pomoč pri uresničevanju njihovih ciljev.

Naloge prostovoljnih religijskih organizacij temeljijo na:

- izobraževanju: zavzemajo se za širjenje znanja in informacij⁸⁰.
- podpori: zagotavljanje hrane, zatočišč, vode, zdravstvenih ukrepov in medicinske oskrbe.
- družbenem delu: aktivnosti za mir in razvoj skupnosti
- reševanju: širjenje verskega sporočila z namenom spreobrnjenja.
- mobilizaciji in mnenju: vplivanje na mnenja vlade in civilne družbe za doseganje sprememb in reform na politični ravni

Vse te naloge obstajajo znotraj določenega moralnega okvira, ki določa "dobro" in "slabo" (Berger 2003, 19–20, 28–29 in 31–32).

Opus Dei se ukvarja z izobraževanjem mladih, saj vodijo različne šole, ki so tudi "bazen" novačenja novih članov organizacije. Njihova prva apostolska dejavnost je bila obiskovanje in pomoč bolnim v bolnišnicah, kasneje pa so takšno podporo širili tudi na druge socialne organizacije, ki pomagajo ljudem. K svojim dejavnostim skušajo pripeljati čimveč ljudi ter jih posredno ali neposredno poučiti o delovanju organizacije ter njeni vlogi v svetu. Vse aktivnosti Dela potekajo v duhu jasne meje med dobrim in slabim.

Wikipedija, prosta enciklopedija, uvršča Opus Dei v kategorijo krščanskih organizacij, med katere spada tudi Karitas, Mladci Kristusa kralja in Pax Romana (Wikipedija 2008a, Krščanske organizacije).

Po mojem mnenju organizacije Opus Dei ni mogoče enačiti z ostalimi gibanji, organizacijami in skupnostmi v rimskokatoliški Cerkvi.

⁷⁹ Od glavnega štaba v Rimu do regionalnih podružnic.

⁸⁰ Formalno in neformalno učenje, zagotavljanje nasvetov, informacij, izobraževalnega materiala.

3.3 KULT

Kult je najmanjša verska organizacija in ni v sporu z veroizpovedmi v okolju, kjer deluje. Vse večje religije so začele svoj razvoj kot kulti. Glede na tipologijo religijskih organizacij po Roy Wallisu je kult deviantna⁸¹ in pluralistično legitimna⁸² religijska organizacija, ki nima monopola nad religijsko resnico, je stabilna, nima točno določenega članstva, je organizacija, v kateri ne vsiljujejo svojih verovanj in je neekskluzivistična glede verskih resnic. Vstop in izstop sta prosta in nenadzorovana, možna je pripadnost več kultom in drugim religijskim skupnostim hkrati, pripadniki so svobodni pri iskanju načina religijskega izražanja. Kultu predstavljajo nekakšen odklon od kulturne tradicije, v kateri delujejo, ter niso religije v konvencionalnem pomenu. Stark in Bainbridge sta kult označila kot deviantno religijsko organizacijo z inovativnimi verovanji in praksami, ki so posledica kulturnega uvoza ali kulturnih inovacij. »Kultno gibanje je odklonska religijska organizacija z novimi verovanji in praksami.« Termin "kult" se uporablja predvsem pri novih religijskih skupinah, ki so nastajale v ZDA konec 60-ih let 20. stoletja. Doktrine in prakse so pogosto črpali iz nekrščanskih⁸³ tradicij (www.religije.com 2008, Ločine in kulti; Wikipedija 2006, Kult; Wallis v Črnič 2003, 121; Črnič 2003, 122–123; Hunt 2003, 18–19; Stark in Bainbridge v Črnič 2003, 122; Stark in Bainbridge 2007, 159).

Opus Dei mnogi avtorji označujejo kot kult, vendar za organizacijo ni značilno, da bi podlago za svojo doktrino črpala iz nekrščanske tradicije. Organizacija temelji na krščanskih normah in vrednotah, vendar pa ima v javnosti velikokrat, tako kot kult, negativne asociacije. Pri širjenju teh negativnih stereotipov imajo pomembno vlogo mediji, nezadovoljni nekdanji člani in proti-kultna gibanja.

Pri vzpostavitvi definicije kulta je prišlo do nesoglasij, saj predstavlja zelo zapleten religijski fenomen in vsebuje definicijo kultov, ki verjamejo v konec sveta⁸⁴, in kultov, ki bi jim težko prisodili religioznost⁸⁵. Glede na definicijo v *Concise Oxford Dictionary* je kult sistem religijskih dejavnosti⁸⁶. Največkrat se ga zamenjuje s pojmom "sekta", saj jima je skupna negativna konotacija⁸⁷. Največjo vlogo pri širjenju negativnih odzivov imajo mediji s

⁸¹ Dojemanje religijske skupine s strani širše družbe.

⁸² Dojemanje religijske skupine s strani same sebe kot skupino, ki priznava različne poti do religijske resnice.

⁸³ Predvsem azijskih.

⁸⁴ Na primer Nebeška vrata.

⁸⁵ Na primer razne psihoterapije.

⁸⁶ Pokornost določeni osebi ali stvari.

⁸⁷ Beseda "kult" največkrat asociira na deviantna dejanja, ki naj bi bila velikokrat v konfliktu z družbenim okoljem.

senzacionalističnimi zgodbami o "pranju možganov", finančnim izsiljevanjem in ugrabitvami članov. Kultov, ki bi jim lahko pripisali vse te lastnosti, je zelo malo, saj so priljubljena neuradna izražanja religije, ki so se razvila znotraj ali zunaj uveljavljenih verovanj. Znotraj rimskokatoliške Cerkve so se razvili kulti, ki se navezujejo na določenega lokalnega svetnika in pogosto vključujejo romanje v svete kraje. Podobni kulti se pojavljajo tudi v drugih religijah, zato sledi sklep, da je kult univerzalen in vsekulturen religijski fenomen. Veliko sociologov pa kulte interpretira kot relativno nova izražanja religije, ki so produkt družbenega okolja Zahoda. Steve Bruce je kult označil kot majhno skupino ljudi, ki je organizirana okoli skupnih tem ali interesov, vendar jim primanjkuje točno določen in ekskluziven sistem verovanj. Vsak posamezen član je zaključena avtoriteta, ki določa resnico o odrešenju. Kult je torej najmanj jasno institucionalizirana in najmanj organizirana verska skupnost. Pri tem bi bilo bolje uporabljati izraz gibanje kot skupnost. Člani kulta navadno sprejmejo nauk, ki ne spada v vladajočo tradicijo, je nov in izviren⁸⁸. Pod vplivom sodobnih demagogov se pripadniki lahko tudi izločijo iz družbe ter tako ustvarijo totalitarno skupnost pod vodstvom preroka ali učitelja. Vodstvo kulta ni formalno jasno definirano, zato so možnosti za vzpon karizmatičnih posameznikov velike. Pripadniki kulta so družbeno deprivilirani, osamljeni in zapostavljeni posamezniki. Kulti so kratkotrajne skupnosti, ki nimajo jasnega odnosa do družbene organizacije, se ne zoperstavljajo vladajočemu redu in se ne navezujejo na nek določen družbeni sloj. Bruce celo omenja, da je moderen kult, tako kot denominacija, zelo tolerant in razumevajoč do svojih članov in njihovih potreb. Člani lahko tudi odidejo iz kulta, ne da bi potrebovali kakršenkoli razlog (Bruce v Hunt 2003, 18–19; Flere 2005, 140–141).

Opus Dei spada v definicijo kulta po Concise Oxford Dictionary, saj so člani pokorni tako Ustanovitelju kot organizaciji sami. Znotraj rimskokatoliške Cerkve pa organizacija ne more biti kult, saj se njihova verovanja ne nanašajo na določenega lokalnega svetnika. Posebno mesto pa imata Devica Marija in sveti Jožef. Glede na definicijo kulta Steve Brucea Opus Dei ne spada med kulte. Organizacija je jasno institucionalizirana in organizirana. Člani sprejemajo nauk, ki spada v vladajočo religijsko tradicijo, in ni ezoteričen ali spiritualističen. Članstvo pa je, tako v Opusu Dei, kot v kultu, prostovoljno. Posamezniki, ki niso kristjani so lahko le podporniki organizacije. Vodstvo organizacije Opus Dei je jasno določeno, skupna s kultom pa je tudi karizmatičnost voditeljev. Člani niso družbeno deprivilirani, osamljeni ali zapostavljeni. Opus Dei ni kratkotrajna organizacija, imajo jasen odnos do družbene

⁸⁸ Gre za ezoterične in spiritistične nauke.

organiziranosti, opozarjajo na napake v vladajočem redu ter imajo člane predvsem iz srednjega in visokega družbenega razreda. V organizaciji imajo določeno članstvo in zahtevajo od svojih članov, da sledijo normam in vrednotam, ki jih zagovarja organizacija. Vstop in izstop iz organizacije nista prosta, saj je potrebno v obeh primerih napisati posebno prošnjo. Opus Dei ne predstavlja odklona od kulturne tradicije, način delovanja organizacije pa je podoben religiji.

Kulte bi zelo težko označili kot organizacije, ki kontrolirajo, zlorablajo in grozijo svojim članom. Pojem kulta se v sodobnem svetu pojavlja predvsem pri omenjanju novih religijskih gibanj. Nekateri sociologi trdijo, da ko kult prerase določeno število članov in organizacij, je legitimno govoriti o gibanju. Po Bruceovem mnenju gre pri kultu za marginalizirano, površno in relativno nepomembno obliko religije. Velikokrat predstavljajo ogledalo kulturnega napredka in refleksijo prek lastne preobremenjenosti s samonapredovanjem, človeškim potencialom in zdravilnimi tehnikami v sekularizirani družbi. Stark in Bainbridge se strinjata, da so kulti produkt današnjega sveta. Po njunem mnenju so se kulti razvili v Zahodnem svetu predvsem zato, ker so se adaptirali na človeške duhovne, čustvene in praktične potrebe. Ljudje smo preračunljiva bitja, ki so primarno motivirana z "nagradami", in se poskušamo izogniti "kazni". Posamezniki verjamejo, da bo določeno delovanje v prihodnosti nagrajeno s strani Boga, bogov ali drugih nadnaravnih bitij. Takšno razmišljanje pa je tudi bistvo vseh religijskih verovanj. Skupno vsem tem verovanjem pa je tudi vprašanje posmrtnega življenja. Mnogo kultov se ukvarja z različnimi potrebami posameznikov v današnji družbi, bodisi so povezane s psihološkimi ali čustvenimi potrebami, izkoriščanjem človeškega potenciala ali se ukvarjajo z zdravjem in zdravljenjem (Hunt 2003, 19–21; Haralambos in Holborn 2001, 480). Opus Dei ni marginalizirana, površna ali nepomembna organizacija. Ravno nasprotno, prisotna je po celem svetu, je zelo natančna, strukturirana in hierarhična ter zelo pomembna, tako v religijskem kot v sekularnem svetu. Ne predstavlja odmika od realnega sveta, temveč nadgrajuje posameznikovo religijsko življenje.

Stark in Bainbridge sta definirala tri tipe kultov glede na njihovo stopnjo organiziranosti ter glede na "nagrade" in "kompenzatorje", ki jih ponujajo svojim članom:

- Kult občinstva (avdienčni kult): je najmanj organiziran ter vsebuje malo interakcije med člani in voditelji. Člani stike vzdržujejo prek množičnih občil ter na občasnih konferencah. Mnogi člani se med sabo tudi ne poznajo. Nudi šibke kompenzatorje, ki

sprožajo le rahlo vznemirjenje in družbeno zabavo. Primer: astrologija in verovanje v neznane leteče predmete.

- Kult strank (klientski kult): je bolj strukturiran in organiziran ter svojim članom ponuja različne storitve. V preteklosti je nudil medicinske usluge, napovedi prihodnosti, stike z mrtvimi, v sodobnem času pa so bolj specializirani za prilagoditev osebnosti in nudi dragocene kompenzatorje. Primer je scientologija.
- Kultno gibanje: svoje privržence vključujejo v delovanje organizacije. Iščejo zadovoljitev vseh duhovnih potreb svojih članov in jim prepovedujejo sprejemanje drugih verovanj. Med sabo se razlikujejo po svojih zahtevah⁸⁹ in nudijo splošne kompenzatorje (Hunt 2003, 20–21; Haralambos in Holborn 2001, 480).

Opus Dei se uvršča med kultno gibanje, saj svoje člane vključuje v delovanje organizacije in jim nudi duhovno pomoč. Pripadniki drugih religij ne morejo biti člani organizacije, lahko pa so njeni sodelavci in podporniki. Opus Dei nudi ljudem različne dejavnosti, od članov pa zahteva njihovo pomoč.

Kulti vseh vrst izkazujejo dokaj visoko napetost s svojim družbenim okoljem, ker ponujajo dokaj različen sistem vrednot. Takšne spremembe so predvsem posledica globalizacije, ki je zajela tudi področje religije. Campbell poudarja, da se je v tradicionalno zahodno kulturo začela vedno bolj mešati kultura Vzhoda, ki jo je opaziti predvsem v kultni religiji⁹⁰. Zahodna kultura pa je na vse te novosti odgovorila z naraščajočim zanimanjem za okoljevarstveno problematiko in holizem, z verovanjem v reinkarnacijo ter človeški potencial (Melton v Hunt 2003, 23; Hunt 2003, 23–24).

Opus Dei ne izkazuje visoke napetosti z družbenim okoljem, saj se po vrednotah in delovanju bistveno ne razlikuje od rimskokatoliške Cerkve. V organizaciji ne uporabljajo elementov Vzhodne kulture (razen meditacije), kot je to značilno za kulte.

Nekateri kulti so deležni velikega deleža publicitete in kontraverznosti⁹¹. Obtožbe se nanašajo na nadzor, deprivacijo in sistemsko "pranje možganov", spolne zlorabe, manipulativne karizmatične osebnosti, nevarne teorije zarote, pogled na svet, ki ga delijo na "nas" in "oni" ter

⁸⁹ Nekatera zahtevajo le priložnostne udeležbe na srečanjih in sprejemanje kultnega verovanja, druge pa oblikujejo celotno osebno življenje.

⁹⁰ Humanistične terapije, psihedelične droge ter kultura na splošno, razvoj človekove zavesti, vključujoče verovanje v povezanost med človekom in naravo, holističen pogled na razum, telo in duha, dojemljivost meja znanosti in racionalnosti, vrsto meditacij in drugih psihoterapevtskih tehnik.

⁹¹ Kulti z brezkompromisnimi verovanji, člani jim morajo biti popolnoma predani, vodstvo zahteva popolno pokorščino in vdanost, so v konfliktu z zunanjim svetom.

"dobro" in "zlo", izkoriščanje ranljivih in čustveno nestabilnih ljudi. Večinoma so te obtožbe neupravičene, saj je takšnih kultov zelo malo. Veliko teh religijskih praks pa se je izkazalo za izredno zanimive za ženske, saj naj bi ponujale priložnosti pri aktivnostih, ki jim jih prevladujoče religije ne ponujajo. Še vedno pa obstaja tudi negativna plat za ženske, kjer Puttick izpostavlja predvsem primere spolnih zlorab in manipulacije. Te zlorabe so predvsem posledice haremske strukture v nekaterih kultih. Razvpita gibanja imajo nekatere specifične značilnosti, med katerimi je najbolj očitna pojava karizmatičnega voditelja oziroma vodstva in hierarhična struktura kultov (Bromley in Shupe v Hunt 2003, 24; Hunt 2003, 24–25).

Kritiki obtožujejo Opus Dei "pranja možganov", teorij zarote, manipulacije, zlorabe vpliva karizmatičnega voditelja in drugih negativnih pristopov, ki so značilni za kulte. Med člani Dela je tudi zelo veliko žensk, kar pomeni, da je organizacija zanje zanimiva, čeprav niso v enakovrednem položaju kot moški.

Nekatere kulte obravnavajo tudi kot teroristične organizacije, saj jih obtožujejo nasilnega vedenja do okolice. Takšna gibanja včasih vsebujejo tudi politične cilje, včasih pa svoja dejanja popolnoma posvečajo lastnemu verovanju. Kadar določeno skupino označijo za kult, to ne pomaga pri razumevanju pomena te skupine in vzrokov za nasilništvo. Velikokrat je že negativna konotacija te besede dovolj za povezavo s terorizmom. Čeprav je bilo med takšnimi gibanji v preteklosti veliko nasilja, pa bi le nekaj od njih lahko obtožili terorizma. Veliko teh dejanj je bilo posledica reakcij na razvoj znotraj skupine, nekatere skupine pa so vsebovale razmišljanja o teorijah zarote. Pri preučevanju nasilja v religijskih skupinah je potrebno biti pozoren tudi na dojemanje nasilja v njihovih doktrinah. (Mayer 2001, 363–370; 372).

Tudi organizacijo Opus Dei nekateri kritiki obtožujejo nasilnega vedenja, tako do okolice kot do svojih članov.

Zanimanje za včlanitev v kult je odvisno od odzivanja prevladujoče javnosti na njihovo zaželenost. Na takšno mnenje vpliva veliko dejavnikov. Bromley in Shupe sta izpostavila, da je veliko skupin podvrženih nezrelemu stereotipiziranju in mitični propagandi s strani anti-kultnih gibanj z namenom pretresti ogorčeno javnost. Takšne dejavnosti so velikokrat bolj nevarne in ogrožajoče kot gibanja, ki jih napadajo (Snow in Machalek v Hunt 2003, 30; Hunt 2003, 30).

Včlanitev posameznikov v organizacijo Opus Dei navadno ni odvisna od mnenja javnosti, saj so njihovi člani večinoma katoliki, ki hočejo s članstvom svojo vero le še nadgraditi.

Za negativno percepcijo kultov pa raziskovalci vidijo dva razloga:

- Antikulti in protikultna gibanja: predstavljajo predvsem organizacije, ki temeljijo na družinah, katerih člani so ali so bili pripadniki določenega kulta. Javnost uspešno prepričujejo, da imajo kulti nevarno pozicijo v družbi
- Časopisi in televizija: pogosto uporabljajo senzacionalistične novice, ki so navadno le stereotipi o kultih (Barker in drugi v Olson 2006, 98).

Negativno podobo o Opusu Dei širijo predvsem kritiki, nezadovoljni nekdanji člani, organizacija ODAN in senzacionalistični mediji. Veliko ljudi pa si je negativno mnenje o organizaciji ustvarilo na podlagi knjige Dana Browna *Da Vincijeva šifra*.

3.4 SEKTA

Sekta ali ločina je manjša verska organizacija, ki je nastala z odcepitvijo od večje verske skupnosti, za katero člani sekte menijo, da nima več prave vere, kar naj bi bila posledica notranjega propadanja. Stark in Bainbridge se s tem strinjata, saj sta sekto označila kot stransko vejo obstoječe religije, ki je v svojem delovanju deviantna, vendar ima tradicionalna verovanja in prakse. Roy Wallis jo je ravno tako opredelil kot deviantno, edinstveno legitimno in nestabilno religijsko organizacijo z ekskluzivnimi pravicami za organizacijo. Pogosto so v sporu z ostalimi verskimi skupnostmi v okolju, kjer delujejo, ter z državo in zakoni. Za ločine je značilno, da poudarjajo določene podrobnosti nauka, vodijo jih karizmatični voditelji in podvržene so procesu stalnih notranjih delitev (Stark in Bainbridge v Črnič 2003, 122; Wallis v Črnič 2003, 121; Črnič 2003, 122; Hunt 2003, 18–19; Wikipedija 2008c, Sekta; Flere 2005, 133).

Opus Dei bi lahko označili kot sekto, saj je s strani javnosti večkrat označen kot deviantna skupina, na nek način pa organizacija samo sebe velikokrat priznava kot edino nosilko religijske resnice. V svojem delovanju uporabljajo tradicionalna verovanja in prakse, zato se organizacijo lahko označi kot stransko vejo rimskokatoliške Cerkve. Člani Opusa Dei v organizaciji vidijo možnost poglobljanja svoje vere ter zbliževanja z Bogom. Pri svojem nauku poudarjajo delo, najbolj goreče pa častijo Devico Marijo. Prelati so zelo karizmatični voditelji, organizacija pa je zelo strukturirana in hierarhično urejena.

Pri sektah poteka proces psihomutacije, ki je sestavljen iz postopka vključevanja in metod nadzora članov. Postopek vključevanja v sekto se deli na tri faze:

- Zapuščanje starega načina življenja in okolja.

- Spreminjanje identitete in grajenje novih načinov razmišljanja, obnašanja in čustev.
- Stabilizacija in krepitev nove identitete.

Poleg tega pa vodstvo sekt uporablja tudi različne metode nadzora svojih članov:

- Nadzor nad vedenjem sestavljajo navodila za prehranjevanje, meditacijo in slovesnosti. Nadzor temelji na sistemu "nagrade" in "kazni".
- Nadzor nad učenjem poteka tako, da novi člani pogosto nekritično sprejmejo novo učenje in novo terminologijo. Najpomembneje pa je, da je potrebno brez razmišljanja slediti ukazom vodstva.
- Obvladovanje čustev temelji na povezovanju članov v skupino na podlagi občutka krivde in strahu. Za takšen nadzor so zelo primerni občutljivi ljudje. Kritična mnenja ne obstajajo, zato je objektivno mnenje nemogoče.
- Nadzor informacijskega okolja: pri nadzoru informacij se zgodi, da se kritično in neodvisno razmišljanje izgubi (Senić 2008, Sekte).

Člani Opusa Dei pri vključitvi v organizacijo na nek način zapustijo star način življenja, kar še posebej velja za numerarije, ki živijo v centrih Opusa Dei. Spremenijo svojo identiteto, ki jo skozi delovanje v organizaciji le še krepijo. Člani se morajo držati pravil organizacije, obiskovati morajo razna srečanja in seminarje, kritični so tako do sebe kot do drugih članov, informacije pa so na nek način okrnjene, zato člani velikokrat izgubijo neodvisno razmišljanje.

Termin "sekt" se je najprej uporabljal za označevanje starejših religijskih skupin, ki so izšle iz krščanstva. Podobno kot kulti tudi sektaštvo v družbi predstavlja neortodoksen, bizaren, marginaliziran in celo nevaren religijski fenomen, ki se nahaja na nasprotni strani uveljavljenih verovanj. Negativni odzivi na ta religijski fenomen so stvar subjektivne presoje, vendar je potrebno poudariti, da obstaja zelo malo sekt, ki bi predstavljale grožnjo družbi. Krščanstvo se je skozi zgodovino vedno soočalo z odcepitvami raznih sektaških gibanj, ki so lahko razumljene kot religijska gibanja, za obnovitev izgubljenih oziroma zapostavljenih verovanj in praks, v uveljavljenih Cerkvah. Takšno samoiniciativno delovanje lahko privede sekte v povezanost z organizirano religijo ter v sekularno področje (Črnič 2003, 123; Hunt 2003, 33).

Opus Dei izhaja iz krščanstva, zato ga mnogi označujejo kot sekto, ki skuša obnoviti izgubljene ali zapostavljene vrednote in prakse v rimskokatoliški Cerkvi. Status osebne

prelature mu omogoča neodvisnost od Vatikana. Velikokrat organizacijo označujejo kot zarotniško, ki deluje podtalno in skrivnostno.

Sekte so navadno bolj demokratično organizirane, duhovščina nima posebno definirane oblasti, krajevne skupnosti naj bi bile samostojne. Vodijo jih karizmatični posamezniki, ki lahko imajo formalno funkcijo ali pa tudi ne. Člani sekte se imajo za elito, kar je lahko kompenzacija za nižji in depriviligirani družbeni položaj. Znotraj sekte obstaja visoka stopnja konformizma in medsebojnega nadzora. Člani svoja prepričanja širijo tudi naprej, vendar sekta po številu članov navadno ostaja majhna. Stališče do vladajočih družbenih institucij in nazorov je s strani ločine sovražno. Svojim članom prepoveduje dejavnosti, ki so za družbo normalne, vendar morajo člani vseeno sodelovati v gospodarskih procesih s pripadniki drugih skupin. Sekte se med seboj razlikujejo glede na to, katere dejavnosti, ustanove in nazore zavračajo. Z zavračanjem vladajočega sistema družbenih vrednot pa sekte postajajo izrazite kontrakulture, ne pa subkulture. Število sekt je večje v tistih družbenih sistemih, kjer imajo toge vladajoče ustanove ter so nedovzetne za spremembe. Za člane sekt naj bi veljala intenzivnejša religioznost, zagnanost in vdanost. Nekatere ločine pa svojim članom dovoljujejo, da so lahko tudi člani Cerkve, ki prevladuje v njihovem okolju (Flere 2005, 133–135; Voyer in Billiet v Flere 2005, 136; Stark v Flere 2005, 138).

Opus Dei ni ravno demokratična organizacija, saj člani nimajo velikega vpliva na odločanje. Duhovščina ima v organizaciji posebno mesto, regionalni centri pa so popolnoma podrejeni glavnemu štabu v Rimu. Organizacija je znana po elitizmu, saj skrbno novačijo nove člane. Znotraj organizacije obstaja visoka stopnja konformizma in medsebojnega nadzora. Glede na število članov organizacija ne spada med sekte, saj je le-teh zelo veliko po vsem svetu. Stališča Opusa Dei do vladajočih družbenih institucij in nazorov niso označena kot sovražna, vendar so bolj naklonjena konzervativni politiki. Vodstvo članom ne priporoča določenih dejavnosti, ki so v družbi štete za sprejemljive, vendar pa večina članov svojih življenj ne spreminja z vstopom v organizacijo. Za člane Dela je značilna intenzivnejša religioznost, zagnanost in vdanost. Kljub članstvu v organizaciji člani še vedno delujejo znotraj svojih župnij.

Termin "sekta" sta v družboslovno analizo uvedla Max Weber in Ernst Troeltsch, ki sta na podlagi primerjav med Cerkvijo in sekto⁹² oblikovala klasifikacijo religijskih organizacij.

⁹² Glej tabelo 3.1

Tabela 3.1: Primerjava med cerkvijo in sekto

LASTNOST	CERKEV	SEKTA
Oblika religijske organizacije	Dominantna	Majhna, koherentna
Značilnosti	Univerzalnost in inkluzivnost članstva.	Zavrača obstoječe religijske tradicije ter nasprotuje prevladujoči cerkvi.
Članstvo	Posameznik z rojstvom avtomatsko postane član cerkve. Člani prihajajo iz vseh družbenih razredov.	Posameznik se za članstvo odloči zavestno in mora izpolnjevati določene kriterije. Močna je identifikacija s sekto in imajo občutek drugačnosti ter izjemnosti.
Vrednote	Konzervativna narava, pogosto se povezuje z državo, v kateri deluje.	Nasprotujejo vrednotam dominantne kulture.

Vir: Črnič (2003, 119–120).

Glede na obliko religijske organizacije, značilnosti in vrednote spada Opus Dei med Cerkve, glede na članstvo pa med sekte.

Weber in Troeltsch sta ugotovila, da so sekte zelo nestabilne organizacije, ki se s časom spreminjajo. Neuspešne sekte se izgubijo znotraj dominantne Cerkve, uspešne pa se s časoma spremenijo v organizacije, ki po strukturi spominjajo na Cerkve. Glavni razlog za takšno spreminjanje je večanje članstva v sektah v času njihovega delovanja. Z rastjo pa poteka tudi rutinizacija karizme. Po smrti karizmatičnega voditelja vodenje sekte prevzame novo vodstvo, ki nima več prvotne karizme, ima pa legalno-racionalno avtoriteto, ki postane birokratska. Potomci prve generacije članov ne vstopijo prostovoljno in zavestno v sekto, ampak so vanjo na nek način rojeni (Črnič 2003, 120).

Smrt Ustanovitelja Escríve je povzročila tudi manjši upad karizmatičnosti njegovih naslednikov, zato jo nadomeščajo z legalno-racionalno avtoriteto. Potomci članov so na nek način v organizacijo rojeni in imajo prednost pri novačenju.

Pojavnost sekt se po Webbru nanaša na njegov koncept "izurjenosti karizme". Po njegovem mnenju karizma označuje verovanje v nadnaravno ali izjemno moč, ki se navezuje na religijske voditelje in preroke, v primeru krščanstva pa na mesije. Tendencia sekt je, da se s časom oblikuje v veliko organizirano formo, ki bo uveljavila cerkveno strukturo in kreirala doktrine ter postala Cerkev. Avtoriteta karizmatičnega voditelja po njegovi smrti postane rutinalizirana v rokah duhovščine, ki postane odgovorna za izvajanje zakramentov in ritualov (Hunt 2003, 34–35).

Ustanovitelj Opusa Dei je imel izjemno karizmo in pogum, da je ustanovil takšno edinstveno organizacijo. Glede na razvoj in razširjenost organizacije bi lahko sledil sklep, da se bo v prihodnosti odcepila od rimskokatoliške Cerkve ter se osamosvojila. Nasledniki Ustanovitelja vodijo organizacijo skupaj z ostalimi visokimi predstavniki na njihovi hierarhični lestvici.

Weber je tudi sklepal, da sekte nastanejo znotraj marginaliziranih družbenih skupin, saj člani teh skupin pogosto čutijo, da niso deležni ugleda in nagrad, ki si jih zaslužijo. Ena od rešitev naj bi bila teodiceja⁹³ deprivilegiranosti. Sekte najdejo razlago deprivilegiranosti ter svojim pripadnikom obljubijo boljše pogoje v posmrtnem življenju ali v prihodnjem svetu na Zemlji (Haralambos in Holborn 2001, 481–482).

Opus Dei ni nastal znotraj marginaliziranih družbenih skupin, poudarjajo pa, da bodo z delom znotraj in zunaj organizacije bližje Bogu in svetništvu.

Bryan Wilson meni, da raznolikost razmer⁹⁴ vodi k marginalizaciji skupin. Po njegovem mnenju so bili novinci v sektah že poprej marginalizirani⁹⁵. Privlačil jih je predvsem življenjski slog komune, ki ga je nudila sekta. Takšen način življenja pa je privlačil tudi premožnejšo mladino, ki se je čutila duhovno depriviligirano v materialističnem svetu, ki je osamljen in brezoseben. Sociologi poudarjajo, da se sekte pojavljajo v obdobjih hitrih družbenih sprememb, ko razpadajo tradicionalne norme (Haralambos in Holborn 2001, 481–482).

Člani Opusa Dei se v organizacijo ne včlanjujejo zaradi življenjskega sloga komune, ampak zaradi poglobljanja vere in služenja Bogu.

⁹³ Teodiceja je religiozna obrazložitev in opravičevanje.

⁹⁴ Vojne, naravne katastrofe ali gospodarski polom.

⁹⁵ Večina jih je pripadala hipijem, odpadnikom, surfarjem, uživalcem LSD-ja in marihuane, osipnikom.

Uveljavljene Cerkve so sekte označile kot ekstremistične in heretične, ker so člani pogosto nasprotovali družbeni ureditvi (Hunt 2003, 34–35; Haralambos in Holborn 2001, 474–475).

Rimskokatoliška Cerkev organizacijo Opus Dei ne označuje kot ekstremistično in heretično, ker je le-ta del nje. V preteklosti pa so Ustanovitelja proglašali za heretika ter ga tudi preganjali.

Po Troeltscu so največji atributi sekt:

- Majhnost in nezapletenost, zato so njihovi člani medsebojno povezani.
- Novačenje članov iz nižjih družbenih razredov in tistih, ki nasprotujejo državi in družbi.
- Zavračanje sveta in kulture prevladujoče družbe, ker pogosto vidijo uveljavljeno državo in religijske avtoritete kot zatirajoče. Niso pa konzervativne in ne sprejemajo norm in vrednot družbe.
- Umik članov iz zunanjega sveta, toda hkrati si želijo spremembe v širši družbi.
- Predanost in zvestoba sistemu verovanj, v nasprotnem primeru so lahko člani izključeni iz sekte.
- Prostovoljno včlanjevanje odraslih članov. Otroci, ki se rodijo v sekti, se morajo v dobi odraščanja odločiti, ali bodo sledili nauku ali pa morajo organizacijo zapustiti. S tem izkazujejo močnejši nadzor nad življenji posameznikov.
- Monopol nad versko resnico in superiorna verovanja.
- Nehierarhičnost plačanih uradnikov in duhovnikov. Osrednja oblast je v rokah karizmatičnega voditelja.
- Sekte pa se lahko nahajajo tudi znotraj Cerkve in ni nujno, da se od nje odcepi (Hunt 2003, 34–35; Haralambos in Holborn 2001, 474–475).

Za Opus Dei velja, da člane vzpodbujajo k sistemu verovanja, ki ga podpira organizacija, vendar od njih ne zahtevajo umika iz zunanjega sveta. Člani vstopijo v organizacijo prostovoljno, otroci članov pa se med odraščanjem odločijo, ali bodo vstopili v organizacijo. Organizacija verjame, da ima monopol nad versko resnico, ter da se ljudje in rimskokatoliška Cerkev od nje oddaljujejo. Opus Dei se nahaja znotraj rimskokatoliške Cerkve in ima status osebne prelature. Organizacija ima veliko članov, zato ima tudi kompleksno strukturo in hierarhijo. Člani izhajajo predvsem iz srednjih in višjih družbenih razredov, ne zavračajo sveta in kulture prevladujoče družbe, so pa konzervativno orientirani. Organizacija ima svojo duhovščino, vodstvo je hierarhično urejeno, osrednja oblast pa je v rokah prelata.

Roy Wallis deli sekte na:

- Svet-zavračajoče: Pogosto spremenijo svojo držo, ko se omehčajo glede nasprotovanja družbi in tako postanejo bolj prilagodljive svetu. Karizmatični voditelji imajo težave pri ohranjanju nadzora nad religijskim gibanjem, kar lahko povzroči spremembe ali celo razpad sekte. Razvijejo se birokratske organizacije, kjer se avtoriteta voditelja porazdeli med uslužbenke in predstavnike. Spremembe pa se lahko zaustavijo še preden se sekta spremeni v denominacijo. Po njegovem mnenju sekta lahko tudi izgine. Družbene spremembe lahko omilijo marginalnost članov posameznih sekt in tako spremenijo bazo, na kateri je bila sekta ustanovljena. Po njegovem mnenju so te sekte praviloma nestabilne, vendar se pojavijo nove. Tiste sekte, ki preživijo, pa se lahko svetu prilagodijo, vendar še vedno ostajajo sekte.
- Svet-sprejemajoče: Manj temeljijo na karizmatičnem voditelju, še vedno pa so med njihovimi člani marginalizirani in deprivilegirani posamezniki. Sekta od njih ne zahteva veliko požrtvovalnosti in privrženosti, kar je tudi razlog za njihovo relativno stabilnost. Svoje storitve prodajajo kot blago, zato so bolj občutljive na izgubo svojih potrošnikov. Wallis meni, da so takšna gibanja zelo fleksibilna in se znajo prilagajati spremembam. V nekaterih primerih pa za notranje privržence postanejo bolj religiozna in duhovna. Ta gibanja so v nekakšnem vmesnem položaju, kar lahko vodi tudi do razcepa znotraj gibanja.
- Svetu-prilagojene: So po njegovem mnenju najbolj stabilna gibanja. Ta gibanja so tudi najbolj podobna denominacijam. Po njegovem mnenju so sekte "epistemološko avtoritarne", kar pomeni, da zagovarjajo religijsko dogmo, sodelujejo pri predpisanih obredih, imajo natančno določeno članstvo in natančne vstopne pogoje (Haralambos in Holborn 2001, 484–485; Črnič 2003, 122).

Opus Dei spada med "svetu-prilagojene sekte", saj je zelo stabilna organizacija, zagovarja religijsko dogmo, ki temelji na delu, člani sodelujejo pri obredih, članstvo in vstopni pogoji pa so zelo natančno določeni.

Robertson je izpostavil klasifikacijo religijskih organizacij, kjer imajo sekte ekskluzivno članstvo⁹⁶ in edinstveno legitimacijo⁹⁷ (Hunt 2003, 36–37).

Opus Dei ima ekskluzivno članstvo in edinstveno legitimacijo, čeprav so podporniki tudi ljudje drugih religij.

⁹⁶ Vsebuje določene teste oziroma pogoje za članstvo.

⁹⁷ Sekte naj bi poznale "resnico".

Velik del sociolškega preučevanja sekt je namenjen raziskovanju, zakaj so nekatere sekte uspešnejše od drugih. Različne raziskave so kot vzroke uspešnosti izpostavile naslednje značilnosti:

- Povezanost znotraj omrežja na lokalni ravni gibanja zagotavlja fleksibilnost, ki pospešuje širjenje gibanja.
- Novačenje novih članov poteka po linijah že obstoječih družbenih odnosov, vključujoč družbene razrede, družino in prijatelje.
- Poudarjanje točno določenih zadolžitev, dejanj in izkušenj.
- Ideologija ponuja enostavno, lahko razumljivo interpretacijo dela, nadzora in obljubljenih nagrad ter smisel osebnega bogastva in moči.
- Poudarek je na percepciji realnih ali namišljenih nasprotij, ki prinaša enotnost in smoternost (Hunt 2003, 40–41).

Opus Dei je znotraj omrežja zelo povezan, pri novačenju uporabljajo obstoječe družbene odnose in zadolžitve, dejanja in izkušnje so točno določene, ideologija je za člane zelo razumljiva, vodstvo člane vzpodbuja k enotnosti in smotrnosti.

Najpogostejša kritika, ki se nanaša na sekte, je tako imenovana "teorija o pranju možganov", ki naj bi pripadnikom sekt služila za novačenje novih članov. Teorija izpostavlja izničenje svobodne volje posameznika, kar naj bi povzročilo podrejanje karizmatičnim direktivam brez upiranja. Po mnenju Stephena Kenta "pranje možganov" vsebuje naslednje kriterije:

- Prisilno omejevanje gibanja
- Fizično trpinčenje
- Socialno degradacijo in mučenje
- Izsiljevanje izpovedi
- Izsiljevanje zgodb o uspehu

Na njegove kriterije se je zelo ostro odzval Lorne Dawson in mu očital premajhen vzorec nekdanjih članov sekt, ki so bili negativno opredeljeni do sekte. Solomonova je opozorila celo, da na mnenje nekdanjih članov sekt vpliva način njihovega odhoda iz sekte ter pogostost stikov s protisektantskimi gibanji. Tisti posamezniki, ki so skupino zapustili prisilno in so imeli tesnejše stike s protisektantskimi gibanji, imajo bolj negativno mnenje o svoji nekdanji sekti. Po raziskavi Wrighta se tisti posamezniki, ki so gibanje zapustili prostovoljno, ob izstopu iz skupine počutijo bogatejše z izkušnjami. Ungerleider in Wellisch sta odkrila razlike med nekdanjimi člani, ki so skupino zapustili prostovoljno in med tistimi, ki so bili deležni

odprogramiranja. Teorija se je pojavila v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja v Združenih državah Amerike. Rezultat te teorije je tudi pojav protisektantskih gibanj in sodobna sociologija novih religijskih gibanj (Zablocki v Lesjak 2003, 138; Kent v Lesjak 2003, 151; Lesjak 2003, 136–137 in 152; Melton 2001, 1027).

Pri novačenju novih članov v organizacijo Opus Dei mnogi kritiki vodstvu očitajo "pranje možganov". ODAN tudi opozarja na razne sumljive metode delovanja organizacije. Strinjala pa bi se z dejstvom, da je zelo pomembno, na kakšen način in kdaj je posameznik zapustil organizacijo, saj je to zelo pomemben del njegovega ustvarjanja mnenja o Opusu Dei.

Protisektantska gibanja vodijo v večini starši mladostnikov, ki so bili po njihovem mnenju prisilno vključeni v različna sporna religijska gibanja. Priključitev k takšni skupini je za nasprotnike teh gibanj pomenila radikalne spremembe v načinu življenja, socialnih odnosih in načrtovanju življenjske poti (Melton 2001, 1017–1018).

Najbolj znana organizacija, ki opozarja na nevarnost organizacije Opus Dei, je ODAN, ki ga je ustanovila Tammy di Nicola, nekdanja članica (numerarij) Opusa Dei, skupaj s svojo mamo.

3.5 FUNDAMENTALISTIČNA GIBANJA

Termin "fundamentalizem" se uporablja za zelo različne stvari, pogosto pa se povezuje s sektaštvom. V Zahodnem svetu pa se ta izraz uporablja tudi za družbena gibanja, ki poskušajo spremeniti moralno obnašanje v širši družbi. Tu je prisoten predvsem krščanski fundamentalizem, kar pa nasprotuje sekularizacijski tezi, da družbeni vpliv religije v družbi upada. Fundamentalizem je dosegel globalne razsežnosti, saj se nahaja v vseh velikih religijah. Nekateri raje kot termin "fundamentalizem" uporabljajo besedo "neo-tradicionalizem", ki se nanaša na gibanja, ki skušajo obnoviti avtentično religijsko tradicijo v nasprotju z modernim svetom. Fundamentalisti pa se borijo tako proti zunanjim kot "notranjim" sovražnikom. »Gre za srdito zavračanje moderne družbe, vsega, kar ta prinaša in vsebuje, z obrazložitvijo, da je ta satanskega značaja; ker pa je moderna družba vse bolj globalna, svetovna družba, dobi tudi fundamentalizem značaj globalnega pojava« (Sharot v Hunt 2003, 62; Hunt 2003, 61–62; Swatos v Flere 2005, 155).

Fundamentalizem je primarno gledano religijsko gibanje, ki odgovarja na moderen razvoj, vendar ni enotno gibanje. Religiozni fundamentalizem išče absolutno veljavne odgovore na

vprašanja vsakokratnega življenja, politike, morale in znanosti. Odgovore najdejo v svetih tekstih, ki so osnovni viri za verska spoznanja, saj vse sprejemajo kot dobesedno resnično in obče veljavno (Hemminger v Flere in Kerševan 1995, 150; Hunt 2003, 64).

V svojih mnogovrstnih pojavnih različicah skuša namreč fundamentalizem moderno (post)industrijsko civilizacijo, utemeljeno na filozofski dediščini razsvetljenstva in newtonovske znanstvene paradigme, ki jo razume kot obliko razkroja človekove avtentične biti, na odkrito dejaven način, s sredstvi in prijemi revolucionarnega aktivizma, spremeniti in preoblikovati v soglasju z absolutno avtoriteto božje besede oziroma nezmotljive resnice božjega razodetja, kakršnega prinašajo sveti spisi od Korana do Svetega pisma (Debeljak 1995, 20).

Marty izpostavlja trenja, ki se pojavljajo ob različnih interpretacijah Biblije. Vsaka stran svojo interpretacijo razlaga kot "pravo", kar je po njihovem mnenju znak, da imajo poseben odnos z Bogom. Martyn Percy pa sklepa, da je fundamentalizem najbolje razumeti kot konstrukcijo realnosti in sveta, ki prikazuje določene lastnosti. Fundamentalizem razume kot edinstven religijski fenomen, ki se pojavlja v različnih religijskih tradicijah. Fundamentalistična gibanja si selektivno prisvajajo doktrine in tradicije religije, iz katere izhajajo. Izberejo si takšne elemente, s katerimi lahko delujejo v prid lastni avtoriteti tako, da jo učvrstijo ali pa jo vzpostavijo na novo z alternativnim programom. Zanje predstavlja največjo nevarnost prilagajanje in povezovanje religioznih sporočil z modernimi spoznanji, saj naj bi le-to onečastilo čistost verske identitete (Hunt 2003, 64; Debeljak 1995, 40).

Opus Dei v svojem delovanju pogosto uporablja dobesedno interpretacijo svetih tekstov ali pa njihov pomen uporabljajo sebi v prid. Člani se proti modernemu svetu borijo tako, da s svojimi dejavnostmi poglobljajo tradicionalno verovanje. Vsakega sovražnika skušajo po mnenju kritikov odstraniti. Opus Dei deluje po normah in vrednotah rimskokatoliške Cerkve, vendar pa je do določenih načel konzervativnejši od Cerkve.

Fundamentalizem znotraj določene religije nastane takrat, ko se začnejo rahljati vezi med občestvom in zunanjim svetom, s tem pa sta ogroženi bistvo religije in osnova religijske identitete. Pri tem fundamentalizem odgovarja na liberalna delovanja znotraj religije tako, da skuša znotraj svojega gibanja vzpostaviti nove oblike avtoritete, še posebej takrat, ko menijo, da aktualni voditelji svojega dela ne opravljajo v skladu z verskim naukom (Debeljak 1995, 37–38).

Ustanovitelj Dela je bil velikokrat mnenja, da papeži in drugi visoki dostojanstveniki Cerkve svojega poslanstva ne jemljejo resno. Najbolj goreče pa je nasprotoval sklepom II. vatikanskega koncila, ki se je zavzemal za liberalnejšo Cerkev.

Fundamentalisti se zelo razlikujejo od običajnih vernikov, saj predstavljajo manjšino in zagovarjajo lastno religiozno tradicijo. Kljub temu pa je njihovo delovanje zelo vplivno in močno. Zavzemajo se za delitev med "pravimi in izbranimi" in "ostalimi" verniki, želijo jih pritegniti k razmisleku o vrednotah svoje religije. Pri tem se navezujejo tudi na tiste vernike, ki spadajo v "tiho večino"⁹⁸ (Debeljak 1995, 42).

Opus Dei ima po celem svetu zelo veliko članov. Mnogi organizacijo in njene člane označujejo kot elito, saj seznam članov ni javen. Delitev na "člane" in "nečlane" ni izpostavljena, saj posamezniki kljub članstvu še vedno delujejo znotraj svojih župnij.

Fundamentalisti se pogosto povezujejo in podpirajo konzervativne politike, da bi dosegli svoje cilje, saj imajo podobna stališča. Fundamentaliste, ki aktivno sodelujejo v politiki, imenujejo tudi "novi fundamentalisti" (Hunt 2003, 65).

Kritiki organizacijo Opus Dei obtožujejo sodelovanja s konzervativno politiko. Velikokrat se le-te obtožbe nanašajo na povezovanje z Vatikanom in vrhom rimskokatoliške Cerkve. Najpogumnejši kritiki pa celo trdijo, da Vatikan in rimskokatoliško Cerkev v resnici vodi Opus Dei.

Religijski fundamentalizem se povezuje tudi z mobilizacijo. Marty in Appleby fundamentalističnega voditelja označujeta kot zelo uspešnega mobilizatorja velikega števila ljudi (v kratkem času), kot tudi podpornika manjšega števila zvestih članov, ki dolgoročno podpirajo organizacijo. McNeil in Piscatori to zmožnost pripisujeta voditeljevi sposobnosti za mobilizacijo množic, ki temelji na sposobnosti usmerjanja posameznikovih čustev pri nezadovoljivi pomoči fundamentalistične organizacije. Za Williamsa in Ammermana ta sposobnost temelji na verovanju (Fox 1999, 122).

Ustanovitelj organizacije Opus Dei je imel zelo veliko sposobnost mobiliziranja ljudi. Ljudi po celem svetu je prepričal, da je organizacija za nadgraditev vere zelo primerna. Prav tako pa je znal vplivne ljudi prepričati, da so ga poslušali in mu po najboljših močeh pomagali.

⁹⁸ Čutijo, da se njihova religijska tradicija razkraja, vendar ne vedo, kako bi to popravili.

Fundamentalistična gibanja vodijo karizmatični in avtoritativni voditelji, ki skrbijo za doktrinarno vodenje in organizacijo mnogih dejavnosti. Pri tem jim pomagajo zelo dobro organizirani posamezniki. Simpatizerji in podporniki pa sestavljajo največji krog privržencev ter so povezava s širšo družbeno strukturo. Dejavnosti gibanja se udeležujejo le, kadar jim je to izrecno naročeno s strani vodstva (Rapoport v Debeljak 1995, 30).

Prelat je avtoritativen in karizmatičen voditelj, ki skrbi za vodenje in organizacijo vseh dejavnosti Opusa Dei. Pri tem mu pomaga tudi vodstvo in člani organizacije. Sodelavci organizacije pa pripomorejo k čimboljši povezavi s širšo družbo.

Represija nad žensko seksualnostjo je ena izmed številnih sredstev, ki gibanje ločuje od sveta in drugih skupin. Sklada se s pravili oblačenja in z rituali vsakodnevnega življenja (Lehmann 1998, 625).

Ženske so v Opusu Dei v podrejenem položaju, zato ne zasedajo nekaterih vodilnih položajev, ker so rezervirani izključno za moške. V organizaciji se zagovarjajo tako, da so ženske enakopravne moškim, vendar določenih del ne morejo opravljati, tako kot moški ne morejo opravljati vseh del znotraj organizacije, ki jih opravljajo ženske.

Almond, Sivan in Appleby fundamentalizem označujejo kot skupek konzervativnega, ortodoksnega in novega verskega gibanja, s skupnimi potezami in sestavinami fundamentalizma:

- Osnovna tema je erozija lastne religije, kar privede do krize identitete. Fundamentalisti to sprejemajo kot izziv, ki se mu je potrebno zoperstaviti in ga premagati. Pri tem uporabljajo tudi sodobna tehnična sredstva.
- Pri določanju vere, nauka in prakse niso le objektivni opazovalci, ki težijo k vrnitvi tradicije. S svojo identiteto so obsedeni, saj je le-ta ogrožena, zato jo morajo potrditi in uveljaviti. Ta cilj postane njihov življenjski načrt, vse ostalo pa so le sredstva za njegovo uresničitev. Iz tradicije črpajo le nekatere elemente, ki jih absolutizirajo.
- Zagovarjajo moralni manihelizem. Stvari vidijo le "belo in črno", prevladuje "črno", oni pa se to trudijo odpraviti.
- Zagovarjajo obstoj absolutnih in nezmotljivih resnic. S tem zavračajo kompromise v zvezi z njihovimi nauki ali vrednotami.

- Do zgodovine imajo mileniarističen in mesianističen odnos. Verjamejo, da bo prišlo do tisočletja miru in blaginje ter na vrnitev Odrešenika. Zgodovina, kakršno poznamo, se bo končala, prihajajoči Odrešenik pa bo odpravil trpljenje in vse slabo.
- Sebe štejejo za elito verskih in duhovnih izbrancev.
- Verjamejo v jasne in nezmotljive meje med tistim, kar je moralno dopustno in moralno nedopustno.
- Organizirani so v strogo disciplinirano gibanje, kjer je jasno razmerje med vodjo in privrženci. Pristaši svojemu vodji brezpogojno sledijo.
- Glede vedenjskih vzorcev v družbi imajo postavljene jasne meje

(Flere 2005, 153–155; Marty in Appleby v Flere 2005, 155).

Opus Dei se skuša zoperstaviti in premagati modernizacijo rimskokatoliške Cerkve. Vračajo se k osnovam krščanskega verovanja, trudijo se za odpravo vsega slabega v Cerkvi, glede naukov in vrednot so brezkompromisni, ne zagovarjajo ponovnega prihoda Odrešenika, ampak sebe vidijo kot edino organizacijo, ki sledi Kristusovim naukom. Meje med moralnim in nemoralnim so jasno postavljene, v organizaciji vlada stroga disciplina, meja med vodstvom, privilegiranimi in običajnimi člani je jasno definirana, vedenjski vzorci so jasno določeni.

Donald Taylor fundamentalizem opredeljuje z naslednjimi lastnostmi:

- Skupina ljudi vidi grožnjo najvišji avtoriteti⁹⁹, v katero verujejo.
- Odločijo se, da te grožnje ne bodo sprejeli.
- Potrdijo verovanje v avtoriteto, ki je ogrožena.
- Oporekajo nasprotnikom uveljavljenih prepričanj ter uporabljajo politična sredstva za dosego svojih ciljev

(Haralambos in Holborn 2001, 466).

Opus Dei vidi veliko grožnjo v modernizaciji Cerkve, zato se sami zatekajo v tradicionalizem, kljub temu da za komuniciranje in promocijo uporabljajo sodobne medije. Za svoje cilje so po mnenju kritikov pripravljeni storiti vse, kar je v njihovi moči.

Vzrok za nastanek takšnih gibanj v današnjem času je mogoče najti v reakciji nekaterih verskih skupin, ki so iz tradicionalne družbe umeščeni v sekularizirane razmere, kjer cerkveni nauki in vrednote niso prvotnega pomena. Poleg tega k pojavu fundamentalističnih gibanj

⁹⁹ Bogu.

prispevajo tudi pojav korupcije in klientelističnih elit (Almond et al. v Flere 2005, 156; Flere 2005, 156).

Opus Dei je nastal kot odgovor na spreminjanje rimskokatoliške Cerkve, saj naj bi po mnenju Ustanovitelja le-ta izgubljala primarno poslanstvo.

Skupne značilnosti fundamentalizma se lahko razdeli v tri kategorije:

- Sociološko kategorijo: Obsega sposobnost varovanja sporočila in forme organizacije prek kulturnih meja, obsesijo z risanjem meja med verniki in ostalimi¹⁰⁰, uporabo moderne tehnologije za organizacijo in komunikacijo.
- Doktrinarno kategorijo: Vsebuje propagando ideje o antiintelektualnem zaključku, sovražni so do modernih form analiz Biblije ter religijske zgodovine.
- Imaginarno kategorijo: Razlikuje sodobne karizmatike in fundamentalistična gibanja zgodnjih form. Ohraniti hočejo rituale in simbole kljub odobravanju ali neodobravanju

(Lehmann 1998, 617).

V organizaciji Opus Dei so meje na vseh področjih zelo jasno postavljene. Pri svojem delovanju uporabljajo sodobno tehnologijo, svojega sporočila in forme ne spreminjajo. Doktrina je zelo tradicionalna, ohranjajo tudi svoje rituale in simbole, čeprav jih nekateri kritiki obsojajo.

Fundamentalisti so najbolj sovražni do arogance človekovega razuma, ki naj bi bila v nasprotju z razsvetljskim načinom mišljenja. Svoj način razmišljanja in delovanja skušajo postaviti v središče zasebnega in javnega življenja. V javnem življenju bi delovanje lahko spremenili z uvedbo raznih zakonov, pravil in običajev, ki bi temeljili na svetih tekstih oziroma religioznih tradicijah. Pri tem pa se pojavi konflikt z moderno družbo, saj le-ta podpira in vzpodbuja pluralizem na vseh področjih ter svobodno izbiro posameznika. Pomembni sestavini fundamentalizma sta tudi elitno vodstvo in široke množice. Fundamentalistična gibanja v svojih začetkih delovanja spominjajo na marginalne in socialno obrobne skupine, ki pa se začnejo krepiti s pomočjo izkoriščanja političnih, socialnih in ekonomskih razmer (Debeljak 1995, 23 in 28–29).

Opus Dei zelo podpira učenje in delavnost svojih članov. Vzpodbujejo jih, da vsako delo naredijo za Boga, saj bodo le tako dosegli svetništvo. Vodstvo organizacije je po mnenju

¹⁰⁰ Na primer moški in ženske.

nekaterih avtorjev elitna. Organizacija je bila na začetku svojega delovanja zelo majhno gibanje, ki pa se je s časom spremenila v svetovno organizacijo.

Voditelji teh gibanj, aktivisti ter javno izpostavljene osebe so navadno zelo visoko izobraženi in razgledani ljudje, ki svoje člane iščejo predvsem med manj izobraženim in depriviligiranim prebivalstvom (Debeljak 1995, 33).

Organizacija nove člane ne novači med depriviligiranimi in nizko izobraženimi posamezniki, temveč med inteligentnimi, visoko izobraženimi in denarno dobro stoječimi ljudmi.

Cilj verskih fundamentalističnih gibanj je postaviti božje zakone pred človeške ter preoblikovati razmere med Cerkvijo in državo. Spremeniti hočejo civilne zakone in ustave posameznih držav, v ekstremnih razmerah pa so pripravljeni celo na terorizem do ljudi in države. Po njihovem mnenju je vzroke za različne oblike družbenih deviantnosti potrebno iskati v odsotnosti religijskega bistva in avtoritete Boga. Vsa ta gibanja nastajajo v modernih okoljih ter v soočanju z njimi. Poskušajo obnoviti tradicionalne vrednote, avtoritete, norme in odnose. Moderni so v tem, da predpostavljajo zavestno izbiro, odločitev in opredelitev ter se poslužujejo tudi modernih sredstev (Debeljak 1995, 30–34; Hemminger v Flere in Kerševan 1995, 152).

Znotraj rimskokatoliške Cerkve obstaja več fundamentalističnih skupin, ki se borijo proti razvoju in modernizaciji doktrine. Ena izmed najpomembnejših in najbolj vplivnih je Opus Dei (Božje delo), ki povezuje tradicionalne religijske vrednote zasebne molitve, religijsko vdanost, duhovno vodenje in popolne moralne standarde. Organizacija se bori proti internim in eksternim liberalnim vplivom. Povezujejo jo tudi s političnim udejstvovanjem in avtoritativnim delovanjem. Gibanje pozna natančne oblike vedenja, pravila in nadzor zaznamujejo vse vidike življenja, otroci so ločeni od staršev in ženske od moških. Člani zelo težko zapustijo organizacijo, saj so zaradi tega lahko preganjani. Opus Dei opisujejo kot skrivno združbo, Cerkev znotraj Cerkve z zelo veliko močjo znotraj samega Vatikana (Hunt 2003, 72–73; Barret v Hunt 2003, 73).

3.6 NOVA RELIGIJSKA GIBANJA

Termin "nova religijska gibanja" (v nadaljevanju besedila NRG) se je oblikoval na podlagi tega, kdaj se je gibanje pojavilo na Zahodu kot organizirana skupina. Pri tem pa ni pomembno, ali je bilo gibanje tudi uradno pravno registrirano. Številne skupine, ki spadajo v ta termin, niso nove. Med NRG se uvrščajo predvsem skupine, ki so se v današnji obliki pojavile po drugi svetovni vojni in ponujajo religijski ali filozofski svetovni nazor ali način za doseganje višjega cilja. Svojim članom nudijo odgovore na osnovna vprašanja. Veliko NRG deluje kot institucionalizirane skupine, zato izraz "gibanje" zanje ni najprimernejši. V to religijsko skupino spadajo skupine, ki imajo izjemno pestra verovanja in prakse. Vzpon NRG v 60-ih in 70-ih letih 20. stoletja se navezuje na kontrakulturni upor v letu 1960. Po Wallisovem mnenju so bila v tistem času ta gibanja privlačna, saj naj bi nudila idealističen, duhoven in brezskrben način življenja v okviru osebnih in ljubečih družbenih odnosov. V zahodnem svetu je veliko mladostnikov iskalo alternativni način življenja materialistični in individualistični družbi. NRG so ponujala holističen pogled na človeka prek terapevtskih gibanj in mističnih kultov. Pomembno vlogo pa naj bi pri tem imela tudi sekularizacija¹⁰¹ (Barker v Črnič 2003, 131; Črnič 2003, 130–131; Bellah in Wuthnow v Hunt 2003, 91; Hunt 2003, 91; Westley v Hunt 2003, 92; Haralambos in Holborn 2001, 482).

Opus Dei je bil ustanovljen leta 1928 in ni nastal z enakim namenom kot NRG, zato na podlegi teh značilnosti ne spada med ta gibanja.

S pojavom NRG so se pojavile inovativne oblike religije, ki so se nahajale izven domene prevladujočega krščanstva. Kategorizacija teh gibanj je izredno težka, ker so nastale pod vplivom raznih sekt in kultov. Wallis izpostavi tri velike skupine novih religijskih gibanj, od katerih vsaka kategorija nakazuje različna stališča do zunanjega sveta, kar je razvidno iz njihovih osnovnih načel, in do ljudi, ki jih takšno gibanje privlači:

- sekte: Imajo jasno izdelano percepcijo Boga oziroma bogov, močan sistem moralnih pravil ter strog sistem verovanj. Učenje je kritično ter navadno v konfliktu s širšo okolico. Gibanje se zavzema za spremembo sveta ter skuša uvesti nov duhovni red. Člani so ločeni od zunanjega sveta, kar vodi v sektaški način organizacije z namenom, da bi dosegli odrešitev. Stik z zunanjim svetom je mogoč le v primerih donatorstva. Velikokrat imajo močno karizmatično vodstvo in jasno organizacijsko hierarhijo. Vodstvo si lahko prizadeva za spremembo sveta brez božjega posega.

¹⁰¹ Sekularizacija na splošno pomeni upadanje pomembnosti religije v družbi.

Nekatere skupine pa so milenaristične, kar pomeni, da pričakujejo poseg Boga pri spreminjanju sveta. Delujejo kot totalitarne institucije, ki svoje pripadnike nadzirajo v vsakem aspektu njihovega življenja. Velikokrat se jim ravno zaradi takšnega načina delovanja pripisuje "pranje možganov" svojim članom. Kljub svoji radikalnosti pa znotraj organizacij obstajajo konzervativni elementi. Gibanja se med sabo razlikujejo tudi po velikosti, skoraj vse pa imajo obliko skupnostnega življenja ter nekonvencionalne načine življenja.

- kulti: Od drugih religioznih skupin se zelo razlikujejo. Člani teh gibanj so kot stranke, ki od gibanja pričakujejo določene usluge. Nekatera gibanja so v svoji inovativnosti in verovanjih popolnoma nova, vendar imajo korenine v tradicionalnih svetovnih religijah, navadno iz vzhodnega sveta. Včasih so orientirane predvsem na izboljšanje narave družbe ter njihovih življenj. Predstavljajo male organizacije, kolektivna delovanja ali okvire verovanja. Svet sprejemajo s pozitivnega vidika ter velikokrat poudarjajo človeški potencial. Včasih jim primanjuje elementov, ki so značilni za religije, vendar se gibanja sklicujejo na dostop do duhovnih in nadnaravnih moči, kar jih opredeljuje kot religije. Do drugih religij niso posebej kritična in nudijo svojim pripadnikom možnost uspeha v okvirih prevladujočih vrednot družbe z osvobajanjem duhovnih moči. Odrešitev predstavljajo kot osebni dosežek in kot rešitev osebnih problemov. Posamezniki pri tem prevzamejo določene tehnike za dvigovanje zavesti in sposobnosti. Te skupine si prizadevajo za široko članstvo in ne poskušajo spreobračati ljudi. Člani živijo vsakdanje življenje, razen ko se izobražujejo. Nad pripadniki je zelo malo nadzora in niso izključeni iz skupine, če ne delujejo v skladu z verovanji. Nekatere skupine pa v določenem obdobju oblikujejo jedro članov, ki začnejo poudarjati poučevanje ter spremenijo svoje življenje tako, da postane podobno tistemu, ki ga živijo pripadniki svet-zavračajočega gibanja. Druga skrajnost pa so skupine, ki verjamejo, da s svojim verovanjem in sposobnostmi lahko rešujejo probleme na globalni ravni.
- denominacije: Navadno so odcepljena od glavne Cerkve. Sveta niti popolnoma ne sprejemajo niti ga ne popolnoma zavračajo. Sprejemajo elemente iz obeh pogledov, pa tudi druga verovanja ter so bolj pluralistična. Ukvarjajo se bolj z religijo, kot pa s posvetnimi vprašanji. Religiozno prepričanje privržencem pomaga pri nereligioznih družbenih vlogah, toda njihov cilj ni ustvrjanje nove družbe, niti ne izboljšanje možnosti za uspeh svojih vernikov. Obnoviti skušajo duhovno čistost religije, ki naj bi se v konvencionalnih Cerkvah in denominacijah izgubila. Večina pripadnikov tega

gibanja so bili pred včlanitvijo del Cerkev in denominacij, ki so jih razočarale. Kljub članstvu v gibanju pa živijo zunaj okvirov religioznih aktivnosti navadno življenje.

Nova religijska gibanja je nemogoče natančno opredeliti glede na navedene kriterije, saj vsako gibanje vsebuje elemente, ki se med sabo prepletajo ali celo izključujejo (Hunt 2003, 89–91; Haralambos in Holborn 2001, 476–478).

Opus Dei spada med denominacije, čeprav ni ločen od prevladujoče Cerkve, deluje samostojno zaradi statusa osebne prelature. Svet sprejemajo, vendar bi bilo potrebno po njihovem mnenju marsikaj spremeniti. Svojim članom organizacija nudi duhovnost, ki se je po njihovem mnenju v rimskokatoliški Cerkvi izgubila. Nekateri člani kljub pripadnosti organizaciji še vedno delujejo znotraj svojih župnij ter živijo običajno življenje.

NRG nastajajo predvsem z reinterpretacijo idej prevladujočih religij, s "sposojanjem" idej pri azijskih religijah, s ponovnim odkrivanjem magičnih, mističnih, metafizičnih in okultnih idej lastne tradicije ter s poljubnim mešanjem verovanj in praks, ki so dostopne v sodobnem svetu (Črnič 2003, 131–132).

Opus Dei reinterpretira določene ideje rimskokatoliške Cerkve, vendar ji še vedno ostaja zvest. Obujajo določene tradicije, ki jih Cerkev ne uporablja več, vendar ne mešajo raznih sodobnih verovanj in praks.

Pri NRG je zelo težko opredeliti skupne značilnosti, vendar pa je Eileen Barker¹⁰² navedla tipične karakteristike, ki so značilne za NRG v zgodnjem obdobju, kmalu po njihovem nastanku:

- Majhnost.
- Atipična zastopanost populacije.
- Entuziastično članstvo prve generacije, ki pri naslednjih generacijah upade.
- Karizmatični voditelj.
- Nov verski sistem, ki je bolj jasen in manj dvoumen od uveljavljenih religijskih tradicij.
- Delitev na "njih" in "nas".
- Dualistični (črno-bel) pogled na svet.
- Sovražnost okolja do NRG.

¹⁰² Ena najvplivnejših raziskovalk na področju NRG.

Spremembe NRG pa so neizogibne, saj s spremembami znotraj posameznih gibanj naraščajo razlike med njimi, zmanjšujejo pa se razlike med NRG in okoljem. S časom NRG doživijo naslednje spremembe:

- Število članov se poveča, kar povzroči spremembe tudi v samem gibanju, religijski doktrini, praksah, načinu življenja in odnosu z okolico.
- Spremeni se struktura članstva, ki postaja vse manj atipična.
- Izziv druge generacije zahteva spremembe v organizacijski in idejni strukturi gibanja.
- Spremeni se način vodenja in tip avtoritete v smeri manj karizmatičnih, skupinskih in bolj birokratskih oblik vodenja.
- Verovanski sistem postane bolj razdelan, kompleksen, manj ekskluzivističen in absolutističen.
- Zmanjšajo se ekstremi v življenjskih stilih ter brišejo se meje med člani gibanja in pripadniki ostale družbe. Gibanje izloči tiste člane, ki prispevajo k negativni podobi gibanja.
- Odnos med okolico in NRG se izboljšuje zaradi boljše informiranosti družbe.
- Splošne družbene spremembe vplivajo na spremembe v življenjskih stilih in na zanimanje za določene oblike duhovnosti (Barker v Črnič 2003, 132–133).

Na začetku svojega delovanja je bil Opus Dei majhna organizacija, ki se je s časom razširila po celem svetu. Najprej so člani bili le pripadniki klera, kasneje pa so člani lahko postali tudi laiki. Članstvo je že od začetka delovanja organizacije zelo entuziastično, ker so posamezniki prostovoljno vstopali v organizacijo, neprestano pa so tudi novačili nove člane. Po smrti Ustanovitelja organizacijo vodijo prelati, ki imajo dosmrtni mandat, pomaga pa jim tudi hierarhično urejeno vodstvo. Verski sistem je že od vsega začetka zelo jasen in razdelan. Delitev na "člane" in "nečlane" je bila izrazitejša v začetni dobi organizacije, ko je bila tudi okolica bolj sovražna do njenega delovanja. V današnjem času se je stanje izboljšalo, čeprav nekateri kritiki in nezadovoljni nekdanji člani organizaciji nasprotujejo. K izboljšanju mnenja je pripomogla tudi boljša informiranost ljudi glede delovanja in sporočila Opusa Dei.

Odnos med okolico in NRG v današnjem času še zdaleč ni brez konfliktov, saj jih sodobne družbe še niso popolnoma sprejele. K temu so precej doprinesli senzacionalistični mediji, prevladujoče krščanske Cerkve in protisektantska gibanja. K razvijanju stereotipa, da so vse nove oblike religije nevarne, je pripomogla predvsem interakcija med anti-kultnimi gibanji in mediji. Anti-kultna gibanja poudarjajo predvsem zavajanje otrok, zlorabljanje drog, "pranje

možganov", množične samomore, ekonomsko degradacijo članov in druga negativna delovanja (Črnič 2003, 133; Possamaï in Lee 2004, 344).

Takšni negativni odzivi so značilni tudi za organizacijo Opus Dei.

Uspeh NRG je povezan s privlačnostjo gibanja za svoje privržence. Poudarek je na omejitvah, znotraj katerih delujejo religijske organizacije in so vzroki za uspeh ali propad. Pri tem je pomembna karizma religijskih voditeljev in aktivistov pri novačenju ljudi, denar, publiciteta in mediji. Veliko NRG je bilo navdahnjenih s strani posameznikov, ki so prejeli božansko potrditev za svoja navidezna kontraverzna oznanila. Weber je to imenoval individualni prenašalci karizme, zaradi njihove misije oznanjanja religijske doktrine ali božanskega povelja. Karizmo je označil kot določeno kvaliteto posameznikove osebnosti, kot vrlino, ki se smatra za veličastno in se označuje kot nadnaravno, super človeško, močno in kvalitetno (Hunt 2003, 95; Weber v Upal 2005, 214–215).

Ustanovitelj Opusa Dei je bil karizmatična osebnost. Sam je vedno trdil, da je za ustanovitev organizacije prejel božje naročilo, in da je sam le posrednik pravega Ustanovitelja Boga.

Člani NRG naj bi izhajali predvsem iz nižjih družbenih razredov ali iz marginaliziranih skupin. Ta gibanja so privlačna predvsem za mlade ljudi, saj zagotavljajo smisel, pripadnost in identiteto. NRG so privlačna tudi za ženske, saj jim ponujajo več kot prevladujoče religije. Ženskam so dodeljene tudi pomembnejše vloge in naloge. Opaznost NRG je temeljila na elementih in detajlih, predvsem pri gibanjih azijskega izvora, pa tudi na problemih in konfliktih, ki naj bi jih ta gibanja povzročala, ali bila njihove žrtve. Gibanja so nova predvsem v novih okoljih, sicer pa pogosto izhajajo iz starih tradicij. Največkrat pa so nova tako po vsebini kot po načinu obstoja v smislu predelave, novega izbora in kombinacije različnih tradicij. Po obliki organiziranja in načinu obstoja mnoga gibanja nadaljujejo tradicijo, ki na Zahodu spominjajo na protestantska okolja:

- Male verske skupnosti, ki sledijo karizmatičnemu voditelju ali posredovalcu že prej izoblikovanega nauka v novem okolju.
- Male verske skupnosti z demokratičnim, kolektivnim vodstvom.
- Hierarhizirane skupnosti, kjer je stopnja v hierarhiji odvisna od stopnje sprejemanja različnih plasti nauka in prakse.

Glede na odnos do okolja pa se NRG delijo na:

- Skupnosti zaprtega tipa, ki svoje člane odvajajo od ostalega sveta, in skušajo znotraj skupnosti ustvariti drugačno življenje¹⁰³.
- Skupnosti odprtega tipa, ki skušajo s svojimi verovanji in praksami usposobiti svoje člane za boljše življenje v obstoječi družbi¹⁰⁴.
- Skupnosti, ki svojim članom organizirajo del življenja, drugače pa člani še vedno ostajajo delno vključeni v svoja bivalna in delovna okolja

(Hunt 2003, 96 in 98-99; Flere in Kerševan 1995, 143–145).

Člani Opusa Dei ne izhajajo iz nižjih družbenih slojev in so pripadniki vseh starosti. Novačijo med mladimi, ki obiskujejo šole organizacije. Polnopravni člani lahko postanejo, ko so stari 18 let. Veliko je tudi ženskih članic, kar pomeni, da je organizacija zanje zanimiva, vseeno pa jim niso zaupane pomembnejše naloge. Opus Dei nima azijskega izvora, saj je bil ustanovljen v Španiji. Organizacija je hierarhizirana in svojim članom organizira del njihovega življenja.

Nova religijska gibanja pa ne izhajajo le iz nekrščanskih vzhodnih tradicij, temveč tudi iz netradicionalnih tradicij, kot so moderna psihologija, znanstvena fantastika, veda o nezemljanih, virtualna realnost in kibernetika (Barker 2006, 148).

Opus Dei nima nikakršne povezave s takšnimi tradicijami.

Ta nova religioznost je predmet številnih kritik:

- Govori se o totalitarizmu teh skupin, katere obtožujejo "pranja možganov". Skupina ima tudi karizmatičnega vodjo, ki od pristašev zahteva denar, ločitev od družine, spolne storitve in tako dalje.
- V teh gibanjih prevladujejo duševni bolniki v stavbah, zaprtih za javnost, kjer se te osebe skrivajo.
- Gibanja naj bi bila skomercializirana zaradi škandalov o preslepitvah in goljufijah.
- Skupine so zaprte in nedostopne za znanstveno raziskovanje, kar je zelo problematično pri sporih glede njihovega statusa.
- Gibanja naj bi bila bolj politično desničarsko usmerjena (Hribar v Flere 2005, 143; Barker, Voyer in Billet v Flere 2005, 143–144; Jurkič v Flere 2005, 143–144; Flere 2005, 144).

¹⁰³ Stike s svetom ohranijo le z namenom pridobivanja novih privržencev ter za sodelovanje v gospodarstvu.

¹⁰⁴ Na ta način naj bi postopoma spremenili svet in družbo.

Kritiki Opus Dei obtožujejo "pranja možganov", zahtev po denarju, ločitve članov od lastnega doma in desničarske usmerjenosti organizacije.

Nova religijska gibanja so se velikokrat zapletla v konflikte z :

- Družino: Ker so predvsem mlade člane novačili za nov način verovanja in življenja, pri tem pa uporabljali sumljive metode.
- Etabliranimi Cerkvami: Ker so posegle na področja, kjer so bile te Cerkve šibke in ranljive.
- Državo: Ker jih je bilo težko uskladiti s pravicami in dolžnostmi, ki so jih imele državno priznane verske skupnosti ali državne Cerkve (Flere in Kerševan 1995, 143–144).

Opus Dei je velikokrat v konfliktu z družinami svojih članov. V preteklosti se nekateri papeži niso strinjali z dejavnostmi organizacije, zato jih niso podpirali. Tudi nekatere države so negativno osredotočene na organizacijo.

Z razvojem NRG se razvijajo tudi skupine, ki njihovemu obstoju nasprotujejo. Čeprav si na prvi pogled ti dve skrajnosti nasprotujeta, velikokrat zaživijo v nenavadni soodvisnosti. Nasprotniki novim religijskim gibanjem pripisujejo:

- krivoverstvo,
- zlorabe,
- avtoritativno vodenje,
- popolno predanost članov,
- fanatizem,
- škodljiv vpliv na družbo ter na javni red in mir,
- škodljiv vpliv na duševno zdravje posameznika

(Kaplan v Lesjak 2001, 1108; Lesjak 2001, 1108-1109).

Z razvojem organizacije Opus Dei so se ustanovile tudi organizacije, ki ji nasprotujejo in opozarjajo na škodljivo delovanje organizacije. Opusu Dei očitajo razne zlorabe, manipuliranje s člani, fanatizem ter škodljiv vpliv na telesno in duševno zdravje posameznih članov.

Odklonilen odnos javnosti do NRG je pogosto povezan tudi z asociacijami na slepo ulico kulture, odkloni, psiho-socialnimi boleznimi ter družbenimi anomijami in neredi. Houter in drugi raziskovalci takšen odklonilen odnos pripisujejo:

- domnevnemu zatonu moralnih vrednot ter zavračanju NRG, ki naj ne bi imela teh moralnih norm.
- sekularizacijski hipotezi, ki NRG pogosto opisujejo kot "kvazi" religije, "supersticije" in "iracionalizme", ki naj bi izginili z napredkom znanosti

(cf. Lemieux et al. v Potrata 2001, 1144; Potrata 2001, 1144; Houter v Potrata 2001, 1144).

Nova religijska gibanja kljub obtožbam navadno ostajajo mirna gibanja, ki spoštujejo zakone. Predstavljajo neverjetno število verovanj in praks, zato jih je nemogoče skupno obravnavati. Nekateri avtorji pa vidijo v teh gibanjih grožnje, zato javnost svari pred njimi. S tem pri ljudeh z malo znanja o tem fenomenu povzročajo zaskrbljenost in izkrivljeno sliko (Mayer 2001, 363).

4 SKLEP

Med pisanjem diplomskega dela sem odkrila, da je Opus Dei zelo pomembna organizacija znotraj rimskokatoliške Cerkve. Njegovo edinstvenost označuje že status osebne prelature, ki pomeni, da je organizacija za svoje delovanje odgovorna le papežu. Med pisanjem so me mnogi spraševali o temi diplomskega dela. Odgovorila sem jim, da pišem o Opusu Dei. Presenetilo me je, da so le redki posamezniki vedeli, o čem pišem, čeprav večina med njimi redno obiskuje cerkvene obrede. Zelo jih je zanimalo, s čim se organizacija sploh ukvarja, kar sem jim tudi razložila in upam, da sem jim s tem vsaj malo razširila obzorja. Odkrila sem, da je v romanu *Da Vincijeva šifra* veliko nepravilnosti glede delovanja organizacije, in da je zgodba o Opusu Dei precej "napihnjena". Opus Dei je organizacija, v kateri člani poglobljajo svojo vero in si prizadevajo, da bi s svojim delom bili zgled ostalim posameznikom. Sledijo naukom in vrednotam Ustanovitelja in imajo konzervativna stališča. Pridih skrivnostnosti pa še vedno ostaja zaradi anonimnosti članov. Ustanovitelj organizacije je bil zelo karizmatična oseba, katerega je vse življenje spremljal občutek, da je bil izbran, da ustanovi organizacijo, v kateri si bodo člani z delom zagotavljali boljše življenje, tako na tem kot na onem svetu. Njegovo življenje je bilo v celoti namenjeno krščanskemu nauku, čeprav so ga mnogi kritiki označili tudi kot "politika", ki je hotel svoje nazore uveljaviti v sekularnem svetu. Organizacija se ukvarja predvsem z izobraževanjem mladih, med katerimi novačijo tudi nove člane, apostolskim delovanjem znotraj posameznih okolij, podpirajo razne zdravstvene, kulturne, strokovne in dobrotne ustanove, izdajajo publikacije in knjige, ki so namenjene tako članom in podpornikom organizacije kot splošni javnosti. Urejeno imajo tudi svojo spletno stran, na kateri si lahko vsak prebere osnovne značilnosti in dejavnosti organizacije, izdajajo pa tudi druga gradiva z informacijami o organizaciji. Njihova najbolj sporna dejavnost je telesno trpinčenje, ki pa ga člani opravičujejo z dejstvom, da niso edini, ki se poslužujejo takšne pokore za svoje napake in grehe. Na ta način člani priznavajo, da je telesno trpinčenje del njihovega življenja v organizaciji. Veliko kritik se nanaša tudi na njihovo finančno stanje, saj naj bi organizacija razpolagala z ogromnimi količinami denarja, s katerimi naj bi podpirala tudi razne sumljive projekte in celo vojaške operacije. Člani takšna namigovanja ostro zanikajo, saj naj bi razpolagali le s sredstvi, ki jih organizaciji namenjajo le njihovi člani in podporniki. Dokazov o takšnih sumljivih poslih sama nisem odkrila, zato bi težko sklepala o kakršnikoli vpletenosti organizacije v škandale. Organizacija neprestano novači nove člane, vendar je proces do polnopravnega članstva zelo zapleten in dolgotrajen. Podobno kot pri duhovniškemu poklicu mora vsak bodoči član začutiti, da je začutil božjo poklicanost ter

napisati pristopno pismo. Organizacija je prisotna tudi v Sloveniji, sedež ima v Ljubljani in šteje približno 30 članov.

Glede na primerjavo značilnosti Opusa Dei in religijskih organizacij bi sklenila, da organizacija nima značilnosti samo ene religijske organizacije, temveč je skupek različnih religijskih organizacij. Glede na opredelitev pojma "cerkev" po Ernest Troeltschu in Webru ima Opus Dei vse njene značilnosti, zato bi lahko sklenila, da je Cerkev znotraj Cerkve. Nekje sem celo prebrala, da bo v prihodnosti od rimskokatoliške Cerkve ostal samo še Opus Dei. Poleg tega pa ima organizacija tudi značilnosti prostovoljnih in neprofitnih religijskih organizacij. Glede na tipologijo Roy Wallisa, Stark in Bainbridgea ter Robertsona je Delo sekta, natančneje svetu-prilagojena sekta. Glede na Wallisovo tipologijo novih religijskih gibanj pa spada Opus Dei med denominacije. Organizacija ima tudi zelo veliko lastnosti fundamentalističnih in novih religijskih gibanj. Opus Dei ima zelo malo značilnosti kulta, vendar bi po klasifikaciji Starka in Bainbridgea spadal med kultna gibanja.

5 LITERATURA

1. Alkalaj, Mišo. 2000a. Opus Dei. *Mladina*, 39. Dostopno prek: <http://www.mladina.si/tednik/200039/clanek/opus1/> (7. december 2008).
2. --- 2000b. Opus Dei. *Mladina*, 40. Dostopno prek: <http://www.mladina.si/tednik/200040/clanek/opus2/> (7. december 2008).
3. --- 2000c. Opus Dei. *Mladina*, 41. Dostopno prek: <http://www.mladina.si/tednik/200041/clanek/opus3/> (7. december 2008).
4. Allen, John L. 2005. *Opus Dei: secrets and power inside the Catholic Church*. London: Penguin Group.
5. *Answers. com*. 2008. Dostopno prek: <http://www.answers.com/topic/opus-dei> (7. december 2008).
6. Barker, Eileen. 2006. Bryan Wilson's Contribution to the Study of the New Religious Movements. *Social Compass* 53 (2): 147–153.
7. Berger, Julia. 2003. Religious Nongovernmental Organizations: An Exploratory Analysis. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations* 14 (1): 15–39.
8. Bradley, Michael. 2007. *Vodnik po tajnih družbah: resnica o najbolj zloveščih tajnih družbah na svetu, o združenju iluminatov, Sionskem priorstvu, Opusu Dei in drugih*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
9. Chaves, Mark. 2002. Religious Organizations: Data Resources and Research Opportunities. *American Behavioral Scientist* 45: 1523–1549.
10. Črnič, Aleš. 2003. Odnos sodobnih družb do novih religijskih gibanj. *Teorija in praksa* 40 (1): 117–135.
11. Debeljak, Aleš. 1995. *Oblike religiozne imaginacije*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
12. Fernández Mostaza, Esther. 2001. Charecterization of the Opus Dei Family Model. *Social Compass* 48 (1): 139–155.
13. Flere, Sergej. 2005. *Religija, družba, posameznik: temelji družboslovne obravnave verskega pojava*. Maribor: Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta.
14. Flere, Sergej in Marko Kerševan. 1995. *Religija in (sodobna) družba: uvod v sociologijo religije*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
15. Fox, Jonathan. 1999. Do Religious Institutions Support Violence or the Status Quo? *Studies in Conflict and Terrorism* 22 (2): 119–139.

16. Haralambos, Michael in Martin Holborn. 2001. *Sociologija: teme in pogledi*. Ljubljana: DZS.
17. Hunt, Stephen J. 2003. *Alternative religions: a sociological introduction*. Hampshire: Ashgate.
18. Hutchison, Robert. 1997. *Opus Dei: njihovo kraljestvo prihaja*. Ljubljana: Orbis.
19. Informacijski urad Opus Dei na internetu. Dostopno prek: <http://si.opusdei.org/> (23. november 2008).
20. Kerševan, Marko. 1996. Cerkev v postsocializmu. *Družboslovne razprave* XII (21): 43–56.
21. Lehmann, David. 1998. Fundamentalism and globalism. *Third Word Quarterly* 19 (4): 607–634.
22. Lesjak, Gregor. 2001. Nova religijska in duhovna gibanja v Sloveniji. *Teorija in praksa* 38 (6): 1108–1124.
23. --- 2003. Sodobne teorije o sektantskem pranju možganov. *Teorija in praksa* 40 (1): 136–157.
24. Mayer, Jean-François. 2001. Cults, Violence and Religious Terrorism: An International Perspective. *Studies in Conflict and Terrorism* 24 (5): 361–376.
25. Melton, Gordon J. 2001. Pranje možganov in sekte: vzpon in padec neke teorije. *Teorija in praksa* 38 (6): 1017–1036.
26. Morris, Max. 2005. Opus Kelly. *Educational Journal* 83: 17.
27. ODAN Opus Dei Awareness Network. Dostopno prek: <http://www.odan.org/> (7. december 2008).
28. Olson, Paul J. 2006. The Public Perception of "Cults" and "New religious Movements". *Journal for the Scientific Study of Religion* 45 (1): 97–106.
29. Potrata, Barbara. 2001. Verske ideje, verske prakse: slovenski novodobniki in njihove prakse. *Teorija in praksa* 38 (6): 1144–1156.
30. Senić, Alexander. 2008. Sekte. *Društvene nauke*, 39. Dostopno prek: <http://www.maturski.com/citaonica/39-drustvene-nauke/150-sekte.html> (21. december 2008).
31. Stark, Rodney in William Sims Bainbridge. 2007. *Teorija religije*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
32. Torielli, Andrea. 2004. *Escrivá ustanovitelj Opus Dei*. Ljubljana: Družina.
33. Upal, Afzal M. 2005. Towards a Cognitive Science of New Religious Movements. *Journal of Cognition & Culture* 5 (1/2): 214–239.

34. Wikipedija, prosta enciklopedija. 2006. *Kult*. Dostopno prek: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Kult> (21. december 2008).
35. --- 2008a. *Krščanske organizacije*. Dostopno prek: http://sl.wikipedia.org/wiki/Kategorija:Kr%C5%A1%C4%8Danske_organizacije (21. december 2008).
36. --- 2008b. *Opus Dei*. Dostopno prek: http://sl.wikipedia.org/wiki/Opus_Dei (7. december 2008).
37. --- 2008c. *Sekta*. Dostopno prek: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Sekta> (21. december 2008).